

Ε.129
ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο Α' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου καὶ φόρου δραχ. 11.70
(Βιβλιόσημον δραχ. 4.35. Φόρος Ἀναγκ. Δανείου δραχ. 0.90)

Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 27967.

Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας 752. 17 Σεπτεμβρίου 1925.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

44 - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - 44

1925

ΣΥΟΚΕΘΕΟΑΗΔ

E129

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α΄ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο Α΄ ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΣΤΑΣ ΕΜΜ. ΠΑΡΑΣΧΩΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Εκδοτής ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

44 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 44

1925

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Handwritten signature

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὔτίθετο, ὦ ἄνδρες 1
Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχῶν ἄν, ἕως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθότων
γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκε τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων
βηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἤγρον, εἰ δὲ μή, τότε ἂν καὐτὸς ἐπει-
ρώμην, ἃ γιγνώσκω, λέγειν· ἐπειδὴ δ', ὑπὲρ ὧν πολλάκις
εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦ-
μαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν.
εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέονθ' οὗτοι συνε-
βούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλευέσθαι.

Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς 2
παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. ὃ γὰρ
ἔστι χεῖριστον ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ
μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἔστι τοῦτο; ὅτι οὐδέν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ
πράγματ' ἔχει, ἐπεὶ τοι, εἰ πάνθ', ἃ προσήκε, πραττόντων
οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.

Ἐπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς 3
εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίκιην ποτ' ἐχόντων δύνα-
μιν Λακεδαιμονίων—ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς—ὡς καλῶς
καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως,
ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλε-
μον. τίνος οὖν εἵνεκα ταῦτα λέγω; ἔν' εἰδῆτ', ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἔστι
φοβερόν οὔτ', ἂν ὀλιγορῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοι-
σθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε βρώμῃ τῶν Λακεδαιμο-

νίων, ἣς ἐκρατεῖτ' ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθ' ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν, ὧν ἐχρήν.

- 4 Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἶεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει, ὀρθῶς μὲν οἶεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ', ὅτι εἴχομέν ποθ' ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν καὶ Ποτειδαίαν καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλω, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἔθνῶν αὐτονομούμενα καὶ ἐλευθερ' ὑπῆρχε καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως ἢ κείνῳ.
- 5 εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστὶν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἂν, ὧν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκίησατ' ἂν δύναμιν. ἀλλ' εἶδεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶν ἅπαντα τὰ χωρὶ' ἄθλα τοῦ πολέμου κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων.
- 6 καὶ γάρ τοι ταύτη χρησάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει, τὰ μὲν ὡς ἂν ἐλών τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὀρώσι παρεσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας, ἃ χρῆ.
- 7 Ἄν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐβελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδὴ περ οὐ πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφείδ τὴν εἰρωνεῖαν ἔτοιμος πράττειν ὑπάρξη, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ', ἂν ὑμῶν αὐτῶν ἐβελήσητε γενέσθαι καὶ παύσησθ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστου ποιήσειν

ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομεισθε, ἂν θεὸς θέλη, καὶ τὰ κατερραθυ-
μημένα πάλιν ἀναλήψεσθε ἀκείνιον τιμωρήσεσθε.

Μὴ γὰρ ὡς θεῶν νομίζετ' ἐκείνω τὰ παρόντα πεπηγέσθαι 8
πράγματ' ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκείνιον καὶ δέδιεν,
ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάντων νῦν δοκούν-
των οἰκείως ἔχειν· καὶ ἅπανθ', ὅσα περ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν
ἀνθρώποις ἐνι, ταῦτα κἂν τοῖς μετ' ἐκείνου χρῆ νομίζειν
ἐνεῖναι. κατέπτηχε μέντοι πάντα ταῦτα νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀπο-
στροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ βραθυμίαν, ἣν
ἀποθέσθαι φημί δεῖν ἤδη.

Ὅρατε γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἱ προσλή- 9
λυθεν ἀσελγείας ἄνθρωπος, ὃς οὐδ' αἴρσειν ὑμῖν δίδωσι τοῦ
πράττειν ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερη-
φάνους, ὡς φασι, λέγει, καὶ οὐχ οἶός ἐστιν ἔχων, ἃ κατέ-
στραπται, μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' αἰεὶ τι προσπεριβάλλεται
καὶ κύκλω πανταχῆ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περι-
στοιχίζεται.

Πότ' οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πόθ', ἃ χρῆ, πράξετε; ἐπει- 10
δὰν τί γένηται; ἐπειδὴν νῆ Δί' ἀνάγκη ἦ. νῦν δὲ τί χρῆ
τὰ γιγνόμεν' ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέρους
μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι.
ἦ βούλεσθε, εἰπέ μοι, περιιόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι· «λέγε-
ταί τι καινόν;» γένοιτο γὰρ ἂν τι καινότερον ἢ Μακεδῶν
ἄνθρωπος Ἀθηναίους καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοι-
κῶν; «τέθνηκε Φίλιππος;» «οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ.» τί 11
δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθη, ταχέως ὑμεῖς
ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς πρά-
γμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτοῦ ῥώμην
τοσοῦτον ἐπηύξηται, ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν.
καίτοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθοι καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν, ἥπερ 12

ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο, ἴσθ', ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε, διοικήσαισθε, ὡς δὲ νῦν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι δύναισθ' ἂν, ἀπηρητημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις.

- 13 Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἐτοιμῶς, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων ἡμᾶς οἶομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὐστίνας χρημάτων, καὶ τᾶλλ' ὡς ἂν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν, δεηθεὶς ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον.
- 14 ἐπειδὴν ἅπαντ' ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε· μηδ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγμαθ' ἡγείσθω, οὐ γὰρ οἱ «ταχύ» καὶ «τήμερον» εἰπόντες μάλιστ' εἰς δέον λέγουσιν (οὐ γὰρ ἂν τὰ γ' ἤδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κωλύσαι
- 15 δυνηθείημεν), ἀλλ' ὅς ἂν δείξῃ, τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνήσεται, ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἂν κακῶς. οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων, εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεται τι. ἢ μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ πρᾶγμα ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει, κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.
- 16 Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντήκοντα παρασκευάσασθαι φημι δεῖν, εἴτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, εἴαν τι δέῃ, πλευστέον εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσιν. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἱππέων ἱππαγωγὸς
- 17 τριήρεις καὶ πλοῖα ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας

χώρας αὐτοῦ στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ Ὀλυθον καὶ ὅποι βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκεῖνῳ τοῦτ' ἐν τῇ γνώμῃ παραστήσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὡσπερ εἰς Εὐβοίαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἀλίαρτον καὶ τὰ τελευταῖα πρῆν εἰς Πύλας, ἴσως ἂν ὀρμήσαιτε. οὗτοι παντελῶς οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' αὐτὸ τοῦτο, ὡς ἔγωγέ 18 φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν· ἴν' ἢ διὰ τὸν φόβον, εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, (εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς· εἰσὶ γάρ, εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκεῖνῳ παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος) ἡσυχίαν ἔχη, ἢ παριδῶν ταῦτα ἀφύλακτος ληφθῆ, μηδενὸς ὄντος ἐμποδῶν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκεῖνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῶ καιρὸν.

Ταῦτα μὲν ἐστίν, ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημι δεῖν καὶ παρε- 19 σκευάσθαι προσήκειν οἷομαι· πρὸ δὲ τούτων δύναμίν τινα, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημι προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἢ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖνον ποιήσει. μή μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἢ τῆς πόλεως ἔσται, κἂν ὑμεῖς ἓνα κἂν πλείους κἂν τὸν δεῖνα κἂν ὀντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαι κελεύω.

Ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν 20 τροφὴν ἔξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρὶς. ξένους μὲν λέγω—καὶ ὅπως μὴ ποιήσῃθ', ὃ πολλὰκις ὑμᾶς ἔβλαψεν· πάντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἰρούμενοι ἐπὶ τῇ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες τούτοις προστίθετε, ἂν ἐλάττω φαίνηται. λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχι- 21 λίους, τούτων δ' Ἀθηναίους φημι δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἂν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῆ, χρόνον τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν

- δοκῆ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς τοὺς δ' ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω. καὶ μετὰ τούτων ἰππέας διακοσίους, καὶ τούτων πενήτηκοντ' Ἀθηναίους τοῦλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἰππαγωγὸς τούτοις.
- 22 εἶεν· τί πρὸς τούτοις ἔτι ; ταχειᾶς τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκεῖνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέη. πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφή γενήσεται ; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω, ἐπειδάν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς συστρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.
- 23 Τοσαύτην μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἐνὶ νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκεῖνην παραταξομένην, ἀλλὰ ληστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῃ τῇ τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν ὑπέρογκον αὐτὴν (οὐ γὰρ ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή), οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὐ Πολύστρατος ἡγεῖτο καὶ Ἴφικράτης καὶ Χαδρίας καὶ
- 24 ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἷδ' ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκεῖνων. ἐξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασιν. καὶ παρακύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῖ μάλλον οἴχεται πλέοντα, ὃ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ, εἰκότως· οὐ γὰρ ἔστ' ἄρχειν μὴ διδόντα μισθόν.
- 25 Τί οὖν κελεύω ; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν στρατηγουμένων παρακαταστήσαντας, ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ', ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, «εἰρήνην ἄγετε, ὧ ἄνδρες Ἀθη-

ναῖοι ;» «μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γε», εἴποιτ' ἄν, «ἀλλὰ Φιλίππου πολεμοῦμεν». οὐκ ἐχειροτονεῖτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα 26
 ταξιάρχους καὶ στρατηγούς καὶ φυλάρχους καὶ ἱππάρχους
 δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσιν; πλὴν ἐνὸς ἀνδρός, ὃν ἂν πέμ-
 φηγτ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν
 μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλί-
 νους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς
 φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἐχρήν, ὧ ἄνδρες 27
 Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππαρχον παρ' ὑμῶν, ἄρ-
 χοντας οἰκείους εἶναι, ἔν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύνα-
 μεις; ἀλλ' εἰς μὲν Δῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἱππαρχον δεῖ πλεῖν,
 τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέ-
 λαον ἱππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω,
 ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ἦ.

Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἠγείσθε λέγεσθαι, τὸ δὲ τῶν 28
 χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτ' ἀκοῦσαι.
 τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. χρήματα τοίνυν· ἔστι μὲν ἡ τροφή,
 σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ, τάλαντ' ἐνεθήκοντα καὶ
 μικρόν τι πρόσ, δέκα μὲν ναυσὶ ταχεύαις τετταράκοντα
 τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναὶ τοῦ μηνὸς ἐκάστου, στρα-
 τιώταις δὲ δισχιλίαις τσαυθ' ἕτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ
 στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ, τοῖς δ' ἱππεῦσι
 διακοσίαις οὔσιν, ἕαν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ
 τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἶεται μικρὰν ἀφορμὴν 29
 εἶναι σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς
 ἐγνωνκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι, τοῦτ' ἂν γένηται, προσ-
 ποριεῖ τὰ λοιπ' αὐτὸ τὸ στράτευμ' ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα
 τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμμαχῶν, ὥστ' ἔχειν
 μισθὸν ἐντελέῃ. ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντῆς πάσχειν ὅτι οὖν
 ἔτοιμος, ἕαν μὴ ταυθ' οὕτως ἔχη. πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν
 χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι, τοῦτ' ἤδη λέξω.

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

- 30 "Α μὲν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθ' εὔρειν, ταῦτ' ἐστίν. ἐπειδὴν δ' ἐπιχειροτονήτε τὰς γνώμας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκη, χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμήτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.
- 31 Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου καὶ ὄλης τῆς παρασκευῆς βουλευσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμεῖτε, ἐνθυμηθείητε καὶ λογίσασαιθε, ὅτι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φίλιππος καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶν' ἐπιχειρεῖ, ἢνίκα' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναί-
- 32 μεθ' ἐκεῖσ' ἀφικέσθαι. δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείαις πολεμεῖν (ὕστεριουμέν γὰρ ἀπάντων), ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει Δήμνῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σικιάθῳ καὶ ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σῖτος καὶ, ἂ χρῆ στρατεύματι, πάνθ' ὑπάρχει· τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι βράδιον καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμποριῶν στόμασι βραδίως ἔσται.
- 33 "Α μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν ὃ τούτων κύριος καταστάς ὑφ' ὑμῶν βουλευσεται· ἂ δ' ὑπάρξει δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστίν, ἃ γὰρ γέγραφα. ἂν ταῦτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε, τὰ χρήματα πρῶτον, ἃ λέγω, εἶτα καὶ τἄλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἵππεάς, ἐντελῇ πᾶσαν τὴν δύναμιν νόμῳ κατακλείσητ' ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' αἰεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες.

Καὶ ἔτι πρὸς τοῦτω πρῶτον μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν 34
 μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ' οὗτος τίς;
 ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων, ἄγων καὶ φέρων
 τοὺς πλείοντας τὴν θάλατταν. ἔπειτα τί πρὸς τοῦτω; τοῦ
 πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ ὥσπερ τὸν παρελ-
 θόντα χρόνον εἰς Δῆμνον καὶ Ἴμβρον ἐμβαλῶν αἰχμαλώτους
 πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ' ἔχων, πρὸς τῇ Γεραιστῇ τὰ πλοῖα
 συλλαβῶν ἀμύθητα χρήματ' ἐξέλεξεν, τὰ τελευταῖ' εἰς Μαρα-
 θῶν' ἀπέβη καὶ τὴν ἑρὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη,
 ὑμεῖς δ' οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους,
 οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν.

Καίτοι τί δή ποτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν μὲν 35
 τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων αἰεὶ τοῦ
 καθήκοντος χρόνου γίγνεσθαι, ἂν τε δεινοὶ λάχωσιν ἂν τ' ἰδιῶ-
 ται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀνα-
 λίσκεται χρήματα, ὅσ' οὐδ' εἰς ἓνα τῶν ἀποστόλων, καὶ
 τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν, ὅσην οὐκ οἶδ', εἴ τι τῶν
 ἀπάντων ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν
 τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς
 Ποτειδαίαν; ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα νόμφ τέτακται, καὶ 36
 πρόοιδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς ἢ γυμνα-
 σίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τίνα λαβόντα τί
 δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἡμέ-
 ληται, ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρα-
 σκευῇ ἄτακτα, ἀδιόρθωτα, ἀόριστα ἅπαντα.

Τοιγαροῦν ἅμ' ἀκηκόαμέν τι καὶ τριηράρχους καθίσταμεν 37
 καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα καὶ περὶ χρημάτων πόρου
 σκοποῦμεν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε
 καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἴτ' αὐτοὺς πάλιν, εἴτ' ἀντεμι-
 βάξαι, εἴτ' ἐν ὄσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν
 ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευά-

ζῆσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσι καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνεῖαν. ἄς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἴομεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἶαί τ' οὔσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγχονται. ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

- 38 Τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων ἀληθῆ μὲν ἐστὶ τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἠδέ' ἀκούειν. ἀλλ' εἰ μὲν, ὅσ' ἂν τις ὑπερβῆ τῇ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἢ τῶν λόγων χάρις, ἂν ἢ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται, αἰσχρὸν ἐστὶ φανακίζειν ἑαυτοὺς, καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους, ἂν ἢ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν
- 39 ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιῶσεῖ τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους. ἴν', ἂν ἐκείνοις δοκῆ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβάντ' ἀναγκάζονται διώκειν.
- 40 Ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἅπάντων ἔχοντες, τριήρεις, ὀπλίτας, ἱππέας, χρημάτων πρόσσοδον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτ' εἰς δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ' ἀπολείπετε, ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φιλίππῳ. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς αἰεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται, κἂν ἐτέρωσε πατάξῃς, ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες προβάλλεσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον οὔτ' οἶδεν
- 41 οὔτ' ἐθέλει. καὶ ὑμεῖς, ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φιλίππον, ἐκεῖσε βοθηεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθί που, συμπαραθεῖτ' ἄνω κάτω, καὶ στρατηγεῖσθ' ὑπ' ἐκείνου,

βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾷτ' οὐδέν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθῃσθε. ταῦτα δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐνήν· νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν ἔκει τὴν ἀκμήν, ὥστ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ.

Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομέ- 42
νοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυρόμενος τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ. εἰ γὰρ ἔχων, ἃ κατέστραπται καὶ προεἰληφεν, ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἰσχιστ' ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεὶ τι καὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παντάπασιν ἀπεγνώκατε.

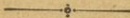
Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται μήτ' 43
ὀργίζεται, ὄρων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην ὑπὲρ τοῦ τιμωρήσασθαι Φιλίππον, τὴν δὲ τελευταίην οὖσαν ἤδη περὶ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μή τις κωλύσει. εἶτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ τριήρεις κενὰς καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεινός ἐλπίδας ἂν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε ; οὐκ ἐμβησόμεθα ; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει γέ τι στρατιωτῶν οἰ- 44
κείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον ; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευρό-
μεθα ; «ποι οὖν προσορμιούμεθα ;» ἤρετό τις. εὐρήσει τὰ σαθρά, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν· ἂν μέντοι καθώμεθ' οἴκοι λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέποτε οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων.

Ὅποι μὲν γὰρ ἂν, οἶμαι, μέρος τι τῆς πόλεως συναπο- 45
σταλῆ, κἂν μὴ πᾶσα, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ φήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμφητε, οὐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελωσιν,

- οἱ δὲ σύμμαχοι τεθῆναι τῆ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους.
 46 οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἐν ἄνδρα δυνηθῆναι ποτε ταῦθ' ὑμῖν
 πρᾶξαι πάνθ', ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι
 καὶ τὸν δεῖν αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν ἔστιν, τὰ δὲ πράγματ'
 ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. ὅταν γὰρ ἡγῆται μὲν ὁ στρατηγὸς
 ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ
 πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι βραδύως ἐνθάδ' ὧσιν, ὑμεῖς δ', ἐξ ὧν ἂν
 ἀκούσῃθ', ὅτι ἂν τύχητε, ψηφίζησθε, τί καὶ χρή προσδοκᾶν;
 47 Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρα-
 τηγουμένων καὶ δικαστὰς οἴκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε
 μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόν-
 τας ὁρᾶν. νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἤκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης, ὥστε
 τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ
 θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἀπαξ αὐτῶν ἀγω-
 νίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν
 καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἰροῦνται τοῦ προσήκοντος·
 κακούργου μὲν γὰρ ἔστι κριθέντ' ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ
 μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.
 48 Ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ
 Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πολι-
 τείας διασπᾶν, οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα, οἱ
 δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν, οἱ δὲ—λόγους πλάττοντες
 49 ἕκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, νῆ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῆ μεγέθει τῶν πε-
 πραγμένων καὶ πολλὰ τοιαῦτ' ὄνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ,
 τὴν τ' ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων ὄρωντα καὶ τοῖς πεπρα-
 γμένοισι ἐπηρμένον, οὐ μέντοι γε μὰ Δί' οὕτω προαιρεῖσθαι
 πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναί, τί
 μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος· ἀνοητότατοι γὰρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.
 50 Ἄλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτ' ἐκεῖν' εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἀνθρω-

πος καὶ τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ καὶ χρόνον πολλὸν ὕβρισε καὶ ἄπανθ', ὅσα πώποτ' ἠλπίσαμεν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὐρηται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἐστι, κὰν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθα τοῦτο ποιεῖν, ἂν ταῦτ' εἰδῶμεν, καὶ τὰ δεόντ' ἐσόμεθ' ἐγνωκότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γάρ, ἅττα ποτ' ἔσται, δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλα, ἂν μὴ προσέχητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, εὖ εἰδέναι.

Ἐγὼ μὲν οὖν οὔτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἰλόμην 51 λέγειν, ὅ τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ὦ, νῦν θ', ἀγιγνώσκω, πάνθ' ἀπλῶς οὐδὲν ὑποστειλάμενος πεπαρρησίασμαι. ἐβουλόμην δ' ἂν, ὥσπερ ὑμῖν συμφέρον τὰ βέλτιστ' ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστ' εἰπόντι· πολλῶ γὰρ ἂν ἥδιον εἶχον. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοισι οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοῖσειν ὑμῖν, ἂν πράξγητε, ταῦτα πεπεισθαι λέγειν αἰροῦμαι. νικῆν δέ, ὅ τι πᾶσιν ἡμῖν μέλλει συνοῖσειν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Πολιτική κατάσταση τῶν Ἀθηνῶν μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Δημοσθένους.

Ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀθηνῶν καταλυθεῖσα διὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἤρξατο ἀναδημιουργουμένη κατὰ τὸν μετὰ τοῦτον ἐκτραγέοντα πόλεμον μεταξὺ Θηβῶν καὶ Σπάρτης. Τὰ κατὰ θάλασσαν περιφάνῃ κατορθώματα τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν Χαβορίου καὶ Τιμοθέου, αἱ στρατιωτικαὶ μεταρρυθμίσεις τοῦ Ἰφικράτους καὶ ἡ σώφρων πολιτικὴ τοῦ Καλλιστράτου συνετέλεσαν ὥστε νὰ δημιουργηθῇ (ἐν ἔτει 377) ἀθηναϊκὴ συμμαχία ἢ ὁμοσπονδία περιλαβοῦσα περὶ τὰς 70 πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο ἡ Χίος, ἡ Τένεδος, ἡ Μυτιλήνη, τὸ Βυζάντιον, ἡ Χαλκίς καὶ ἄλλαι. Οὕτως ἡ ἡγεμονία περιῆλθε καὶ πάλιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Ἄλλ' ἡ ἡγεμονία αὕτη δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρόν· οἱ Ἀθηναῖοι μὴ τηρήσαντες τὰς πρὸς τοὺς συμμάχους τοὺς ταχθέντας ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἀναληφθεῖσας ὑποχρεώσεις, ἀλλ' ἐπιδοθέντες εἰς πίεςεις καὶ ἀργυρολογίαν αὐτῶν προεκάλεσαν τὸν λεγόμενον συμμαχικὸν πόλεμον, καθ' ὃν αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ τριετίαν ὄλην (358 - 355) ἠναγκάσθησαν νὰ πολεμήσωσι κατὰ τῶν ἀποστασῶν ἰσχυροτάτων συμμαχίδων, τῆς Χίου, Ῥόδου, Κῶ καὶ τοῦ Βυζαντίου, βοηθουμένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Καρία Ἀλικαρνασσοῦ Μανσώλου. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι μικρὰς ἐπιτυχίας ἔσχον· φοβηθέντες δὲ τέλος τὰς ἀπειλὰς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Ἀρταξέρξου τοῦ Ὠχου, ὅτι θ' ἀποστείλῃ μέγαν στόλον πρὸς βοήθειαν τῶν συμμάχων, ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψωσιν εἰρήνην (355) μετὰ τῶν ἀποστατῶν συμμάχων παρέχοντες εἰς αὐτοὺς πλήρη ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀνεχόμενοι τὴν πλήρη σχεδὸν διάλυσιν τῆς ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας.

Ἡ διάλυσις αὕτη τῆς ἡγεμονίας συνεπέφερε τὴν ἔκπτωσιν πάσης ἐν γένει δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων, οἰκονομικῆς τε καὶ ἠθικῆς. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις κατέπεσε τὸ γενναῖον φρόνημα

καὶ ἐξέλιπε πᾶσα πολιτικὴ ἐνέργεια τείνουσα εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς παλαιᾶς ἰσχύος. Ὁ δῆμος ἀπὸ τῆς μετὰ τῶν συμμαχῶν συναφθείσης εἰρήνης ἠκολούθει τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τοῦ δημαγωγοῦ Εὐβούλου, ὅστις πρόγραμμα εἶχε τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἀρχαίας φιλοδοξίας καὶ τὴν ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιδίωξιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐζωΐας τοῦ ἰδιώτου. Οἱ πολῖται ἀπηρνοῦντο ἤδη νὰ στρατεύωσιν οἱ ἴδιοι μεταχειριζόμενοι τὰ ξενικά στρατεύματα, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐψήφισον μὲν πολλά, εἶτα δ' ὅμως ὀλίγα ἢ οὐδὲν ἐξετέλουν· τὸ σύστημα τῶν *λειτουργιῶν* κατ' ὄνομα μόνον διετηρεῖτο, ἀφ' οὗ οἱ πλουσιώτατοι κατώρθωνον ν' ἀποφεύγωσιν αὐτάς, ἐπιβαρυνόμενων δυσαναλόγως τῶν ὀλιγώτερον πλουσίων. Ἐν ᾧ δὲ ἡ πολιτεία ἔφθινεν, ἠΰξανον αἱ τρυφαὶ καὶ αἱ ἀναπαύσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Οἱ ἰδιωτικοὶ οἴκοι ἀνηγείροντο μεγαλοπρεπεῖς, αἱ ἐσοταὶ καὶ πανηγύρεις κατ' οὐδὲν ἠλαττοῦντο τῆς παλαιᾶς μεγαλοπρεπείας. Χρῆμα ἄφθονον κατεσπαταλᾶτο διὰ τὴν ὡς οἶόν τε μεγαλοπρεπεστέραν διεξαγωγὴν τῶν θεατρικῶν παραστάσεων· τέλος δὲ οὐδέποτε κατεβάλλετο μεγαλυτέρα φροντίς περὶ τὴν εἰς τοὺς πολλοὺς τακτικὴν διανομὴν τῶν *θεωρικῶν* χρημάτων¹.

Οὕτως εἶχον τὰ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους· ἐν μέσῳ δὲ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῆς πολιτείας ἐμφανίζεται ὁ Δημοσθένης.

II. Δημοσθένης.

α') Βίος Δημοσθένους.

Ὁ Δημοσθένης, υἱὸς Δημοσθένους, ἐκ τοῦ ἐν Ἀττικῇ δήμου Παιανίας, κειμένον κατὰ τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τοῦ Ὑμητοῦ, ἐγεννήθη τῷ 383 π. Χ. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ του εὐπόρος ὢν

¹ *Θεωρικά* ἐκαλοῦντο τὰ χρήματα, τὰ ὅποια τῇ προτάσει τοῦ Κλεοφῶντος — οὐχὶ τοῦ Περικλέους — ἀπεφασίσθη νὰ δίδωνται εἰς ἀπόρους Ἀθηναίους πολίτας, ἵνα πληρῶναι τὰς θέσεις αὐτῶν ἐν τῷ θεάτρῳ (πρὸς δύο ὀβολοὺς ἐκάστην θέσιν). Τὰ χρήματα ταῦτα ἐπληρῶνοντο ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν δημοσίων εἰσπραξέων· ἐν καιρῷ δ' ὅμως πολέμου ὠρίζετο διὰ νόμου νὰ δαπανῶνται ταῦτα εἰς τὰς στρατιωτικὰς χρείας. Ἄλλ' ὅτε προστάτης τοῦ δήμου ἦτο ὁ Εὐβουλος, ἠκυρώθη ὁ νόμος οὗτος καὶ ἔκτετε κατ' ἔτος, ὅπως ὅποτε ἐχόντων τῶν πραγμάτων, διενέμοντο τὰ περισσεύματα εἰς τὸν δῆμον ὡς *θεωρικά*.

ἐκέκτητο ἐν Ἀθήναις δύο ἐργαστήρια, μαχαιροποιεῖον καὶ θρονοποιεῖον, ἣ δὲ μήτηρ του — Κλεοβούλη ὀνομαζομένη — κατήγετο ἐκ Σκυθίας.

Ἐπταετῆς μόλις γενόμενος ὁ Δημοσθένης ἀπώλεσε τὸν πατέρα του, ὅστις ἀποθνήσκων κατέλιπε τρεῖς ἐπιτρόπους τῶν ἀνηλίκων τέκνων, τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς. Ἄλλ' οἱ ἐπιτροποὶ δὲν ἐφάνησαν ἀξιόπιστοι, διότι τὴν καταλειφθεῖσαν περιουσίαν, ἀνερχομένην εἰς δέκα πέντε τάλαντα, δηλ. περίπου εἰς ἑπτακοσίας εἴκοσι χιλιάδας σημερινῶν δραχμῶν, διεσπάθησαν σχεδὸν τελείως, ἐν ᾧ ἠδύναντο νὰ διπλασιάσωσιν αὐτὴν εὐσυνειδήτως διαχειριζόμενοι. Ὡσαύτως οὗτοι καὶ τῆς παιδείσεως τοῦ Δημοσθένους ἡμέλησαν· ἀλλ' οὗτος φιλομαθὴς ὢν καὶ ἐπιμελὴς ἐμόρφωσεν ἑαυτὸν μαθητεύσας παρὰ τῷ ῥήτορι Ἰσαίῳ, τῷ Χαλκιδεῖ, καὶ μελετήσας τοὺς λόγους τοῦ Ἰσοκράτους, τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Θουκυδίδου, ἣν, ὡς λέγεται, ὀκτάκις ἀνέγραψε καὶ μέγα μέρος αὐτῆς ἀπεμνημόνευσεν. Διαφόρους δ' ἐλλείψεις αὐτοῦ σημαντικὰς διὰ τὸ ἔργον τοῦ ῥήτορος, ὡς τὴν ἀσάφειαν καὶ τραυλότητα τῆς γλώσσης, τὸ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον τῆς φωνῆς καὶ τὴν ἀπρεπῆ ἀνακίνησιν τοῦ ὄμου, ὑπερένικησε δι' ἐπιμόνου ἀσκήσεως καὶ φιλοπονίας.

Ἐνῆλιξ γενόμενος κατεδίωξε δικαστικῶς τοὺς ἐπιτρόπους ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ διδασκάλου του Ἰσαίου καὶ κατώρθωσε μικρὸν μόνον μέρος τῆς πατρικῆς περιουσίας ν' ἀναλάβῃ. Διὰ τοῦτο ἀναγκασθεὶς νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀναπληρώσεως τῆς ἀπολεσθείσης περιουσίας ἐγένετο **λογογράφος**· ὡς τοιοῦτος συνέταττε λόγους δικανικοὺς ὑπὲρ ἄλλων καὶ μεγάλως ἐξετιμᾶτο. Ἀλλὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐκτήσατο ἐκ τῶν πολιτικῶν λόγων καὶ τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας κατὰ Φιλίππου, τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὅστις ὀσημέραι ἀξαναόμενος διενόετο ν' ἄρξῃ ὅλης τῆς Ἑλλάδος· τοῦτο καθορῶν ὁ Δημοσθένης εἰργάζετο ἐκ παντὸς τρόπου ν' ἀνυψώσῃ τὸ φρόνημα τῶν συμπολιτῶν ἀναμνηστικῶν αὐτοῦς τὰ ἐν Μαραθῶνι, ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἐν Πλαταιαῖς τρόπαια τῶν προγόνων. Καὶ ἔνθεν μὲν ἐπολέμει κατὰ τῶν Φιλιππιζόντων, ἔνθεν δ' ἐφρόντιζε ν' ἀνεύρῃ συμμάχους τῶν Ἀθηναίων· ὅτε δ' ἐπρέσβευσεν εἰς Θήβας, κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὰς τέως ἀσπόνδους πόλεις, Ἀθήνας καὶ Θήβας, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰς συμμάχους· ἀλλ' ἡ συμμαχία αὕτη κατεστράφη διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἡττης (338).

Καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἦταν ὁ Δημοσθένης οὔτε τὸ θάρος ἀπέβαλεν οὔτε ἔπαυσε μισῶν τοὺς Μακεδόνας· ἐν ἀρχῇ μάλιστα τῆς βασιλείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (336) ἐπέτυχεν, ἵνα οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἀποστῶσι τῆς μακεδονικῆς κυριαρχίας· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπελθὼν κατὰ τῶν Θηβῶν καὶ καταστρέψας αὐτὰς ἐξήτησεν εἶτα παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν παράδοσιν τοῦ Δημοσθένους καὶ ἄλλων τινῶν στρατηγῶν καὶ πολιτικῶν ἐκ τῶν ἰδίως ὑποκινησάντων καὶ ὑποστηριξάντων τὴν ἀποστασίαν τῶν Θηβαίων· τῇ παρεμβάσει δ' ὅμως τοῦ μακεδονίζοντος ῥήτορος Δημάδου ἡ παράδοσις αὕτη ἀπεσοβήθη.

Τῷ 324 κατηγορηθεὶς ὁ Δημοσθένης ὡς δωροδοκίας ἐν τῇ δίκῃ τοῦ Ἀρπάλου, ταμίου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, φυγόντος μετὰ πολλῶν χρημάτων ἐξ Ἀσίας εἰς Ἀθήνας, κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον πεντήκοντα ταλάντων, μὴ δυνάμενος δὲ ν' ἀποτίσῃ τὸ ποσὸν αὐτὸ ἔφυγεν εἰς Αἴγιναν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τροίζην. Καὶ ἔγραφε μὲν καὶ πρὸς τὴν βουλὴν καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων δικαιολογούμενος καὶ παρακαλῶν ν' ἀνακληθῆ, ἀλλ' αἱ παρακλήσεις αὗται εἰς οὐδὲν ὠφέλουν καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου (323), ὅτε αἱ Ἀθηναίαι, τὸ Ἄργος καὶ ἡ Κόρινθος ἐπανέστησαν κατὰ τῆς μακεδονικῆς ἀρχῆς, ἐπῆλθε μεταβολή τις τῶν διαθέσεων τοῦ δήμου· διότι οὗτος μαθὼν ὅτι ὁ Δημοσθένης, καίπερ φυγὰς, συνώδευσε τοὺς Ἀθηναίους πρέσβεις, τοὺς κηρύσσοντας τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων πόλεμον, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν πανηγυρικῶς.

Μετὰ τὴν ἀνάκλησίν του ὁ Δημοσθένης ἐξηκολούθει τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων ἀγῶνα· ἀλλ' ὅτε τῷ 322 αἱ Ἀθηναίαι ἐκυριεύθησαν καὶ φρουρὰ μακεδονικὴ ἐγκαθιδρύθη ἐν αὐταῖς, κατεδιώχθη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας Ἀντιπάτρου. Καὶ κατόρθωσε μὲν νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν ἐν Καλαυρίᾳ (νῦν Πόρρο) ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἀλλ' οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀντιπάτρου ἀπέσπασαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. Εὐτυχῶς ὅμως ὁ ῥήτωρ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ δηλητήριον ἐντὸς δακτυλίου ἢ γραφικοῦ καλάμου καὶ πῶν αὐτὸ ἀπέφυγε τὰς ἕβρεις τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ δι' ἐκουσίου θανάτου (κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 322).

Οἱ οἰκίητορες τῆς Καλαυρίας ἤγειραν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος μνημα τοῦ ῥήτορος καὶ ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς

ἐξηκολούθουν τιμῶντες τὴν μνήμην αὐτοῦ. Ἄλλὰ καὶ οἱ συμπολι-
ται τοῦ ῥήτορος τεσσαράκοντα καὶ δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ
ἐπήφισαν, ἵνα ὁ πρεσβύτατος τῶν ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ ἔχη
σίτησιν ἐν τῷ Προυτανείῳ, καὶ ἀνίγειραν ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν τοῦ
ῥήτορος ἀνδριάντα, ἐφ' οὗ ἔχαράχθη τὸ πολυθρόλυτον ἐπίγραμμα :

Εἴπερ ἴσην ρώμην γνώμη, Δημόσθενες, εἶχες,
οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἄρης Μακεδῶν.

β') Λόγοι Δημοσθένους.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δημοσθένους περιῆλθον εἰς ἡμᾶς 61 λόγοι.
τούτων οἱ μὲν 15 εἶναι *συμβουλευτικοί* ἢ *δημηγορίαί*, οἱ δὲ λοιποὶ
δικανικοί. Τῶν συμβουλευτικῶν, δηλ. τῶν λόγων τῶν ἀπαγγελθέν-
των ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, σπουδαιότατοι εἶναι οἱ *Φιλιππι-
κοί*, οἱ *Ὀλυνθιακοί* καὶ ὁ *περὶ τῆς εἰρήνης*· τῶν δὲ δικανικῶν
ἔχομεν δύο εἴδη: 1) λόγους δικανικοὺς *δημοσίους*, ἀπαγγελθέν-
τας δηλ. ἐν δημοσίαις δίκαις, ὧν σπουδαιότατος εἶναι ὁ *περὶ τοῦ
στεφάνου*, καὶ 2) λόγους δικανικοὺς *ιδιωτικούς*, ἀπαγγελθέντας
δηλ. ἐν ιδιωτικαῖς δίκαις.

Ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ Δημοσθένους καταφαίνεται μεγαλεῖον
ψυχῆς, σαφήνεια, γοργότης καὶ σφοδρότης τῆς ἐκφράσεως, σαρκ-
ασμοὶ πικροί, ποικιλία ῥητορικῶν σχημάτων καὶ τρόπων λεκτικῶν
καὶ ἐν γένει πάντα, ὅσα προσδίδουσιν εἰς αὐτοὺς *δεινότητα* καὶ *ἄψος*.

Ἐκαστος τῶν λόγων συνίσταται ἐκ πέντε μερῶν, τοῦ *προοι-
μίου*, τῆς *διηγήσεως*, τῆς *προθέσεως*, τῆς *πίστεως* καὶ τοῦ *ἐπι-
λόγου*. Τούτων τὸ κυριώτερον μέρος εἶναι τὸ τρίτον—*ἡ πρόθεσις*—
ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται ἡ πρότασις τοῦ ῥήτορος· τὸ μέρος τοῦτο προ-
παρασκευάζει μὲν ἡ *διήγησις*, συμπληροῖ δὲ καὶ ἐξηγεῖ ἡ *πίστις*.

III. Περιληπτικὴ ἱστορία τοῦ Φιλίππου.

Ὁ Φίλιππος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀμύντου τοῦ
Β', ἐγεννήθη τῷ 382 π. Χ. Δεκαπενταετῆς περιῖπου τὴν ἡλικίαν
ἤχθη ὡς ὄμηρος ὑπὸ τοῦ Πελοπίδου εἰς Θήβας, ἔνθα ἔτυχεν ἑλλη-
νικωτάτης μορφώσεως. Μετὰ τριετῆ δ' ἐν Θήβαις διαμονὴν ἐπ-
ανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν καί, ὅτε ὁ ἀδελφός του Περδίκκας ἐφο-

νεύθη ἔν τινι πρὸς τοὺς Ἰλλυριοὺς μάχῃ, ἀνεκηρύχθη αὐτὸς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας (τῷ 359).

Ὁ Φίλιππος ἀναλαβὼν τὴν βασιλείαν ἔσωσε τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τοὺς εἰσβαλόντας εἰς αὐτὴν Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας, ἔστερέωσε τὸν θρόνον του κατὰ τῶν ἀνταπαιτητῶν αὐτοῦ καὶ ὠργάνωσε τὸν μακεδονικὸν στρατὸν κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς νέας πολεμικῆς τέχνης. Ἀμέσως δὲ κατόπιν θέλων νὰ συνδέσῃ στενωτέρον τὴν Μα-

ΦΙΛΙΠΠΟΣ

κεδονίαν μετὰ τῆς θαλάσσης ἐστράφη πρὸς τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον καὶ ἐκυρίευσε τὴν Ἀμφίπολιν (357), ἀξιολογωτάτην τῶν ἐλληνικῶν ἀποικιῶν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Θράκης, καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου κτήσεις τῶν Ἀθηναίων Πύδναν (357) καὶ Ποτείδειαν (356). Καὶ ταύτην μὲν ἔδωκεν εἰς τοὺς Ὀλυνθίους,

ἵνα προσοικειωθῇ αὐτούς, ἀλλὰ συγχρόνως προσκληθεὶς ὑπὸ Θρακῶν εἰςβοήθειαν κατέλαβε τὰς πέραν τοῦ Στρυμόνος Κορινθίδας, ἠΐξηναι αὐτὰς μετονομάσας Φιλίππους καὶ ἐγένετο κύριος τοῦ Παγαίου.

Μετὰ ταῦτα προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν Λαρίσῃ Ἀλεναδῶν κατὰ τοῦ τυράννου τῶν Φερῶν Λυκόφρονος ἔσπευσε εἰς Θεσσαλίαν καὶ τὰς αὐτόθι καταπιεζομένας πόλεις ἐπροστάτευσεν. Κατὰ τὰ πρῶτα δὲ ἤδη ἔτη τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐκραγέντος Φωκικοῦ ἢ ἱεροῦ πολέμου (355 - 346), ὅτε οἱ Φωκεῖς ὑπὸ τὸν Ὀνόμαρχον εἶχον εἰσβάλει εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὁ Φίλιππος, ἀφ' οὗ ἐκυρίευσε τὴν Μεθώνην καὶ κατηδάφισεν αὐτὴν (353), ἐζήτησε νὰ λάβῃ μέρος ἐνεργὸν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς διενέξεις τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῇ προσκλήσει δὲ τῶν Θεσσαλῶν εἰσήλασε καὶ πάλιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐξεδίωξε

τοὺς Φωκεῖς, καθήρσε τὴν ἐν Φεραῖς τυραννίδα, κατέλαβε τὰς Παγασὰς καὶ τὴν Μαγνησίαν καὶ προεχώρησεν ἤδη μέχρι Θερμοπυλῶν· ἀλλ' εὐρὼν αὐτὰς προκατειλημμένας ὑπὸ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν (352).

Μετὰ μικρὰν ἐν Μακεδονίᾳ ἀνάπαυσιν ἐξεστράτευσε καὶ πάλιν κατὰ τῶν ἐν Χαλκιδικῇ Χερσονήσῳ πόλεων καὶ πολλὰς ἐξ αὐτῶν ὑπέταξεν. Ἐν ἔτει δὲ 349 προσέβαλε τὴν μεγίστην τῶν ἐκεῖ πόλεων Ὀλυνθον καὶ κυριεύσας αὐτὴν διὰ προδοσίας κατέστρεψε (348). Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ὀλύνθου κατώρθωσε νὰ ὑποτάξῃ τὴν Φωκίδα καὶ νὰ εἰσέλθῃ ἀκωλύτως διὰ τῶν Θερμοπυλῶν, μεθ' ὃ συγκαλέσας τὸ ἀμφικτυονικὸν συνέδριον ἀνεκηρύχθη ὑπ' αὐτοῦ ἀμφικτυῶν ἀντὶ τῶν καθαιρεθέντων Φωκέων (346).

Ἐπιστρέψας ἐκ Φωκίδος εἰς Μακεδονίαν ἐστράφη πρὸς Β. κατὰ τῶν Θρακῶν, οὓς νικᾷ καὶ προσλαμβάνει παρὰ τὸν Πόντον τὴν Ἀπολλωνίαν καὶ Ὀδησσὸν (τὴν σημερινὴν Βάρναν)· ἐπελθὼν δὲ κατὰ τῶν ἐν Προποντίδι Ἑλληνικῶν πόλεων καταλαμβάνει τὴν Σηλυβρίαν καὶ πολιορκεῖ τὴν Πέρινθον καὶ τὸ Βυζάντιον· στρατὸς δ' ὅμως ἀθηναϊκὸς ἀποσταλεὶς κατὰ τοῦ Φιλίππου ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῶν πόλεων καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν.

Μετὰ ταῦτα ὑποκινήσας διὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι φίλων του νέον ἱερὸν πόλεμον καὶ προσκληθεὶς ν' ἀναλάβῃ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ εἰσῆλθε μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ μέρος μὲν τοῦ στρατοῦ του ὤδευσε κατὰ τῆς Ἀμφίσης, ἣν ἐκυρίευσε καὶ κατέστρεψεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς κυρίας δυνάμεως κατέλαβεν αἰφνιδίως τὴν ὄχυρὰν Ἐλάτειαν (338). Τότε τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Δημοσθένους συνεμάχησαν αἱ τέως ἄσπονδοὶ πόλεις Ἀθῆναι καὶ Θῆβαι καὶ ἀντιπαραταχθεῖσαι ἐν Χαιρωνείᾳ κατὰ τοῦ Φιλίππου ἠττήθησαν ὀλοσχερῶς. Διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ νίκης ὁ Φίλιππος ἐγένετο κύριος ὅλης σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν δὲ τῷ συγκληθέντι ὑπ' αὐτοῦ ἐν Κορίνθῳ κοινῷ συνεδρίῳ τῶν Ἑλλήνων ἀνεκηρύχθη ἡγεμῶν αὐτοκράτωρ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν (337).

Ἐπιστρέψας εἰς Μακεδονίαν ὁ Φίλιππος ἤρχισε νὰ παρασκευάζεται διὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτήν. Ἀλλ' αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τῶν παρασκευῶν του ἐδολοφονήθη ὑπὸ τινος τῶν σωματοφυλάκων του, Πανσανίου καλουμένου (336).

IV. Ἡ ἐν Ἀθήναις βουλή.

Μετὰ τὴν ἐπὶ Κλεισθένους μεταβολὴν τῆς πολιτείας ἡ βουλὴ τῶν Ἀθηναίων ἀπετελεῖτο ἐκ πεντακοσίων βουλευτῶν, κληρουμένων πενήκοντα παρ' ἐκάστης φυλῆς ἐκ τῶν *ἐπιτίμων* Ἀθηναίων πολιτῶν τῶν συμπληρωσάντων τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. Οἱ βουλευταὶ ἦσαν ἐνιαύσιοι· πρὶν δ' ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὑπεβάλλοντο εἰς *δοκιμασίαν*, εἰς ἀκριβῆ δηλ. ἐξέτασιν τοῦ τε ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου αὐτῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν ὤμνουν τὸν βουλευτικὸν ὄρκον, δι' οὗ ἐβεβαίουν ὅτι θὰ βουλευσῶσι κατὰ τοὺς νόμους. Οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, κατεῖχον ἐν τῷ θεάτρῳ ἰδίαν θέσιν λόγῳ τιμῆς καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἔφερον στέφανον ἐκ μωρίνης· ἐλάμβανον δὲ καὶ μίαν δραχμὴν καθ' ἡμέραν. Ἐὰν δ' ἐξετέλουσαν καλῶς τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ἔστεφανοῦντο ὑπὸ τοῦ δήμου εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους μετὰ τὴν ἔξοδον αὐτῶν ἐκ τῆς ἀρχῆς.

Οἱ πεντακόσιοι βουλευταὶ, ἐπειδὴ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐρίσκωνται διηνεκῶς ἅπαντες ἐπὶ τὸ αὐτό, ἵνα συναποφασίζωσιν, διηροῦντο εἰς δέκα τμήματα κατὰ τὰς δέκα φυλάς, ὧν ἕκαστον, κατὰ σειρὰν ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ κλήρου, διόκει τὰ τῆς βουλῆς ἐπὶ τὸ δέκατον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἤτοι ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας. Οἱ πενήκοντα βουλευταὶ ἐκάστου τμήματος ἐκαλοῦντο *πρυτάνεις*, τὸ δὲ δέκατον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ *πρυτανεία* καὶ ἡ φυλή, εἰς ἣν ἀνήκον, *πρυτανεύουσα*. Οἱ πρυτάνεις συνεσίτουν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ αὐτῶν, τῇ θόλῳ, δημοσίᾳ δαπάνῃ· συνεκάλουν δὲ τὴν μὲν βουλὴν καθ' ἐκάστην πλὴν τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἀποφράδων ἡμερῶν, τὸν δὲ δῆμον τετράκις ἐπὶ ἐκάστης πρυτανείας· ἀνγγέλλον δὲ διὰ προγράμματος τὰ ὑπὸ συζήτησιν ἐκάστοτε θέματα.

Τῶν πρυτάνεων προΐστατο ἐπὶ μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα εἷς ἐξ αὐτῶν, ἐκλεγόμενος καθ' ἐκάστην διὰ κλήρου καὶ καλούμενος *ἐπιστάτης*· δις ὁ αὐτὸς δὲν ἐπετρέπετο νὰ κληρωθῆ. Οὗτος ἐκράτει τὴν σφραγίδα τῆς πόλεως καὶ τὰς κλεῖδας τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς ἦσαν τὰ δημόσια χρῆματα καὶ τὰ ἀρχεῖα, προήδρευε δὲ ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθένους τὴν προεδρίαν εἶχεν ὁ *ἐπιστάτης τῶν προέδρων*· ἦσαν

δὲ οἱ πρόεδροι οὗτοι ἑννέα τὸν ἀριθμὸν, πρὸ τῆς συναγωγῆς τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας κληρούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου τῶν πρυτάνεων, εἷς ἕξ ἐκάστης φυλῆς πλὴν τῆς πρυτανευούσης· ἐκ τούτων δὲ πάλιν ἐκλεροῦτο καὶ ὁ ἐπιστάτης τῶν προέδρων. Εἷς τοὺς προέδρους παρέδιδεν ὁ ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων τὸ πρόγραμμα, οὗτοι δ' ἐπεμελοῦντο τῆς εὐκοσμίας καὶ διηύθυνον τὰς συζητήσεις.

Αἱ συνεδρίαί τῆς βουλῆς ἐγίνοντο συνήθως ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ἐν τισὶ δ' ὠρισμέναις περιστάσεσι καὶ ἀλλαγῷ, ἤτοι ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἢ ἐν Πειραιεῖ, ἐν τοῖς ὕστερον δὲ χρόνοις καὶ ἐν τῷ Θησείῳ, ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ σταδίῳ. Τὴν ἡμέραν τῆς συνεδρίας σημειόν τι, πιθανῶς σημαία, ὑψοῦτο εἰς τὸ βουλευτήριον. Κατὰ δὲ τὴν ἑναρξιν τῆς συζητήσεως κῆρυξ ἐκάλει τοὺς βουλευτὰς νὰ καταλάβωσι τὰς ἔδρας αὐτῶν καὶ κατεβίβαζε τὸ σημεῖον. Αἱ συνεδρίαὶ ἦσαν συνήθως μὲν δημόσιαι, σπανίως δὲ ποτε καὶ μυστικάι.

Ἡ βουλὴ ἔργον εἶχε νὰ **προβουλεύη**, ἥτοι ν' ἀποφασίζῃ ἐκ τῶν προτέρων, περὶ πάντων τῶν εἰσφερομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ἥτις μόνα τὰ **προβουλευματα**, τὰς ἀποφάσεις δηλ. τῆς βουλῆς, ἔκρινε καὶ ἐψήφισε· πρὸς τούτοις ἡ βουλὴ εἶχεν ἐξουσίαν ν' ἀποφασίζῃ αὐτοτελῶς περὶ διοικητικῶν πραγμάτων συμφώνως πάντοτε πρὸς τοὺς κειμένους νόμους· ἐν τισὶ δὲ περιστάσεσιν εἶχεν αὐτὴ καὶ δικαστικὰ ἔργα.

V. Ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου.

Ἐν Ἀθήναις, δημοκρατικοῦ ὄντος τοῦ πολιτεύματος, κύριος τῆς πολιτείας ἦτο ὁ δῆμος· ὅθεν εἶχεν οὗτος τὸ δικαίωμα συνερχόμενος εἰς δημοσίας συνελεύσεις νὰ βουλευῆται περὶ τῶν κοινῶν αἰ συνελεύσεις αὗται ἐκαλοῦντο ἐκκλησῖαι καὶ ἦσαν ἢ τακτικάι—αἰ ἐκ τοῦ νόμου τεταγμέναι—ἢ ἔκτακτοι, **σύγκλητοι** ἢ **κατάκλητοι** καλούμεναι. Καὶ τακτικάι μὲν συνήγοντο τέσσαρες ἐν ἐκάστη πρυτανείᾳ, ὧν ἡ μία ἐλέγετο κυρία, ἔκτακτοι δὲ, ὅσας παρίστατο ἐπείγουσα ἀνάγκη. Τὰς ἐκκλησίας συνεκάλουν οἱ πρυτάνεις, ἐνίοτε δὲ, ἴδια ἐν πολέμῳ, οἱ στρατηγοί. Κατὰ τὰς ἀποφράδας ἡμέρας ἢ κατὰ τὰς ἑορτὰς δὲν συνήγοντο ἐκκλησῖαι, διελύοντο δὲ, ἂν παρετρεῖτο διοσημία τις, ἤτοι ἀστραπή, βροντὴ, βροχή,

καταιγίς, ἔκλειψις ἡλίου, σεισμός. Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾧ ἀνεγράφοντο τὰ θέματα, περὶ ὧν ἔπρεπε ν' ἀποφασίσῃ ὁ δῆμος, συνέταττον οἱ πρυτάνεις καὶ ἐδημοσίεον πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς συναγωγῆς τῆς ἐκκλησίας.

Ὁ τόπος, ἐνθα συνήγετο ἡ ἐκκλησία, κατὰ μὲν τοὺς παλαιότερους χρόνους ἦτο ἡ ἀρχαία ἀγορά, κειμένη παρὰ τὸ ἱερόν τῆς πανδήμου Ἀφροδίτης, δηλ. πρὸς Ν. τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκεῖ ὅπου ὕστερον ἐκτίσθη τὸ Ῥδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ· κατὰ δὲ τὸν Ε' καὶ τὸν Δ' αἰῶνα ὁ συνήθης τόπος τῆς ἐκκλησίας ἦτο ὁ λόφος τῆς Πνυκός, ὁ κείμενος πρὸς Δ. τῆς Ἀκροπόλεως μεταξὺ τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν (ἐφ' οὗ νῦν τὸ Ἀστεροσκοπεῖον) καὶ τοῦ λόφου τῶν Μουσῶν ἢ Μουσαίου (ἐφ' οὗ νῦν τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου). Ἄλλ' ἤδη ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσιν ἡ ἐκκλησία συνήγετο εἰς τὸ θέατρον· ὕστερον δὲ τὸ θέατρον ἦτο συνήθης ἐκκλησιαστικὸς τόπος καὶ μόνον κατὰ τὰς ἀρχαιρεσίας συνήρχοντο εἰς τὴν Πνύκα. Ἐνίοτε κατὰ τοὺς Δημοσθενεῖους χρόνους συνήγετο ἡ ἐκκλησία ἐν Πειραιεῖ, πιθανῶς ἐν τῷ θεάτρῳ.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιάζειν εἶχον πάντες οἱ **ἐπίτιμοι** Ἀθηναῖοι πολῖται, οἱ ἔχοντες ἡλικίαν ἄνω τῶν 20 ἐτῶν. Ἐξήλεγchon δὲ τοὺς ἐκκλησιάζοντας, ἄν δηλ. εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιάζειν, οἱ ἔξ **ληξίαρχοι** μετὰ τῶν 30 βοηθῶν αὐτῶν, καλουμένων **συλλογέων τοῦ δήμου**. Παρὰ τῶν ληξιάρχων τούτων οἱ δικαιοῦμενοι ἐκκλησιάζειν ἐλάμβανον κατὰ τὴν εἴσοδόν των εἰς τὴν ἐκκλησίαν **σύμβολα** πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μισθοῦ, ἅτινα μετὰ τὴν λύσιν τῆς ἐκκλησίας παρέδιδον εἰς τοὺς **θεσμοθέτας** πρὸς ἐξαργύρωσιν. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς μισθός, ὃν ἐλάμβανον οἱ ἐκκλησιάζοντες, ἀφ' οὔτου ἡ ἐκκλησία ἐγένετο μισθοφόρος—ὀλίγον μετ' Εὐκλείδην ἄρχοντα—, κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο εἰς ὀβολὸς καθ' ἐκάστην ἐκκλησίαν, εἶτα δύο καὶ ὕστερον τρεῖς ὀβολοί· κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀριστοτέλους ὁ μισθὸς ἤΐξησεν εἰς 9 ὀβολούς, ἦτοι εἰς 1 1/2 δραχμ., καθ' ἐκάστην κυρίαν ἐκκλησίαν καὶ εἰς 6 ὀβολούς, ἦτοι εἰς μίαν δραχμὴν, καθ' ἐκάστην τῶν λοιπῶν.

Ὅργανα πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἦσαν κατὰ μὲν τὸν Ε' αἰῶνα οἱ **τοξόται**, ἀπὸ δὲ τοῦ 345 περίπου μία τῶν φυλῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κληρουμένη καὶ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις οἱ ἔφηβοι.

Αἱ τακτικά ἐκκλησίαι ἤρχιζον λίαν πρωΐ. Μικρὸν πρὸ τῆς ἐνάροξεως πλησίον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τόπου ἐτίθετο σημεῖον, δηλ. σημαία τις πιθανῶς. Πρῶτον δὲ ἔργον τῆς ἐκκλησίας ἦτο ὁ καθαρμός. Περιεφέροντο δηλ. περὶ τὸν συνηγμένον δῆμον τὰ καθάρσια, **περίστια** καλούμενα, ἅτινα ἦσαν χοιρίδια ἐσφαγμένα. Ἐπειτα ὁ κῆρυξ κατηρᾶτο τοὺς λαμβάνοντας δῶρα, ὅπως διὰ τῶν λόγων των ἔξαπατῶσι τὸν δῆμον. Μετὰ ταῦτα ὁ προεδρεύων τῆς ἐκκλησίας, ἦτοι ὁ **ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων** ἢ—κατὰ τοὺς Δημοσθeneίους χρόνους—ὁ **ἐπιστάτης τῶν προέδρων** (βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 30 καὶ 31) ἀνεκκοινοῦτο τὸ **προβούλευμα** τῆς βουλῆς. Ἄνευ προβουλεύματος δὲν ἐπετρέπετο νὰ ψηφίζῃ ὁ δῆμος. Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ προβουλεύματος ἐπηκολούθει ἡ **προχειροτονία**, ἡ ἀπόφασις δηλ. τοῦ δήμου περὶ τοῦ ἂν πρέπει ν' ἀρκεσθῇ εἰς τὸ προβούλευμα ἢ ἂν ἐπεθύμει νὰ γείνη συζήτησις περὶ αὐτοῦ· ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει προσεκάλει ὁ κῆρυξ τὸν βουλόμενον ν' ἀγορεύῃ· κατὰ τινα δὲ νόμον τοῦ Σόλωνος ἠγόρευον οἱ πρεσβύτεροι πρὸ τῶν νεωτέρων· δι' αὐτὸ καὶ ὁ κῆρυξ ἔλεγε: «**τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πενήκοντα ἔτη γεγονότων καὶ πάλιν ἐν μέρει τῶν ἄλλων Ἀθηναίων;**» Ἄλλ' ἢ διάταξις αὕτη δὲν ἐτηρεῖτο αὐστηρῶς.

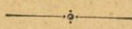
Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀγορεύειν εἶχον πάντες οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πλὴν τῶν ὑποπεσόντων εἰς ἐν τῶν ἐγκλημάτων ἐκείνων, ἅτινα ὁ νόμος ἐτιμῶρει δι' **ἀτιμίας**. Ἄλλὰ τοῦ δικαιώματος τούτου ἀπέφυγον ἢ ἠδυνάτουον πάντες νὰ ποιῶνται χρῆσιν. Ἐν τῷ πολλῷ ὄχλῳ ὑπῆρχον πολυάριθμοι, οἱ πλεῖστοι μάλιστα, οὔτε τὰς ὑποθέσεις ἰκανῶς ἐννοοῦντες οὔτε νὰ ὀμιλῶσι περὶ αὐτῶν τὴν ἰκανότητα ἔχοντες, οἱ **ιδιωτὰι** ἢ **ἀπράγμονες** λεγόμενοι, οἵτινες περιορίζοντο μόνον εἰς τὸ νὰ ψηφίζωσι καθ' ἣν ἐσχημάτιζον πεποιθήσιν, ἀκούοντες τῶν εὐγλωττοτέρων. Ὁ ῥήτωρ λαμβάνων τὸν λόγον ὠμίλει ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς θέσεώς του, φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον, ἐμφαίνοντα ὅτι ἱερὸν ἐξεπλήρου καθῆκον, καὶ ἦτο, δι' ὅσα ἔλεγεν, ἀνεύθυνος. Παρεκτρεπομένους ὁμως ῥήτορας, λοιδοροῦντας ἐν τῇ ἀγορεύσει, φωνασκοῦντας ἐκ τῆς θέσεώς των ἢ διακόπτοντας τὸν ῥήτορα ἠδύναντο νὰ ἐμποδίζωσιν οἱ προεδρεύοντες ἐπικαλούμενοι ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν **τοξοτῶν** καὶ ἐνίοτε καὶ πρόστιμον μέχρι 50 δραχμῶν ἐπιβάλλοντες.

Περατωθείσης τῆς συζητήσεως, ἂν μηδεις πλέον ἤθελε ν' ἀγορεύσῃ, ὁ προεδρεύων *ἐπεψήφισεν*, ἦτοι ἔθετε τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν· αὕτη ἐγένετο διὰ χειροτονίας, ἦτοι δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν. Ὁ προεδρεύων προσεκάλει διὰ τοῦ κήρυκος νὰ ἄρῳσι τὰς χεῖρας πρῶτον μὲν οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν (*καταχειροτονία*), εἶτα δὲ οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι αὐτὴν (*ἀποχειροτονία*)· καὶ ἂν μὲν τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο φανερόν, δὲν ἤριθμοῦντο αἱ χεῖρες, ἂν δὲ ἦτο ἀμφίβολον, ἐγένετο ἡ ἀρίθμησις. Ἄλλος σπανιώτερος τρόπος ψηφοφορίας ἦτο ὁ κρυπτός, ὁ διὰ ψήφων γινόμενος, ἐν χρήσει ὄν κατὰ τὰς ἐκκλησίας, αἵτινες ἀπεφάσιζον περὶ ὀστρακισμοῦ καὶ περὶ ἄλλων ζητημάτων ἀφορώντων τὸ ἄτομον καὶ οὐχὶ πάντας τοὺς Ἀθηναίους. Ἐτίθεντο τότε δύο ὑδρίαὶ καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ἔριπτον τὴν ψῆφον οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν, εἰς δὲ τὴν ὑστέραν οἱ μὴ παραδεχόμενοι. Περατωθείσης τῆς ψηφοφορίας ὁ προεδρεύων *ἀνηγόρευε τὰς χειροτονίας*, ἦτοι ἀνήγγελλε τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἂν μὲν ἐξηγτεῖτο τὸ πρόγραμμα, ἔλπε διὰ τοῦ κήρυκος τὴν ἐκκλησίαν, εἰ δὲ μὴ, ἀνέβαλλεν αὐτὴν εἰς τὴν ὑστέραίαν.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ δήμου διευτυοῦτο εἰς ψήφισμα, ὅπερ κατετίθετο εἰς τὸ Μητροῶν, δηλ. εἰς τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ πλησίον τοῦ βουλευτηρίου κείμενον ἱερὸν τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν Κυβέλης, ἐν ᾧ ἐφυλάσσοντο τὰ δημόσια γράμματα καὶ οἱ νόμοι· ἂν δ' ἐκρίνετο ἀναγκαῖον νὰ γείνη πασίγνωστον, ἀνεγράφετο εἰς στήλην, ἣτις ἀνετίθετο ἐν τῇ ἀκροπόλει.

Ἡ ἐκκλησία ἠσχολεῖτο περὶ τὴν ψήφισιν νέων νόμων ἢ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν παλαιῶν, περὶ τὰς ἀρχαιρεσίας τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἀρχῶν, περὶ τὰ τοῦ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ ἐν γένει περὶ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικὴν ἀποβλέπουσαν εἰς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας· ἐνίοτε δὲ καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν εἶχε περὶ ἀδικημάτων, περὶ ὧν δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι· τότε δὲ ἡ ἐξεδίκαζεν αὐτὰ ὁ δῆμος ἐκκλησιάζων ἢ παρέπεμπεν αὐτὰ εἰς τὰ τεταγμένα δικαστήρια ὀρίζων τὸν νόμον, καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ δικασθῶσι.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ Α΄ ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Ὁ Φίλιππος ἀναβάς εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας (τῷ 359) καὶ καθυποτάξας τοὺς πλησιοχώρους ἐχθροὺς τοῦ βασιλείου, τοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας, ἐστράφη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος κατακτητικῶν του σχεδίων. Πρὸς τοῦτο μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον προέβαινε μεθ' ὑπομονῆς ἀναμένων καταλλήλους εὐκαιρίας ἢ παρασκευάζων τοιαύτας διὰ χρημάτων, ὑποσχέσεων καὶ ἄλλων μέσων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν προσέβαλε τὴν Ἀμφίπολιν (357), εἶτα δ' ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου κτήσεων τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Πύδναν (357), τὴν Ποτεΐδαιαν (356) καὶ τὴν Μεθώνην (353). Ἀκολουθῶς κατεπολέμησεν τοὺς τυράννους τῆς Θεσσαλίας καὶ μετὰ τοῦτο ἐπεχείρησεν νὰ γείνη κύριος τῶν Θερμοπυλῶν (352), ἵνα οὕτω δυνηθῆ εὐκολώτερον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι φθάνοντες ἐγκαίρως μετὰ στρατοῦ ἀπέκρουσαν τὴν ἀπόπειραν αὐτῆν τοῦ Φιλίππου, ὅστις ὑποχωρήσας ἄπρακτος ἐξεστράτευσε κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 352 εἰς τὴν Θράκην πρὸς ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας του. Οἱ μικροὶ ἐκεῖ ἡγεμόνες ἤριζον πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις Πέρινθον καὶ Βυζάντιον. Ἐκ τῶν διχωνοιῶν τούτων ὠφελούμενος ὁ Φίλιππος ἐγένετο κύριος ἀπόλυτος τῶν χωρῶν καὶ προχωρήσας πέραν τοῦ Ἑβρου ἐπολιόρησεν τὸ Ἡραϊὸν τεῖχος ἐπὶ τῆς Προποντίδος.

Ἡ εἶδησις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἡραϊοῦ τεύχους, ὅπερ ἦτο ἀποθήκη ἐπιτηδαιοτάτη τοῦ εἰς τὴν Ἀττικὴν μεταβιβαζομένου σίτου, φθάσασα εἰς Ἀθήνας τὸν Νοέμβριον τοῦ 352 ἀνησύχησεν τοὺς Ἀθηναίους. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἐθεωρήθη τοσοῦτον ἐπικίνδυνον, ὥστε ἀπεφασίσθη νὰ παρασκευασθῆ στόλος ἐκ 40 τριήρων, νὰ ὑποχρεωθῶσι νὰ μετάσχωσι τῆς στρατείας πάντες οἱ ἄνδρες μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 45 ἐτῶν καὶ νὰ εἰσπραχθῆ φόρος 50 ταλάντων. Ἀλλὰ μικρὸν μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν καταφθά-

νουσιν εἰς Ἀθήνας νεώτεροι εἰδήσεις πρῶτον μὲν ὅτι ὁ Φίλιππος νοσεῖ, ἔπειτα δὲ ὅτι ἀπέθανεν· ἐπὶ ταῖς διαδόσεσι ταύταις οἱ Ἀθηναῖοι ἐγκατέλιπον τὴν ἀποφασισθεῖσαν στρατείαν καὶ περιέπεσον εἰς ἀδράνειαν.

Ὀλίγω ὕστερον μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα, τῷ 351, ἡ συζήτησις περὶ πολέμου κατὰ Φιλίππου ἐτέθη εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῶν διασκέψεων τοῦ λαοῦ. Ἐν μὲν τῶν διασκέψεων τούτων ὁ Δημοσθένης—νεαρός ἔτι ἄγων ἡλικίαν 32 ἐτῶν—ἐζήτησε τὸν λόγον πρὸ τῶν ἄλλων ῥητόρων καὶ ἀπήγγειλε τὸν Α΄ Φιλιππικόν. Ἐν τούτῳ προσπαθεῖ ὁ ῥήτωρ νὰ ἐξαγάγῃ τοὺς Ἀθηναίους ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ὑποδεικνύει τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύνανται οὗτοι νὰ διεξαγάγωσιν ἐπιτυχῶς τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλεμον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

§ 1.

εἰ μὲν . . . προϋτίθετο . . . λέγειν = εἰ μὲν ἐπρόκειτο νὰ ὀμιλῇ τις ἢ ἀντίθεσις: ἐπειδὴ δέ . . . τὸ προτιθέναι κυρίως λεγόμενον ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ προέδρων (περὶ ὧν βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 30 καὶ 31) σημαίνει: 1) δημοσιεύειν ταῦτα, περὶ ὧν πρέπει νὰ συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία καὶ 2) παρέχειν ἐξουσίαν τοῦ λέγειν εἰς τοὺς βουλευομένους ἀγορεύειν. — περὶ καινοῦ τινος πρ. = περὶ νέας τινὸς ὑποθέσεως: κατὰ τινὰ νόμον τοῦ Σόλωνος, ὁσάκις συνεζητεῖτο νέα τις ὑπόθεσις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἡγόρευον οἱ πρεσβύτεροι: πρὸ τῶν νεωτέρων δι' αὐτὸ καὶ ὁ κῆρυξ ἐκήρυττεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ «τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πενήκοντα ἔτη γεγονότων» (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 33). Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ Πελοπον. πολέμου ἡ διάταξις αὕτη ἤρχισε νὰ παραδαινῆται καὶ ὁ κῆρυξ προσεκάλει ἀπλῶς «τίς ἀγορεύειν βούλεται». Ἐφυλάττετο δ' ὁμοῦς ἡ τάξις αὕτη κατὰ φυσικὸν τινὰ λόγον ὑπαγορεύοντα εἰς τοὺς νεωτέρους νὰ τιμῶσι τοὺς πρεσβυτέρους. — ἐπισχῶν = ἀφ' οὗ κρατήσω τὸν ἑαυτὸν μου = ἀφ' οὗ περιμείνω ὃ ἂν μετὰ τὸ ἐπισχῶν ἀνήκει εἰς τὸ ἡσυχίαν ἦγον, ἔνθα ἐπαναλαμβάνεται διὰ τὴν παρεμβολὴν ἄλλων προτάσεων. — ἕως . . . γν. ἀπεφάναντο, νοητέος καὶ ἐναυθθα ὃ ἂν = ἕως οὗ ἤθελον ἐκφράσει γνώμην. — τῶν εἰωθότων, δηλ. ἀποφαίνεσθαι γνώμην = τῶν συνήθων ῥητόρων. — τῶν ὑπὸ τούτων ᾄθέντων = ἐκ τούτων, ἅτινα ἤθελον εἶπει οὗτοι (τίνες;). — ἡσυχίαν ἂν ἦγον (= θὰ ἡσύχαζον, θὰ ἐσιώπων), ἀπόδοσις τοῦ εἰ μὲν . . . προϋτίθετο, ἅμα δὲ καὶ τοῦ: εἰ μὲν . . . ἤρεσκε . . . οὕτω καὶ τό: ἂν . . . ἐπειρώμην εἰναι ἀπόδοσις τοῦ εἰ μὲν . . . προϋτίθετο, ἅμα δὲ καὶ τοῦ: εἰ δὲ μὴ (δηλ. ἤρεσκε). — ἃ γινώσκω = τὴν γνώμην μου. — ὑπὲρ ὧν . . . συμβαίνει . . . σκοπεῖν = συμβαίνει νὰ σκεπτόμεθα περὶ τούτων, περὶ τῶν ὁποίων. . . — οὗτοι, δηλ. οἱ εἰωθότες ἀποφαίνεσθαι γνώμην. — νυνὶ = τῶρα δά. — καὶ πρῶτος, ὃ καὶ ἐπιδοτικός = πρῶτος πρῶτος. — ἀναστάς (= ἐγερθεὶς), οἱ ἀγορεύ-

οντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνίσταντο, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ πικρευρισκόμενοι Ἰσθηναῖοι ἐκάθητο· φράσεις δὲ συνήθεις περὶ τῶν ἀγορευόντων ῥητόρων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι αἱ ἐξῆς: ἀνίστασθαι, παριέναι, παρεῖναι ἐπὶ τὸ βῆμα, πρόσοδον ἢ πάροδον ποιεῖσθαι, ἀναβαίνειν εἰς τὸ πλῆθος.—εἰκότως ἂν συγγν. τυγχάνειν= ὅτι εὐλόγως ἤθελον τυγχάνει συγγνώμης (ἂν δηλ. ἤθελέ μοι παρσχεθῆ τοιαύτη).—εἰ... συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν... ἔδει βουλεύεσθαι= ἔάν ἤθελον συμβουλεύσει... οὐδόλως θὰ ἔπρεπε νὰ σκέπτησθε· παρατηρητέα ἢ παρονομασία: συνεβούλευσαν... βουλεύεσθαι.—ἐκ τοῦ παρ. χρόνου = ἐν τῷ παρεληλυθότῳ χρόνῳ.—εἰ μὲν περὶ καινοῦ... βουλεύεσθαι, ἐν τῷ προοίμῳ ὁ ῥήτωρ ζητεῖ νὰ ἐγείρῃ α') τὴν εὐνοίαν τῶν ἀκρατῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ζητῶν συγγνώμην, διότι πρῶτος αὐτὸς λαμβάνει τὸν λόγον καίπερ νεώτερος, β') τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τοὺς συνήθεις ῥήτορας λέγων ὅτι αὐτοὶ οὐδὲν μέχρι τοῦδε σωτήριον συνεβούλευσαν καὶ γ') τὴν προσοχὴν τῶν ἀκρατῶν ὑποσχόμενος ὅτι θὰ ὁμιλήσῃ οὐχὶ ὡς οἱ προηγούμενοι ῥήτορες. Τὴν ἀποστροφὴν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τοὺς συνήθεις ῥήτορας ὁ ῥήτωρ δηλοῖ καὶ διὰ τῶν φράσεων: οἱ πλείστοι τῶν εἰωθότων — εἰ μὴ ἤρεσκέ τί μοι — οὔτοι — πολλάκις εἰρήκασιν.

§ 2.

οὐκ ἀθυμητέον, δηλ. ὑμῖν=δὲν πρέπει ν' ἀθυμῆτε ὑμεῖς· οἱ Ἰσθηναῖοι ἠθύμουν διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐν Θράκῃ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων, Ἀμφιπόλεως, Πύδνης, Μεθώνης, Ποτειδαίας καὶ ἄλλων, ὅσαι ἦσαν μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ ὀχυρώματα αὐτοῖς πρὸς τοῦτοις διότι ἠγγέλθη αὐτοῖς ἢ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πολιορκία τοῦ ἐν Θράκῃ Ἡραίου τείχους, ὅπερ ἦτο ἐπιτηδειοτάτη ἀποθήκη τοῦ ἐκεῖθεν εἰς Ἀττικὴν μετακομιζομένου σίτου (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 35).—τοῖς παροῦσι πράγμασι = διὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων.—οὐδ' εἰ (=καὶ εἰ) πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ = καὶ ἔάν (ἀκόμη) φαίνωνται ταῦτα—τὰ πράγματα—ὅτι εὐρίσκονται εἰς πολὺ κακὴν κατάστασιν· ὁ ῥήτωρ λέγει ὅτι τὰ πράγματα δὲν εἶναι ὄντως φαύλα, ἀλλὰ δοκεῖ, ἵνα θαρρύνῃ τοὺς Ἰσθηναῖοις· ὁμοίως θαρρύνει αὐτοὺς πρὸς τὴν ἀγαθὰς ἐλπίδας περὶ τῶν μελλόντων καὶ διὰ τοῦ κατωτέρω: «ὁ γὰρ ἐστὶ χειρίστον κτλ.»· τούτου δ' ἢ ἔγνοια εἶναι ἢ ἐξῆς: ἔάν μὲν σεῖς ἐπράττετε τὰ δέοντα, τὰ δὲ

πράγματα εἶχον κακῶς, οὐδεμία ἐλπίς θὰ ὑπῆρχε νὰ βελτιωθῶσι ταῦτα· τῶρα ὁμως ἐπειδὴ τὰ πράγματα ἔχουσι κακῶς λόγῳ τῆς ἀδράνειας σας, ἐλπίς εἶναι νὰ βελτιωθῶσι ταῦτα, ἐὰν σεῖς ἀφήσητε τὴν ἀδράνειαν.—Ὁ... ἔστι χεῖριστον ἐκ τοῦ π. χρ. (=ἐν τῷ παρεληλυθότῳ χρόνῳ [§ 1]), τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτ. ὑπάρχει (=ἔστι)=ἐκείνο, τὸ ὁποῖον εἶναι χεῖριστον ἐν τῷ παρελθόντι (δηλ. ἡ ἀμέλειά σας), τοῦτο εἶναι βέλτιστον διὰ τὰ μέλλοντα· ἡ ἔννοια: Ἡ ἀμέλειά σας, εἰς ἣν ὀφείλεται ἡ παροῦσα κακὴ κατάστασις τῶν πραγμάτων, θὰ σας ὠφελήσῃ διὰ τὰ μέλλοντα· τοῦτο, ὅτι δηλ. ἡ ἀμέλεια θὰ ὠφελήσῃ, δὲν περιμένει τις ν' ἀκούσῃ. Σχῆμα ἀπροσδόκητον διὰ τοῦ σχήματος τούτου ὁ ῥήτωρ ζητεῖ νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν ἐπὶ τὰ λεγόμενα.—τί... ἔστι τοῦτο; ἐρωτήσις· διὰ τῆς ἐρωτήσεως, ἣν πολλάκις μεταχειρίζεται ὁ ῥήτωρ, ὁ λόγος καθίσταται ἐντονώτερος καὶ διεγείρεται ἡ προσοχὴ τῶν ἀκροατῶν.—ὅτι οὐδὲν κτλ., ἢ σύνταξις: (τοῦτό ἐστι) ὅτι κακῶς τὰ πράγμ. ἔχει οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν (=διότι σεῖς οὐδὲν πράττετε ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ πράττητε).—ἐπεὶ τοι=διότι βεβαίως.—εἰ πάνθ' κτλ., ἢ σύνταξις: εἰ οὕτως εἶχε (τὰ πράγματα) πραττόντων (δηλ. ὑμῶν) πάνθ', ἃ προσῆκε=ἐὰν τὰ πράγματα εὐρίσκοντο οὕτως (δηλ. ἐν κακῇ καταστάσει), ἂν καὶ σεῖς ἐπράττετε ὅλα, ὅσα ἔπρεπε.—οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ (δηλ. τὰ πράγματα) β. γενέσθαι = οὐδ' ἐλπίς θὰ ὑπῆρχε νὰ βελτιωθῶσιν αὐτά.

§ 3.

ἔπειτ', ἄνευ τοῦ δὲ ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν ἐν § 2 «πρῶτον μὲν».—ἐνθυμητέον... ἀναμνησκομένοις, ἢ σύνταξις: ἐνθυμητέον (δηλ. ὑμῖν ἔστι) καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι (μετχ. τρηκ.) καὶ ἀναμνησκομένοις τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς=πρέπει ν' ἀναλογίζησθε σεῖς καὶ παρ' ἄλλων ἀκούοντες (δηλ. ὅσοι εἴσθε νεώτεροι) καὶ ἀνακαλοῦντες εἰς τὴν μνήμην σας, ὅσοι οἱ ἴδιοι γνωρίζετε (δηλ. οἱ πρεσβύτεροι).—ἡλικίην... ὥς, δι' ἔμφασιν συχνάκις παρατίθενται ἀσυνδέτως δύο ἀναφορικά ἢ ἐρωτηματικά.—ἡλικίην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακ.=πόσον μεγάλην δύναμιν ἂν καὶ εἶχόν ποτε—κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον (395)—οἱ Λακεδαιμόνιοι.—ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς, δηλ. ἔστι = ὅχι πρὸ πολλοῦ· πρὸ πόσων δηλ. ἐτῶν;—ὥς

καλῶς καὶ πρ.—πόσον καλῶς καὶ πρεπόντως· διὰ τούτων πει-
 ρᾶται ὁ ῥήτωρ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας πρὸς μίμησιν
 τῆς εὐκλείας καὶ ἀρετῆς τῶν προγόνων.—οὐδὲν ἀνάξιον... ἐπρά-
 ξατε, οὔτε δηλ. ἐκ φόβου ὑπεχωρήσατε εἰς τοὺς Λακεδ. οὔτε δια-
 φθαρέντες διὰ δῶρων ἀφῆσατε ἀπροστατεύτους τοὺς Ἕλληνας.—
 ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων κτλ., τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο
 πολὺ ἰσχυρόν· ἢ ἔννοια: ἐὰν πρότερον καίπερ ἀσθενέστεροι ὄντες
 τῶν Λακεδ. ἀνελάβετε τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον χάριν ἄλλων,
 πολὺ μᾶλλον τῶρα ἰσχυρότεροι ὄντες ὀφείλετε νὰ πολεμήσῃτε
 κατὰ τοῦ Φιλίπ. χάριν τῶν ἰδικῶν μας συμφερόντων.— τὸν πρὸς
 ἐκείνους πόλεμον, πόλεμον ἔννοεῖ ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ τὸν Κοριν-
 θιακὸν (395-387), καθ' ὃν οἱ Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι, Θηβαῖοι καὶ
 Ἄθην. συνεμάχησαν κατὰ τῆς Σπάρτης φοβούμενοι τὴν αὐξήσιν
 τῆς δυνάμεως τῶν Λακεδ. καὶ παρακινούμενοι ὑπὸ τοῦ βσιλέως
 τῶν Περσῶν φοβουμένου τὴν μεγάλην πρόοδον τοῦ Ἀγησιλάου
 εἰς Ἀσίαν· ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ, ὅτε οἱ Λακεδ. ἐστράτευσαν ἐπὶ
 τὴν Βοιωτίαν στρατηγούντος τοῦ Λυσάνδρου καὶ ἐπολιόρχουν τὴν
 Ἀλιάρτον, ἐκστρατεύσαντες οἱ Ἄθην. καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν
 συμμάχων κατεπολέμησαν αὐτούς.— τίνας... ταῦτα λέγω; ἐρώτη-
 σις· πρβλ. ἀνωτέρω § 2.— ἴν' εἰδῆτε... καὶ θεάσησθε, συνωνυμία.
 —φυλαττομένοις ὑμῖν = ἐὰν σεῖς φυλάττησθε, ἐὰν προσέχητε· ἢ
 ἀντίθεσις: ἂν ὀλιγοῦρητε. — τοιοῦτον (δηλ. ἐστι), οἷον ἂν ὑμεῖς
 βούλοισθε= τοιοῦτον, ὅποιον σεῖς θὰ ἐπεθυμεῖτε (δηλ. ταπεινὸν καὶ
 εὐκαταφρόνητον). — παραδ. χρώμενοι τῇ τότε ὁ. τῶν Λακ... καὶ
 τῇ νῦν ὕβρει τούτου = ἔχοντες ὡς παραδείγματα ἀπ' ἐνὸς μὲν
 τὴν τότε ἰσχὺν τῶν Λακ... ἀπ' ἐτέρου δὲ τὴν παροῦσαν αὐθά-
 δειαν αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Φιλίππου)· ἢ ἀντωνυμία οὗτος ἔχει ἐνταῦθα
 καταφρονητικὴν σημασίαν· περὶ δὲ τῆς ὕβρεως τοῦ Φιλίππου
 πρβλ. § 9. — ἐκρατεῖτ' (= ὑπερισχύετε)... ταραττόμεθα, παρα-
 τηρητέα ἢ μεταβολὴ τῶν προσώπων· εἰς τὸ α' ῥ. μετεχειρίσθη ὁ
 ῥήτωρ δεύτερον πρόσωπον, διότι ὁ Δημοσθ. ὡς γεννηθεὶς τῷ 383
 π. X. δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μετᾶσχῃ τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου
 (395)· εἰς δὲ τὸ β' ῥ. μετεχειρίσθη πρῶτον πρόσωπον, ἵνα μὴ ἀπο-
 δοθῇ αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἄθην. κατηγορία ὅτι δὲν ταράττεται αὐτὸς
 ὑπὸ τῆς ὕβρεως τοῦ Φιλίππου. — ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πρ. τὸν
 νοῦν = διότι προσεῖχετε (=εἶχετε ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν

σας) εἰς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας.—ἐκ τοῦ μηδὲν φορ., ὧν ἐχοῖν (δηλ. ἡμᾶς φροντίζειν)=διότι οὐδὲως φροντίζομεν περὶ ἐκείνων, περὶ ὧν ἔπρεπεν ἡμεῖς νὰ φροντίζωμεν.

§ 4—6.

εἰ δέ τις ὑμῶν κτλ., σχῆμα προλήψεως· ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ προλαμβάνων δὲν ἀνασκευάζει κατ' εὐθείαν τὴν ἐνδεχομένην ἔνστασιν τῶν ἐναντίων, ἀλλ' ἀποδέχεται μὲν αὐτήν, εἶτα δὲ ἄλλως πως ἀναιρεῖ: Δὲν ἀρνεῖται δηλ. ὁ ῥήτωρ ὅτι ὁ Φίλιππος εἶναι δυσπολέμητος, ἀλλ' ἀποδεικνύει ὅτι δὲν πρέπει νὰ φοβῆται τις τὴν μεγάλην αὐτοῦ δύναμιν, διότι καὶ ἐκεῖνος μὴ φοβηθεὶς τοὺς Ἀθην. ἰσχυροτέρους αὐτοῦ τότε ὄντας μεγάλην ἀπέκτησε δύναμιν.—σκοπῶν=διότι παρατηρεῖ.—τὸ πλῆθος τῆς ὑπαρχ. αὐτῷ δυνάμεως, ὁ Φίλ., ὅτε ἐπολέμει ἐν Θεσσαλίᾳ πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Φωκῶν Ὀνόμαρχον (353/2), εἶχεν 20.000 πεζῶν καὶ 3.000 ἵππέων.—τὸ . . . ἀπολωλέναι = τὸ ὅτι ἔχουσι χαθῆ = τὴν ἀπώλειαν.—τὰ χωρία πάντ' = εἶλαι αἱ ὄχυραὶ θέσεις (αἱ ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ κείμεναι).—τῇ πόλει=πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως.—ὅτι εἶχομεν ποθ' ἡμεῖς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο. Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Σαλαμίनि μάχην καὶ τὴν ἐν Μαραθῶνι οὐ μόνον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος ἔλαβον, ἀλλὰ καὶ πολλὰς πόλεις πλησιοχώρους τῆς Θράκης καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Θράκῃ ὑπέταξαν.—Πύδναν καὶ Ποτειδαίαν καὶ Μεθώνην καὶ . . ., πολυσύνδετον διὰ τοῦ σχήματος τοῦτου ὁ λόγος λαμβάνει δύναμιν καὶ μεγαλοπρέπειαν. Ἡ Πύδνα, πόλις τῆς Μακεδονίας παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, κτισθεῖσα ὑπὸ Ἑλλήνων ἀποίκων. (βλ. γεωγρ. πίν.)· ἡ δὲ Ποτειδαία ἀποικία Κορινθίων ἐπὶ τοῦ στενοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ συνδέοντος τὴν χερσόνησον Παλλήνην μετὰ τῆς Μακεδονίας (νῦν Κασσάνδρα [βλ. γεωγρ. πίν.]) καὶ ἡ Μεθώνη ἀποικία Ἐρετριέων παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (βλ. γεωγρ. πίν.).—πάντα τὸν τόπον τοῦτον (=πάντα τὸν ἐκεῖ τόπον), δηλ. τὰς ἀκτὰς τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, τὰς πρὸς Α. καὶ Δ.—οἰκεῖον (= φιλικόν, σύμμαχον) κύκλω, τὸ α' ἀναφέρεται εἰς τὸ εἶχομεν, τὸ δὲ β' εἰς τὸ πάντα τὸν τόπον τοῦτον· ἐτέθη δὲ μετὰ τὸ οἰκεῖον ἀντὶ νὰ τεθῆ πρὸ αὐτοῦ (κύκλω οἰκεῖον) πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας.—τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἐθνῶν=τῶν ἐθνῶν, ἅτινα νῦν εἶναι

εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐκείνου (δηλ. τῶν Ἰλλυριῶν, τῶν Παϊόνων καὶ Θρακῶν).— αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερα, συνωνυμία.— ἡμῖν . . . ἔχειν οἰκείως = νὰ διακρίνεται πρὸς ἡμᾶς φιλικῶς = νὰ συμπράττωσι μεθ' ἡμῶν.— εἰ . . . ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην = εἰάν ἤθελε σκεφθῆ οὕτως.— τότε, πότε; — ὡς χαλεπὸν κτλ., ἐπεξηγήσεις τοῦ ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην ἢ σύνταξις: ὡς χαλεπὸν ἐστὶν (αὐτὸν [τὸν Φλιππον]) ἔρημον ὄντα συμμάχων πολεμεῖν Ἀθην.— ὅτι δηλ. εἶναι δύσκολον αὐτός, ὅστις ἦτο ἐστερημένος συμμάχων, νὰ πολεμῇ κατὰ τῶν Ἀθην.— ἔχουσι = οἵτινες εἶχον.— ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας = ὀρμητήρια κατὰ τῆς χώρας του.— οὐδὲν . . . ἂν ἔπραξεν, οὐδὲ . . . ἐκτίσας ἂν, ἀπόδοσις τοῦ εἰ . . . ἔσχε· τίνος εἶδους εἶναι ὁ ὑποθετικὸς λόγος;— ὦν . . . πεποίηκεν = τούτων, ἂ πεποίηκεν.— τοσαύτην . . . δύναμιν = τόσῃ σημαντικὴν δύναμιν (ἔσσην δηλ. νῦν ἔχει).— ἀλλ' εἶδεν (= ἐνόησε) κτλ., ὁ ῥήτωρ ἵνα προτρέψῃ τοὺς Ἀθην. νὰ πράξωσι τὰ δεόντα πρὸς ἀνάκτησιν τῶν χωρίων, ἃ ἀπώλεσαν, θέτει πρὸ αὐτῶν τὰ φρονήματα καὶ κατορθώματα τῶν ἐχθρῶν.— ἐστὶν . . . κείμενα = κεῖται.— ἄθλα (= ὡς βραβεῖα) τοῦ πολέμου . . . ἐν μέσῳ, ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν ἀγῶνων, ἐν οἷς τὰ βραβεῖα ἔκειντο ἐν τῷ μέσῳ πρὸς διέγερσιν τῆς ἀμίλλης τῶν ἀγωνιζομένων.— φύσει = φυσικά.— τοῖς παροῦσι = εἰς τοὺς πηρευρισκομένους (ἐν τοῖς κινδύνοις): συνωνυμῆ τῷ: τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν.— τὰ τῶν ἀπόντων = τὰ ἀγαθὰ τῶν ἀπόντων (δηλ. ἐκ τῶν κινδύνων): συνωνυμῆ τῷ: τὰ τῶν ἀμελούντων. — καὶ γὰρ τοι = καὶ λοιπὸν τῷ ὄντι.— ταύτη χρ. τῆ γνώμη = ἐπειδὴ οὕτως (πῶς;) ἐσκέφθη.— κατέστραπται καὶ ἔχει = ἔχει καθυποτάξει καὶ κατέχει.— τὰ μὲν ὡς ἂν κτλ. = τὰ μὲν (δηλ. ἔχει) ὡς τις ἔχοι ἂν (αὐτὰ) ἐλὼν πολέμῳ = ἄλλα μὲν κατέχει, ὅπως ἤθελέ τις κατέχει αὐτὰ κυριεύσας ἐν τῷ πολέμῳ· κατ' ἔννοιαν = ἄλλα μὲν κατέχει διὰ τῆς βίας· ἐννοεῖ δὲ τὰς πόλεις, ἃς ἀνωτέρω (§ 4) ὠνόμασε, καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς, Παίονας καὶ Θρακας.— τὰ δὲ σύμμαχα κτλ. = ἄλλα δὲ (κατέχει) καταστήσας σύμμαχα καὶ φίλα (= συνάψας μετ' αὐτῶν συμμαχίαν καὶ φιλίαν)· ἐννοεῖ τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ Ὀλυνθίους, μεθ' ὧν εἶχε συνάψει συμμαχίαν τῷ 357/6.— καὶ γὰρ = γὰρ.— καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, ἢ πρότασις αὕτη περιέχει δακτυλικὸν ἐξάμετρον τοιοῦτοι στίχοι εὐρίσκονται: σποραδικῶς παρὰ Δημο-

σθένει καὶ ἄλλοις ὀνομαστοῖς ῥήτορσι καὶ συγγραφεῦσιν.—προσέ-
χειν τὸν νοῦν (=οἰκείως ἔχειν) τούτοις=νά πείθωνται εἰς τού-
τους=νά συμπράττωσι μετὰ τούτων.—ἡ χοή (δηλ. πράττειν),
κατ' ἔννοιαν=τὸ καθήκον των.

§ 7.

καὶ ὑμεῖς, ὡς ὁ Φίλιππος.—ἐπὶ τῆς τοιαύτης... γενέσθαι γνώ-
μης=νά σκεφθῆτε κατὰ τοιοῦτον τρόπον (καθ' ἃν ὁ Φίλ.).—νῦν
=νῦν γε=τώρα τοῦλάχιστον.—ἐπειδή περ (=ἀφ' οὗ βεβαίως)
οὐ πρότερον, δηλ. ἠθελήσατε γενέσθαι ἐπὶ τῆς τοιαύτης γνώμης.—
καὶ ἕκαστος... ὑπάρξι, ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις = καὶ ἂν ἕκα-
στος... ὑπάρξι (=ἦ).—οὐ δεῖ=ἐκεῖ, ὅπου ὀφείλει (δηλ. παρα-
σχεῖν ἑαυτὸν χορήσιμον τῇ πόλει).—δύναιτ' ἂν=θὰ ἡδύνατο (ἐὰν
δηλ. ἤθελε).—πᾶσαν . . . τὴν εἰρωνεῖαν=πᾶσαν τὴν συνήθη
προσποίησιν (ὅτι δὲν ἔχει χρήματα) ἐν καιρῷ πολέμου ἐπεδάλ-
λετο φόρος ἕκτακτος πρὸς πολεμικὰς παρασκευὰς (ἢ εἰσφορὰ
καλουμένη, ἣτις ἦτο ἕκτακτος λειτουργία). Πολλοὶ τῶν Ἀθην.,
ἵνα ἀπαλλαγῶσι τούτης, προσεποιούντο ὅτι ἦσαν πένητες ἢ θεώ-
ρουν ὡς ὑποχρέους εἰς τοιαύτην εἰσφορὰν ἄλλους πλουσιωτέρους
ἑαυτῶν καὶ προσεκάλουν αὐτοὺς ν' ἀναλάβωσι τὴν λειτουργίαν ἢ
ν' ἀνταλλάξωσι τὰς περιουσίας αὐτῶν· ἢ πρὸς τοῦτο ἄγρουσα δια-
δικασία ἐκαλεῖτο ἀντίδοσις (§ 37).—ἄφεις, μετχ. χρονκ. πῶς
ἀναλύεται;—πράττειν, ἄνευ ἀντικμ. =νά ἐνεργῆ.—εἰσφέρειν . . .
στρατεύεσθαι, δηλ. ἔτοιμος ὑπάρξι (=ἦ).—ἐν ἡλικίᾳ, δηλ. στρα-
τευσίμῳ (ἣτις ἦτο ἀπὸ τοῦ 20-60 ἔτους).—συνελόντι (δηλ.
εἰπεῖν)=ἵνα συντόμως εἴπω.—ὑμῶν αὐτῶν . . . γενέσθαι =νά
γίνητε κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ σας =νά ἐξαρτηθῆτε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν
σας (καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς ἄλλους).—καὶ παύσησθ' κτλ., ἢ σύντα-
ξις: καὶ παύσησθε ἕκαστος ἐλπίζων αὐτὸς μὲν οὐδὲν ποιήσῃν,
τὸν δὲ πλ. πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πρ. = καὶ ἐὰν παύσῃ ἕκαστος ἐξ
ὑμῶν νὰ ἐλπίζῃ ὅτι αὐτὸς μὲν ὁ μόνος του οὐδὲν θὰ κατορθώσῃ, ὁ
δὲ πλησίον του θὰ πράξῃ τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ.—καὶ . . . κοιμῆ-
σθε . . . καὶ . . . ἀναλήψεσθε . . . κἀκεῖνον . . ., ἢ ἀπόδοσις τῶν προηγου-
μένων ὑποθέσεων (ἂν . . . ἐθελήσητε . . . καὶ ἕκαστος . . . ὑπάρξι . . . συν-
ελόντι δ' ἂν . . . ἐθελήσητε . . . καὶ παύσησθ' . . .) παρατηρητέον τὸ
πολυσύνδετον.—τὰ ὑμέτερόν αὐτῶν = τὰ ὑμῶν αὐτῶν = τὰ ἰδικά

σας· νοοῦνται τὰ ἀπολωλότα χωρία (ἢ Πύδνα, Ποτειδαία, Μεθώνη [§ 4]). — κομείσθε=θά ἀνακτήσητε. — ἂν θεὸς θέλῃ, ὁ εὐσεβὴς Δημοσθ. νομίζει ὅτι πρὸς τῇ καλῇ θελήσει τῶν ἀνθρώπων ἀναγκαιὰ εἶναι πρὸς ἐπιτυχῆ ἔκβασιν πράγματός τινος καὶ ἡ βοήθεια τοῦ θεοῦ. — τὰ κατεροσθιμημένα=τὰ ἐξ ἀμελείας ἀπολεσθέντα· νοεῖται τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν Ἀθηνῶν. — πάλιν ἀναλήψθε, πλεονασμός. — τιμωρήσεσθε=θά ἐκδικηθῆτε.

§ 8.

μὴ ὡς θεῶ κτλ., ἡ σύνταξις: μὴ νομίζετε τὰ παρόντα πράγμα. ἐκεῖνῳ ὡς θεῶ πεπηγένοι ἀθάνατα (προληπτικὸν κτγρμ.=ὥστε εἶναι ἀθάνατα)=μὴ νομίζετε ὅτι ἡ παρούσα κατάστασις (= ἡ ἰσχὺς) ἐκείνου (δηλ. τοῦ Φιλ.), ὡς ἐὰν ἦτο θεὸς τις, εἶναι στερεὰ καὶ βεβαία, ὥστε νὰ εἶναι ἀθάνατος· τὸ πῆγνυσθαι ἐνταῦθα μεταφορικῶς· κυρίως λέγεται ἐπὶ βρευστῶν μεταβαλλομένων εἰς στερεά. — ἀλλὰ καὶ... καὶ δέδ... καὶ φθ..., πολυσύνδετον. — ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον = ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον μισεῖ τις. — καὶ τῶν πάντων νῦν δ. οἰκείως ἔχειν (δηλ. Φιλίππου) = καὶ τῶν νῦν δοκούντων πάντων οἰκείως ἔχειν=ἀκόμη καὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες φαίνονται ὅτι παρὰ πολὺ φιλικῶς διάκεινται πρὸς τὸν Φίλιππον· νοοῦνται οἱ Παῖονες, οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ὑπήκοοι καὶ σύμμαχοι τοῦ Φιλίππου. — ἅπανθ', ὅσα περ... ἔνι (= ἔνεστι) = ὅλα ἐν γένει τὰ πάθη (δηλ. τὸ μῖσος, ὁ φόβος καὶ ὁ φθόνος), ὅσα βεβαίως... ἐνυπάρχουσι. — κἂν=καὶ ἐν. — κατέπτηχε... πάντα ταῦτα=πάντες οὗτοι οἱ λαοὶ εἶναι συνεσταλμένοι ἐκ φόβου· τὸ καταπτήσσειν ἐνταῦθα μεταφορικῶς· κυρίως τοῦτο λέγεται ἐπὶ τῶν ζῴων, ἅτινα φοβούμενα συστέλλουσι τὸ ἑαυτῶν σῶμα καὶ ἀποχωροῦσι. — οὐκ ἔχοντ' ἀποστροφῆν=διότι δὲν ἔχουσι καταφύγιον. — ἀποθέσθαι=ν' ἀφήσητε. — ἦδη (=εὐθύς), ἐτέθη ἐν τέλει χάριν ἐμφράσεως.

§ 9.

τὸ πρᾶγμα=τὸ ἦδη γεγονός· ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐπομένης προτάσεως «οἱ προελήλυθεν ἐσελγείας»=μέχρι ποίου δηλ. βαθμοῦ ἀναδείας ἔχει προχωρήσει· ἀσελγεία κυρίως = ἀκράτεια, ἀκολασία. — ἄνθρωπος (=ὁ ἄνθρωπος), περιφρονητικῶς ὀνομά-

ζει οὕτω τὸν Φίλιππον ὁ Δημοσθ., ὡς ἀλλαχοῦ καλεῖ αὐτὸν διὰ τοῦ «οὔτος» (§ 3).—αἴφροσιν=ἐκλογήν.—τοῦ πρώττειν, ἄνευ ἀντικειμένου (§ 7)=τοῦ νὰ ἐνεργῆτε. — ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερηφάνους... λέγει, ὁ Φίλ. ἐν ἔσφ μὲν ἦτο ἀσθενῆς ἐκολάκευε τοὺς Ἀθην. καλῶν αὐτοὺς φίλους καὶ συμμάχους· ὕστερόν δ' ὁμοῦς ἤρχισε ν' ἀπειλῆ ὅτι θὰ ἐπέλθῃ καὶ κατ' αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς. Ταῦτα δὲ λέγων ὁ ῥήτωρ θέλει νὰ παροξύνῃ κατὰ τοῦ Φιλ. τοὺς Ἀθην., οἵτινες δὲν πρέπει τοιαῦτα ὀνειδῆ νὰ ὑπομένωσι παρ' ἀνδρὸς βαρβάρου.—οὐχ οἶός ἐστιν... μένειν ἐπὶ τούτων=οὐκ ἔστι τοιοῦτος, οἶος (=ὥστε) μένειν ἐπὶ τούτων (=ἀγαπᾶν τούτους=ν' ἀρκῆται εἰς ταῦτα).—κατέστραπται, πρὸβλ. § 6.—τι προσπεριβάλλεται=ἀποκτᾶ πρὸς τοῖς ἄλλοις νέον τι.—κύκλω πανταχῆ = πέριξ καθ' ὅλα τὰ μέρη.—μέλλοντας... καὶ καθημένους = βραδύνοντας καὶ ἀδρανοῦντας. — περιστοιχίζεται = περικυκλώνει ὡς διὰ δικτύων ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν κυνηγῶν, οἵτινες στήνωσι κύκλω ξύλα (στοίχους) κατὰ σειρὰν, ἐφ' ὧν ἐξοπλοῦσι τὰ δίκτυα, ἵνα ἐμπέτωσιν ἐν αὐτοῖς τὰ θηρία.

§ 10—12.

πότ'...πόθ', ἀναδίπλωσις· διὰ ταύτης καθίσταται ὁ λόγος ἐντονώτερος καὶ τὸ πρᾶγμα ἐντυποῦται ἰσχυρότερον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν.—πόθ', ἃ χορή, πράξετε;=πότε πράξετε ἃ χορή (δηλ. πράξαι);=πότε θὰ πράξητε τὸ καθήκόν σας;—ἐπειδὴν τί γένηται (=ὅταν τί γείνη), βραχυλογία=τί ἔστι τοῦτο, ὃ ἐπειδὴν γένηται, τότε πράξετε ἃ χορή;—ἐπειδὴν...ἀνάγκη ἦ=ὅταν παρουσιασθῇ ἐπιτακτικὴ τις ἀνάγκη.—νῦν δὲ κτλ.=τὰ δὲ νῦν γιγνόμενα τί χορή ἠγεῖσθαι (δηλ. εἰ μὴ ἀνάγκην).—ἐγὼ μὲν γάρ, ὃ μὲν ἄνευ τοῦ δὲ =μὴν=βεβαίως.—τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων (=τῶν γιγνομένων) αἰσχ. εἶναι=ὅτι εἶναι ἢ διὰ τὰ (κακῶς) γιγνόμενα καταισχύνη.—ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι, μετὰ τὸν πληθυντ. ἀριθμὸν ἔβηκεν ὁ ῥήτωρ ἐνικόν, ἵνα καταστήσῃ προσεκτικωτέρους τοὺς ἀκροατάς· διότι διὰ τοῦ εἰπέ ἕκαστος θὰ νομίζῃ ὅτι προσφωνεῖται αὐτὸς μόνος.—περιόντες (δηλ. κατὰ τὴν ἀγορὰν) αὐτῶν πυνθ. (=ἀλλήλων πυνθάνεσθαι) . . . λέγεται τι καινὸν = περιερχόμενοι ἀνὰ τὴν ἀγορὰν νὰ ἐρωτᾶτε ἀλλήλους· «ὕπάρχει νέον τι;»· διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ σκώπτει τὴν περὶ τὰ νέα κλίσιν τῶν Ἀθην.—γένοιτο

γὰρ ἂν τι κ.=λοιπὸν δύναται νὰ ὑπάρξῃ νεώτερόν τι.—ἢ Μακεδῶν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολ.=ἢ ὅτι εἰς Μακεδῶν καταπολεμεῖ ὑμᾶς τοὺς Ἀθην. λέγων ὁ ῥήτωρ ὅτι ἄνθρωπος Μακεδῶν, δηλ. οὐτιδανὸς καὶ εὐτελής, καταπολεμεῖ τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς σωτήρας καὶ ἡγεμόνας τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ σοφία πολυθρυλήτους, ζητεῖ νὰ ἐξεγείρῃ τοὺς Ἀθην. Οἱ δὲ Μακεδ. ἦσαν Ἑλληνικὴ φυλὴ, ἣτις ὄμως ἔνεκα τοῦ ἐλλιποῦς πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀνεκμίσξεως μετὰ βαρβαρικῶν στοιχείων ἐπὶ πολὺν καιρὸν δὲν ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐθεωρεῖτο ὡς βαρβαρική.—καὶ τὰ τῶν Ἑλλ. διοικῶν = καὶ ὅτι διευθύνει τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος διὰ τούτου ὑπκινίσσεται ὁ Δημοσθ. τὸν Φωκικὸν πόλεμον, εἰς ὃν ὁ Φίλ. κληθεὶς ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν ἀνεμίχθη ἀνεπίστως.—«τέθνηκε Φίλ.» «οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἄσθνεῖ», ὁ ῥήτωρ εἰσάγει ἐνταῦθα διάλογον γινόμενον μετὰ δύο ἀνθρώπων πάνυ περιέργων καὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν ἐχόντων νὰ μανθάνωσιν εἰδήσεις περὶ Φίλ. ὁ μὲν πρῶτος τῶν διαλεγομένων ἐρωτᾷ «τέθνηκε Φίλ.» ὁ δὲ δεύτερος ἀπαντῶν λέγει «οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἄσθνεῖ» διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ ὡσαύτως θέλει νὰ σκώψῃ τὴν περὶ τὰ νέα κλίσιν τῶν Ἀθην.—τί ὑμῖν διαφέρει, τούτο λέγει ὁ ῥήτωρ πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς φιλοκλίνους=τί σᾶς ὠφελεῖ (τούτο [ἂν δηλ. ἀπέθανεν ὁ Φίλ.]).—καὶ γὰρ..., ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν νοσημένην ἀπόκρισιν εἰς τὴν προηγουμένην ἐρώτησιν: οὐδὲν (οὐδόλως δηλ. σᾶς ὠφελεῖ).—ἂν... τι πάθη, εὐφημισμὸς=ἂν ἀποθάνῃ.—οὕτω, δηλ. ὡς νῦν ποιεῖτε = οὐδὲν (= οὐδόλως).—παρὰ τὴν αὐτοῦ ὄ., ἢ παρὰ ἐνταῦθα, ὡς καὶ κατωτέρω (παρὰ τὴν ἡμ. ἀμ.), σηκνίει αἰτίαν=διὰ, ἔνεκα, ἐξ αἰτίας.—καίτοι καὶ τοῦτο, δηλ. ἐνθυμητέον (ὑμῖν ἐστι).—καὶ τὰ τῆς τύχης (=ἢ τύχη) ἡμῖν... ἔξεργάσαιτο=καὶ (ἐάν) ἡ τύχη πρὸς χάριν μς... ἤθελε κατορθώσει.—ἦπερ βέλτιον (δηλ. ἐπιμελεῖται ἡμῶν) ἢ... ἐπιμ., ὁ Δημοσθ. λέγων ταῦτα ἔχει ὑπ' ὄψει τὸ ἀρχαῖον λόγιον περὶ τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὃ ἡ πόλις των πάντοτε θὰ σκέπτηται κακῶς (κατὰ τὴν κατάραν τοῦ Ποσειδῶνος), ἀλλ' οἱ θεοὶ πάντα τὰ κακῶς ἐσκεμμένα πρὸς ὄφελός των θέλουσι μεταβάλλει (κατὰ τὴν εὐχὴν τῆς Ἀθηνᾶς).—καὶ τοῦτ', δηλ. τὸ παθεῖν τι Φίλ.=τὸ ἀποθανεῖν Φίλ.—ἴσθ' = ἴστε' προστακτ. τίνος ῥ.; — πλησίον μὲν ὄντες κτλ.=ἐάν μὲν εἴσθε πλησίον (τῆς Μακεδονίας), παρευρι-

σκόμμενοι εἰς ἅπαντα τὰ πράγματα δύνασθε νὰ διοικήσητε αὐτά, ἂν εἶναι τεταραγμένα, ὅπως θέλετε.—ὡς δὲ νῦν ἔχετε, δηλ. ἀπόντες, μέλλοντες, καθήμενοι. — οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν=οὐδὲ εἰ διδοῖεν οἱ καιροὶ=οὐδὲ ἓν αἱ περιστάσεις ἤθελον ἐπιτρέψει.—
 Ἐμφίπολιν, πόλιν τῆς Μακεδονίας οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρομόνος (νῦν Νεοχώρι· βλ. γεωγρ. πίν.) ἢ ἀνάκτησις τῆς Ἐμφιπόλεως ἦτο ὁ διακαέστερος πόθος τῶν Ἀθην.—ἀπηρητημένοι (τοῦ ῥ. ἀπαρτῶμαι) καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις=διότι εἰσθε μακρὰν (τῶν ἐν Μακ. πραγμάτων) καὶ ὡς πρὸς τὰς (πολεμικὰς) παρασκευὰς καὶ ὡς πρὸς τὰς γνώμας· κατ' ἔννοιαν=διότι εἰσθε ἀπαρασκευοὶ καὶ ἀναποφάσιστοι.

§ 13—15.

Ὅς μὲν οὖν κτλ., ἡ σύνταξις: παύομαι μὲν οὖν λέγων, ὡς δεῖ (ὑμᾶς) ἅπαντας ὑπάρχειν ἐθέλοντας (ἐθέλοντας ὑπάρχειν = ἐθέλειν) ποιεῖν ἐτοίμως τὰ προσήκοντα = λοιπὸν παύω μὲν νὰ λέγω ὅτι πρέπει σεις ὅλοι νὰ θέλητε νὰ πράττητε προθύμως τὸ καθήκον σας — ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπ.=διότι κατὰ τὴν γνώμην μου ἔχετε γνωρίσει καὶ ἔχετε πεισθῆ· ὡς ἀντικμ. τῶν μετχ. νοητέα ἢ πρότασις: ὡς δεῖ (ὑμᾶς) ἅπαντας ὑπάρχειν ἐθέλοντας ποιεῖν ἐτοίμως τὰ προσήκοντα.—τὸν δὲ τρόπον, ἢ αἰτιολογ. αὕτη — ὡς καὶ αἱ κατωτέρω καὶ τὸ πλῆθος... καὶ πόρους... καὶ τᾶλλα—ἐξαρθῶνται ἐκ τοῦ πειράσομαι λέγειν.—ἦν ἀπαλ. ἄν... ἡμᾶς οἴομαι = περὶ τῆς ὁποίας νομίζω ὅτι δύναται αὕτη νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ.—τῶν τοιούτων πραγμ. = τῆς τοιαύτης (δηλ. δυσχεροῦς) καταστάσεως τῶν πραγμάτων.—τὸ πλῆθος (δηλ. τῶν στρατευομένων) ὅσον, δηλ. οἴομαι ἡμᾶς ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων· τὸ αὐτὸ νοητέον καὶ εἰς τὸ πόρους οὐστίνιας χρημάτων (=πόρους χρημάτων οὐστίνιας).—ὡς ἂν μοι... δοκεῖ παρ. = πῶς κατὰ τὴν γνώμην μου δύνανται νὰ παρασκευασθῶσι.—καὶ διὴ = εὐθὺς τώρα.—δεηθεὶς ὑμῶν... τοσοῦτον=ἄρ' οὐ σας παρακαλέσω τόσον μόνον. — ἐπειδάν..., ἀσύνδετον, ὡς ἐπεξήγησις τοῦ τοσοῦτον...—μὴ πρότερον προλαμβάνετε, πλεονασμὸς (πρβλ. § 7 πάλιν. ἀναλήψεσθε)=μὴ προλαμβάνετε—καθ' ὃν χρόνον ὀμιλῶ —(δηλ. τὴν κρίσιν)· κατ' ἔννοιαν=μὴ κρίνετε πρότερον (πρὶν ἢ δηλ. ἀκούσητε). — μηδ' ἄν... δοκῶ τι... ἡγείσθω = καὶ ἂν

φαίνωμαι εἰς τινα . . . ἄς μὴ νομίζῃ.—καινὴν παρασκευὴν λέγειν= ὅτι προτείνω νέαν τιὰ (πολεμικὴν) παρασκευήν, δηλ. οὐχὶ τὴν συνηθισμένην, ἀλλ' ἀρμόζουσαν καὶ συμφέρουσαν εἰς τὰς περιστάσεις.—οὐ . . . εἰς δέον λέγουσι = δὲν λέγουσι δεόντως= δὲν προτείνουσι τὸ πρέπον.—οἱ . . . εἰπόντες, ἀντιστοιχεῖ τῷ κατωτέρω: ὃς ἂν δείξῃ· κατὰ ταῦτα=ὅσοι ἂν εἴπωσιν· εἰς τοῦτο ἀντικμ. τὸ «ταχὺ» καὶ «τὴμέρον» (δηλ. δεῖν παρασκευάσασθαι)=ὅσοι ἂν εἴπωσιν ὅτι πρέπει νὰ παρασκευάσωμεν δύναμιν «ταχέως» καὶ «σήμερον ἀκόμῃ»· ὁ Δημοσθ. ὑπαινίσσεται τοὺς ῥήτορας ἐκείνους, οἵτινες ἢ μεγάλα καὶ ἀδύνατα προέτεινον ταχέως, νὰ ἐκτελεσθῶσιν ἢ προέτεινον μὲν τινα νὰ ἐκτελεσθῶσι ταχέως, δὲν ὑπεδείκνυσον ἕμως καὶ τὸν τρόπον, καθ' ἓν ὄφειλον ταῦτα νὰ γίνωσιν.—οὐ . . . ἂν . . . δυνηθείημεν=δὲν ἠθέλωμεν δυνηθῆ· τὸ ἠγούμενον ὑπολαμβάνει ἐν τῷ «τῇ νυνὶ βοηθεία»=εἰ βοηθοῦμεν ὡς νυνὶ ἔχομεν.—τὰ γ' ἤδη . . . , ὁ γε=βεβαίως.—ἀλλ' ὃς ἂν δείξῃ=ἀλλ' οὗτος εἰς δέον λέγει, ὃς ἂν δείξῃ.— τίς πορισθεῖσα παρ. καὶ πόση (δηλ. πορισθεῖσα) καὶ πόθεν (δηλ. πορισθεῖσα) διαμ. δυνησεται (=παῖα παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν πρέπει νὰ πορισθῇ, ἵνα δυνηθῇ νὰ μείνῃ διαρκῶς), τὸ μὲν τίς ἀναφέρεται εἰς τὰ εἶδη τῆς δυνάμεως, δηλ. τίνες ἔσονται οἱ στρατευόμενοι, ὀπλίται, ἵππεις, ναῦται, πολῖται, ξένοι· τὸ δὲ πόση εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν καὶ νεῶν· τὸ δὲ πόθεν εἰς τὰ χρήματα, δι' ὧν ἡ δύναμις θὰ παρασκευασθῇ καὶ θὰ διακίμῃ. Ἐπαναλαμβάνει δὲ ὁ ῥήτωρ τὴν διάθεσιν τῆς προτάσεώς του σκοπῆς ὅχι μόνον χάριν σαφηνείας καὶ συνοπτικότητος τῆς διαπραγματεύσεως αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἵνα ποιήσῃται ἀντίθεσιν ἑαυτοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ῥήτορας, οἵτινες ὅλως ἀμελῶς καὶ ἐπιπολαίως ἐσκέπτοντο περὶ πολεμικῶν παρασκευῶν.—ἕως ἂν ἢ διαλυσ. . . τὸν πόλ. ἢ περιγ. τῶν ἐχθρῶν = ἕως ὅτου ἢ καταπάσωμεν τὸν γνωστὸν (κατὰ τοῦ Φιλ.) πόλεμον ἢ νικήσωμεν τοὺς ἐχθρούς.—πεισθέντες, δηλ. διὰ φιλικῆς ὁδοῦ=συμβιβασθέντες.—οὕτω, δηλ. εἰ πορισθῆμεθα δύναμιν, ἥτις δυνησεται κτλ.—τοῦ λοιποῦ (δηλ. χρόνου)=ἐν τῷ μέλλοντι.—οἶμαι, παρατηρητέα ἢ μετριοφροσύνη τοῦ ῥήτορος, ὅστις δὲν λέγει πέπεισμαι, ἀλλ' οἶμαι.—ταῦτα λέγειν ἔχειν=ἔχειν λέγειν ταῦτα=ὅτι δύναμαι νὰ προτείνω ταῦτα (δηλ. τίς παρασκευή, πόση καὶ πόθεν κτλ.).—μὴ κωλύων (=χωρὶς νὰ ἐμποδίζω,) ἢ ἄρνησις μὴ ἀντι· οὐ· διότι ἢ μετχ. εἶναι

στενωῶς συνδεδεμένη μετὰ τοῦ ἀπρμρ. ἔχειν.—ἐπαγγέλλεται=ὑπισχεῖται.—ἡ ὑπόσχεσις, ὅτι δηλ. δύναμαι νὰ προτείνω ταῦτα, δι' ὧν ἢ θὰ καταπαύσωμεν τὸν πόλεμον συμβιβασθέντες ἢ τοὺς ἐχθροὺς θὰ καταπολεμήσωμεν.—οὕτω μεγάλη (δηλ. ἐστὶ)=τόσον μεγάλη εἶναι.—τὸ προᾶγμ'. . . τὸν ἔλεγχον δώσει=ἡ ἀνάπτυξις τῶν προτάσεων μου θὰ δείξῃ (ἂν ἡ ὑπόσχεσις εἶναι ἀληθὴς ἢ ψευδής): ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν δικαστηρίων, ἐν οἷς προᾶγμα μὲν λέγεται ἡ δίκη, ἔλεγχος δὲ ἡ ἐξέτασις, ἂν ἡ δίκη εἶναι ἀληθὴς ἢ ψευδής.—ἡδη=εὐθύς.

§ 16 — 18.

πρῶτον μὲν, ἡ ἀπόδοσις εἶτ(α) (ἄνευ τοῦ δὲ [πρβλ. § 2]).—τριήρεις, τῶν τριήρων αἱ μὲν ἦσαν στρατιώτιδες, ἄγουσα: δηλ. τοὺς πεζομαχήσοντας στρατιώτας, αἱ δὲ ταχεῖαι, δηλ. πρὸς ναυμαχίαν ἐπιτήδειοι· ὑπῆρχον δὲ καὶ τριήρεις ἵππαγωγοί, δι' ὧν μετεκομίζοντο ἵππεῖς καὶ ἵπποι· πρὸς μεταφορὰν δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἢ τῆς φορδῆς ὑπῆρχον τὰ πλοῖα.—πεντήκοντα, ὁ ἀριθμὸς εἶναι μικρὸς, διότι οἱ Ἄθην. ἠδύναντο νὰ παρασκευάσασσι 300 - 400 τριήρεις.—παρασκευάσασθαι, διὰ τούτου πρέπει νὰ νοήσωμεν οὐχὶ κατασκευὴν τριήρων, ἀλλ' ἐτοιμασίαν αὐτῶν πρὸς ἀπόπλου· ἡ ἐτοιμασία δὲ συνέκειτο εἰς τὸν διορισμὸν τριηράρχων. — φημί = κελεύω=προτείνω.—αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν=σεῖς οἱ ἴδιοι νὰ σκέπησθε οὕτω.—ὡς . . . πλευστέον (ἐστὶ) εἰς ταύτας (ὑμῖν) αὐτοῖς ἐμβ.=ὅτι δηλ. πρέπει νὰ πλεύσητε, ἀφ' οὗ σεῖς οἱ ἴδιοι — καὶ ὄχι ξένοι μισθοφόροι—ἐμβῆτε εἰς τούτας (δηλ. τὰς τριήρεις).—ἐάν τι δέη = ἐάν παρουσιάζηται ἀνάγκη τις. — τοῖς ἡμίσει τῶν ἱππέων=τῷ ἡμίσει τῶν ἱππέων = διὰ τὸ ἡμισυ ἐκ τῶν ἱππέων σας (δηλ. διὰ τοὺς 500 [διότι χίλιοι ἦσαν οἱ ἵππεῖς, ἐκατὸν ἐξ ἑκάστης φυλῆς]).—ἵππαγ. τρ. καὶ πλοῖα, περὶ τούτων βλ. ἀνωτέρω.—ἱκανά, δηλ. τὸν ἀριθμὸν. — εὐτρεπίσαι = παρασκευάσασθαι. — ταῦτα μὲν, ἡ ἀπόδοσις κατωτέρω ἐν § 19: πρὸ δὲ τούτων.—ἐπὶ τὰς ἐξαίρηντας ταύτας... αὐτοῦ στρατ.=διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τούτας — ἄς ἴλοι γνωρίζετε — τὰς ἐξαίρηντας (γυνομένας) ἐκστρατείας αὐτοῦ. — εἰς Πύλας=εἰς Θερμοπύλας (τὸ γνωστὸν στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν μεταξὺ τοῦ ὄρους Ολίτης καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου): ταύτας ἀπεπειράθη νὰ καταλάβῃ ὁ Φίλ. τὸ 352, ἀλλ' οἱ Ἄθην. φθάσαντες ἐγκαίρως μετὰ στρατοῦ ἀπέκρουσαν

τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν τοῦ Φιλ. (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 35).—Χερρόνησον, τὴν Θρακικὴν κατὰ ταύτης ὁ Φίλ. ἐξεστράτευσεν εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς Πύλας ἐκστρατείαν (352).—Ὀλυθιον, πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τῆς ΒΔ. πλευρᾶς τοῦ Τορωναίου κόλπου· ἐννοεῖται στρατεία τοῦ Φιλίπ. γενομένη περὶ τὸ 351.—ἐκείνω τοῦτ' ἐν τῇ γν. παραστήσαι (δηλ. ὑμᾶς) = νὰ ἐμβάλλητε εἰς τὸν νοῦν ἐκείνου (= νὰ κάμνητε ἐκείνον νὰ σκεφθῆ) τοῦτο. — ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν = καταλιπόντες τζύτην τὴν ὑπερβολικὴν ἀμέλειαν. — ὥσπερ εἰς Εὐβ., δηλ. ὠρμήσατε (= ἐξεστρατεύσατε) οἱ Ἰθην. στρατεύσαντες τῷ 357 ὑπὸ τὸν Τιμόθεον εἰς Εὐβοίαν ἐνίκησαν τοὺς κατέχοντας αὐτὴν Θηβαίους καὶ ἠνάγκασαν τοὺτους ν' ἀπέλθωσι τῆς νήσου.—φασί, δηλ. ὑμᾶς ὀρμήσαι· μετεχειρίσθη δὲ τὸ φασί, ὡς κατωτέρω (§ 23) τὸ ἀκούω, διότι ἡ εἰς Ἀλίαρτον στρατεία (395) ἐγένετο πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Δημοσθ.—εἰς Ἀλίαρτον, πόλιν τῆς Βοιωτίας· ἐνταῦθα τῷ 395 οἱ συνηγασμένοι σύμμαχοι· Θηβαῖοι, Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι καὶ Ἰθην. ἐνίκησαν τοὺς Λακ. φονεύσαντες καὶ τὸν Λύσανδρον. — καὶ τὰ τελευταῖα πρῶην εἰς Π.—καὶ τελευταῖον πρὸ ὀλίγου (τῷ 352) εἰς τὰς Θερμοπύλας (δηλ. ὠρμήσατε). — ἴσως ἂν ὀρμήσαιτε = ἴσως ἠθέλετε ἐκστρατεύσει (κατ' αὐτοῦ).—οὔτοι παντελῶς... εὐκατ. ἔστι, ὡς ὑποκείμενον τὸ τὸ ὑπάρχειν ταῦτα, δηλ. τριήρεις, πλοῖα κτλ.—ἡ τοιαύτη προετοιμασία, ἣν σᾶς προτείνω, δὲν εἶναι βεβαίως καθ' ὀλοκληρίαν ἀξία περιφρονήσεως. — οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' αὐτὸ τοῦτο = καὶ ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν δὲν ἠθέλετε κάμει αὐτὸ τοῦτο (δηλ. τὸ ὀρμήσαι ἐπ' αὐτόν).—ὡς . . . φημί δεῖν, δηλ. ὑμᾶς ποιῆσαι. — ἴν'... , πρὸ τοῦ ἵνα νοητέα ἢ πρότασις: ταῦτα οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν.—διὰ τὸν φόβον=ἀπὸ τὸν φόβον του.—εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, δηλ. ὄντας=ἕτι σεῖς εἴσθε παρεσκευασμένοι. — εἴσεται (μέλ. τοῦ ῥ. οἶδα), δηλ. τοῦτο (ποῖον;).—εἰσὶ... εἰσὶ, ἀναδίπλωσις (πρβλ. § 10 «πότε... πότε»).—οἱ... ἐξαγγέλλοντες, νοοῦνται οἱ ἐν Ἀθήναις Φιλιππίζοντες, ὡς ὁ Φιλοκράτης, ὁ Φρόνων, ὁ Ἀριστόδημος, ὁ Νεοπτόλεμος, ὁ Κτησιφῶν καὶ ἄλλοι.—παριδὼν ταῦτ' = καταφρονήσας ταῦτα=ἀδιαφορήσας διὰ τὴν προετοιμασίαν σας.—ἀφύλακτος ληφθῆ=ἀπροφύλακτος καταληφθῆ.—μηδενὸς (οὐδετέρου γέν.) ὄντος ἐμποδῶν =διότι οὐδὲν (θά) εἶναι ἐμπόδιον. — ἂν ἐνδῶ καιρὸν=ἂν (ὁ Φίλιππος) δώσῃ εὐκαιρίαν (εἰς τοῦτο [ποῖον ;]).

§ 19.

ταῦτα μὲν, ἐπινάληψις τοῦ ἐν § 17 «ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν» ἢ ἀπόδοσις «πρὸ δὲ τούτων». — ἅ πᾶσι δεδόχθαι φημί δεῖν = τὰ ὅποια λέγω ὅτι πρέπει ὑπὸ πάντων ὑμῶν νὰ ἔχωσιν ἀποφασισθῆ. — φημί δεῖν — προσήκειν οἶομαι, ἤρκει δυοῖν θάτερον: δεδόχθαι καὶ παρασκευάσθαι φημί δεῖν ἢ δεδ. καὶ παρεσκ. προσήκειν οἶομαι: ἐτέθησαν δ' ἀμφότερα, ἔνθα ὁ λόγος γέννηται ἀρτιμελής. — δύναμιν, δηλ. πεζικὴν = πεζικὸν στράτευμα. — προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς = ὅτι πρέπει σεις νὰ προετοιμάσητε τὸ ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμφ. (ὑμᾶς) ἐτέθη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἡγουμένοις § 16 «παρασκευάσασθαι φημί δεῖν» παρελήφθη, διὰ τὴν εὐρυθμίαν τῶν προτάσεων. — ἢ . . . πολεμήσει καὶ κ. ἐκ. ποιήσει = ἔνθα αὕτη πολεμῆ καὶ κακοποιῆ ἐκείνον (τίνα;). — μή μοι (δτκ. ἡθικῆ) μυρίουσ (δηλ. λεγέτω τις) μηδὲ δυσμ. ξένους = ἄς μὴ μοῦ λέγῃ τις 10,000 μηδὲ 20,000 μισθοφόρους στρατιώτας: οἱ Ἄθην. συνήθιζον λόγῳ μὲν πολλὰ νὰ ψηφίζωσιν, ἔργῳ δὲ ὀλίγα ἢ μηδὲν νὰ ἐκτελῶσιν (πρβλ. § 20). — τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις = τὰς ἐν ἐπιστολαῖς (μόνον) γραφομένας ταύτας — τὰς γνωστὰς ὑμῖν — δυνάμεις (πρβλ. § 30, § 45): οἱ Ἄθην. συνήθιζον, ὁσάκις οἱ στρατηγοὶ ἐζήτουν παρ' αὐτῶν βοήθειαν, νὰ ὑπόσχωνται μὲν αὐτοῖς δι' ἐπιστολῶν μεγάλας βοηθείας, νὰ μὴ ἐμμένωσιν ὁμως εἰς τὰς ἑαυτῶν ὑποσχέσεις. — ἀλλ' ἢ (= ἀλλὰ φημί προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς δύναμιν, ἢ) τῆς πόλεως ἔσται = ἀλλὰ λέγω ὅτι πρέπει νὰ προετοιμάσητε δύναμιν, ἣτις (πράγματι) ὁ ἀνήκη εἰς τὴν πόλιν (= οἱ στρατιῶται αὐτῆς θὰ μάχωνται ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς πόλεως [καὶ οὐχὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδικοῦ των συμφέροντος, ὡς ἔπραττον οἱ μισθοφόροι]). — κἂν (= καὶ ἂν) . . . χειροτονήσητε . . . , πείσεται καὶ ἀκολ. = καὶ (ἣτις), ἔάν. . . ἐκλέξητε . . . , θὰ ὑπακούῃ καὶ ὁ ἀκολουθῆ. — κἂν . . . κἂν . . . κἂν = εἴτε . . . εἴτε . . . εἴτε. — ὄντινοῦν = ὀλονδήποτε. — τροφὴν = σιτηρέσιον: πρβλ. § 23. — ταύτη, δηλ. τῇ δυνάμει.

§ 20—22.

ἔσται δ' αὕτη κτλ. = τίς δ' αὕτη ἢ δύναμις ἔσται τὸ δὲ τις ἀναφέρεται εἰς τὸ εἶδος τῆς δυνάμεως (πρβλ. § 15). — ταῦτ' . . . ποιεῖν = νὰ πράττῃ ταῦτα (δηλ. ν' ἀνήκη εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ

ὕπακούῃ εἰς τὸν στρατηγόν).—καθ' ἕκαστον τούτων διεξ. χωρὶς= διαπραγματευόμενος ἐν ἕκαστον ἐκ τούτων χωριστά.—ξένους μὲν λέγω, ὁ ῥήτωρ ἀναφέρειν τὸ εἶδος τῆς δυνάμεως καὶ ἀπαριθμῶν τὸ πλῆθος αὐτῆς ἄρχεται ἀπὸ τῶν ξένων, ἵνα εὐχαριστήσῃ τοὺς Ἄθην., οἵτινες πιθανῶς θὰ ἐνόμιζον ὅτι ὁ ῥήτωρ θὰ προέτεινεν ἢ δύναμις ν' ἀποτελεῖται ἐκ πολιτῶν, ὅπερ πολὺ θὰ ἀπῆρσκε τοῖς Ἄθην. Διακόπτει δὲ εἶτα τὸν λόγον, διότι, ἐὰν ἐξηκολούθει οὗτος, θὰ εἶχεν ὡς ἐξῆς: ξένους μὲν λέγω πεντακοσίους καὶ χιλίους, Ἄθηναίους δὲ πεντακοσίους· ὁ ἀριθμὸς δὲ οὗτος εἰς τοὺς Ἄθην., συνηθισμένους νὰ ψηφίζωσι πολλὰς μυριάδας (πρβλ. ἀνωτέρω: μὴ μοι μυρίους κτλ.), θὰ ἐφαίνετο πολὺ γελοῖος· θέλων λοιπὸν ὁ ῥήτωρ ν' ἀποφύγῃ τὴν τοιαύτην ἐντύπωσιν προλαμβάνων διακόπτει τὸν λόγον καὶ παρενθετικῶς συμβουλεύει τοὺς Ἄθην. νὰ μὴ καταφρονῶσι τὰς μικρὰς δυνάμεις. — ὅπως μὴ ποιήσῃθ', πλαγίᾳ ἐρωτημητ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ νοουμένου σκοπεῖτε = προσέχετε πῶς νὰ μὴ κάμητε. — πάντ' ἐλάττω . . ., ἀσύνδετον ὡς ἐπεξηγήσεις τοῦ ὁ . . . ἔβλαψεν.—νομίζοντες . . . καὶ . . . αἰρούμενοι, μετχ. ἐνδοτικ.=ἐν ᾧ νομίζετε . . . καὶ (ἐν ᾧ) ἐγκρίνετε.—ἐπὶ τῷ πράττειν=ὅταν ἔλθῃτε ἐν αὐτῇ τῇ πράξει.—ποιήσαντες καὶ πορίσαντες (δηλ. τροφήν) = ἀφ' οὗ ἐκτελέσητε καὶ προμηθεύσητε (σιτηρέσιον).—τούτοις, συναπτέον τῷ προστίθετε=εἰς ταῦτα (δηλ. τὰ μικρὰ) προσθέτετε. — ἐλάττω, δηλ. τοῦ δέοντος. — λέγω δὴ (=λοιπὸν προτείνω), ἀναλαμβάνει τὸν διὰ τοῦ καὶ ὅπως . . . διακοπέντα λόγον κατ' ἄλλον τρόπον.—τοὺς πάντας στο. δισχιλίους= ἐν συνόλῳ δισχιλίους (πεζοὺς)στρατιώτας.—Ἄθην...πεντακοσίους, ἢ πρότασις αὕτη τοῦ Δημοσθ. νὰ στρατεύωνται καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄθην. συνειθισμένοι ἄχρι τοῦδε ν' ἀπέχῃσι πάσης στρατείας φυσικὸν ἦτο νὰ δυσαρεστήσῃ αὐτοῦς· δι' αὐτὸ ὁ ῥήτωρ καθιστᾷ τὴν πρότασιν τοῦ ἡπιωτέραν λέγων νὰ στρατεύωνται οἱ Ἄθην. 1) ἐξ οἵασδήποτε θέλουσιν οὔτοι ἡλικίας, 2) ἐπὶ ὠρισμένον βραχὺν χρόνον καὶ 3) διαδοχικῶς.—ἐξ ἧς ἂν τινος ὑμῖν ἡλικίας κ. ἔχειν δοκ.= ἐξ ἧς τινος ἂν ἡλικίας δοκῇ ὑμῖν καλῶς ἔχειν = ἐξ οἵασδήποτε ἡλικίας νομίζετε σεῖς ὅτι εἶναι καλὸν (=ὅτι συμφέρει)· ἢ στρατεύσιμος ἡλικία παρ' Ἄθηναίους ἦτο ἀπὸ τοῦ 20 - 60 ἔτους (§ 7).—χο. τακτὸν = ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον.—ἐκ διαδοχῆς=διαδοχικῶς· ὁ Δημοσθ. δηλ. προτείνει νὰ γίνηται ἀπόλυσις τῶν στρατευομένων

διαρκούσης τῆς στρατείας καὶ ἀναπλήρωσις αὐτῶν δι' ἄλλων.—
 τοὺς δ' ἄλλους ξ. εἶναι κελεύω (=λέγω) = οἱ δὲ λοιποὶ (δηλ. οἱ
 1.500) προτείνω νὰ εἶναι μισθοφόροι.— ἱππέας διακοσίους, δηλ.
 κελεύω εἶναι.— ὥσπερ τοὺς πεζοὺς, καθ' ἕλξιν πρὸς τό: στρατευο-
 μένους ἀντί: ὥσπερ οἱ πεζοὶ (δηλ. στρατεύονται).— ἱπαγωγούς
 (τριήρεις) τούτοις, δηλ. κελεύω.— εἶεν, ἐπίρρημα δηλοῦν συγκατά-
 θεσιν μὲν τῶν εἰρημένων, συναφὴν δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα=ἔστω.—
 τί πρὸς τούτοις ἔτι, δηλ. κελεύω.— δεῖ. . . καὶ ταχ. τριήρων ἡμῖν=
 ἔχομεν ἀνάγκην ἡμεῖς (ἔχι μόνον ἱππαγωγῶν, ἀλλὰ) καὶ ταχειῶν
 τριήρων (ἐπιτηδείων δηλ. πρὸς ναυμαχίαν [πρβλ. § 16]).— ἔχον-
 τος ἐκ. ναυτικόν=ἐπειδὴ ἐκεῖνος (ὁ Φιλ.) ἔχει ναυτικόν.— ἡ τροφή,
 πρβλ. § 19.— διότι τηλ. ἀποχορῆν (ἀπρμφ. τοῦ φ. ἀποχράω-ῶ=
 ἀρκῶ) . . . δύναμιν κτλ., πлагία ἐρωτηματικ. πρότασις ἐξαρτωμένη
 ἐκ τοῦ ἐπειδὴν . . . διδάξω=ἀφ' οὗ (προηγούμενως) σὰς εἶπω διατι
 νομίζω ὅτι τόσφ μικρὰ ἢ δύναμις εἶναι ἀρκετὴ καὶ διατι προτείνω
 νὰ εἶναι πολῖται (*Ἀθηναῖοι) οἱ συστρατευόμενοι (μετὰ τῶν ξένων).

§ 23—24.

τοσαύτην, δηλ. οἶμαι ἀποχορῆν τὴν δύναμιν=νομίζω ὅτι τόσφ
 μικρὰ ἢ δύναμις εἶναι ἀρκετὴ.—διὰ ταῦτα, ὅτι=διὰ τοῦτο, διότι.
 —οὐκ ἔνι (=ἔνεστι) . . . ἡμῖν πορ.=δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ πορι-
 σθῶμεν.— δύναμιν τὴν ἐκείνῳ (=τὴν τῇ ἐκείνου δυνάμει) παρα-
 ταξ. = δύναμιν, ἣτις θὰ δυνηθῆ ν' ἀντιπαραταχθῆ (= νὰ πολε-
 μήσῃ φανερώς) πρὸς τὴν δύναμιν ἐκείνου (τοῦ Φιλ.).—ἀλλὰ ληστ.
 ἀνάγκη (ἔστιν), ἀντιτίθεται πρὸς τό: παραταξομένην=ἀλλ' εἶναι
 ἀνάγκη ληστρικῶς (=κρυφίως) νὰ πολεμῶμεν.—τούτῳ τῷ τρόπῳ,
 δηλ. τῷ ληστρικῷ.— τὴν πρώτην = κατὰ πρώτων.— αὐτήν, δηλ.
 τὴν δύναμιν.— ταπεινὴν=μικράν, εὐτελή.— μισθὸς οὐδὲ τροφή,
 τοῖς στρατιώταις ἐδίδετο μισθὸς καθ' ἐκάστην καὶ σιτηρέσιον
 (=τροφή)· οὐδέποτε ταῦτα ὁμοῦ ὑπερέβαινον τὴν δραχμὴν καθ'
 ἐκάστην, οὐδὲ ἦσαν ὀλιγώτερα τῶν 4 ὄβολων.— πολίτας παρεῖναι
 καὶ συμπλεῖν=νὰ παρευρίσκωνται καὶ νὰ συμπλέωσι (μετὰ τίνων;)
 πολῖται (*Ἀθηναῖοι).—πρότερόν ποτ', δηλ. κατὰ τὸν Κορινθιακὸν
 πόλεμον (395-387).— ἀκούω ξενικὸν κτλ., τὸ νόημα διετυπώθη
 χαλαρῶς πῶς ὁ Δημοσθ. λέγει: πρέπει νὰ συμπλέωσι καὶ πολῖται,
 διότι καὶ πρότερον τοῦτο ἐγένετο, ἀντί νὰ εἴπῃ: ἐπειδὴ τοῦτο καὶ

πρότερον γενόμενον παρέσχεν ὠφελείας. Αὕτη ἢ κυρίᾳ αἰτία δηλοῦται· ἐν τῇ ἐπομένῃ προτάσει:· καὶ οἶδα κτλ.: περὶ δὲ τοῦ ἀκούω (= ἀκήκοα) βλ. ἐν § 17 «φασὶν εἰς Ἄλ. . . ». — Ξενικὸν τρέφειν . . . τὴν πόλιν . . . καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατ. = ἔτι ἢ πόλις συνετήρει· μισθοφορικὸν στρατεύμα . . . καὶ ὅτι: ὑμεῖς αὐτοὶ συνεστρατεύετε (μετὰ τούτου τοῦ μισθοφορικοῦ στρατεύματος). — Πολύστρατος, περὶ τῆς πολεμικῆς δράσεως τούτου οὐδὲν εἶναι γνωστὸν. — Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας, ἐπιφρυνεῖς Ἰθηνάσιοι ἡγεμόνες μισθοφορικῶν στρατευμάτων κατὰ τὸ 1^{ον} ἡμισυ τοῦ 4^{ου} αἰῶνος π. Χ. — ἄλλοι τινές, δηλ. ὁ Στράβας, Καλλίας καὶ Φιλοκράτης, οὓς ὁ ῥήτωρ δὲν ἀναφέρει ὡς ἤττον σπουδαίους. — οἶδ' ἀκούων = γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς. — ὅτι Λακ. παρατ. μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὗτοι οἱ ξ., τὸ ἀντικμ. Λακεδαιμονίους προετάχθη πρὸς ἔμφασιν = ὅτι οὗτοι οἱ μισθοφόροι παραταττόμενοι (= φανερώς πολεμοῦντες) μεθ' ὑμῶν ἐνίκων ταῖς (ἀηττήτους) Λακεδαιμονίους· ἐννοεῖται ἢ νίκη τοῦ Ἰφικράτους πρὸς τὸ Λέχαιον, λιμένα τῆς Κορίνθου, ἔνθα οὗτος ἡγούμενος τοῦ μισθοφορικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν Ἰθην. ἠφάνισεν ὀλόκληρον μύραν (= τάγμα Σπαρτιατῶν ἐκ 400 ἀνδρῶν) τῶν Λακεδ. (392). — καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων, δηλ. παραταττόμενοι ἐνικάτε. — ἐξ οὗ (δηλ. χρόνου) = ἀφ' ὅτου. — αὐτὰ καθ' αὐτὰ = μόνα των (ἄνευ δηλ. πολιτῶν Ἰθην.). — ὑμῖν, δοτικ. χριστικ. = δι' ὑμᾶς. — τοὺς φίλους νικᾷ (ὑποκμ.: τὰ ξενικὰ) καὶ τοὺς συμ., σαρκασμὸς = τὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα βλάπτουσι (δηλ. δι' ἀρπυγῶν, ἀργυρολογίας κ.τ.τ.) τοὺς φίλους μας καὶ τοὺς συμμάχους. — οἱ δ' ἔχθροί . . ., ἐννοοῦνται: οἱ Θηβαῖοι, Χῖοι, Ῥόδιοι, πρωτίστως δὲ ὁ Φίλιππος. — μείζους = ἰσχυρότεροι. — παρακύψαντ' (δηλ. τὰ ξενικὰ) ἐπὶ τὸν τῆς π. πόλ. = ἀφ' οὗ ῥίψωσιν ἐπιπολαιῶς ἐν βλέμμα εἰς τὸν πόλεμον, ὃν διεξάγει ἢ πόλις· οἱ Ἰθην. διεξήγον τότε δύο πολέμους, τὸν κατὰ Φιλίππου καὶ τὸν κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμάχων. — πρὸς Ἀρτάβαζον . . . οἴχεται πλέοντα (= ταχέως πλέουσι [τὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα]), ὁ ῥήτωρ ὑπονοεῖ τὸν Χάρητα, ὅστις τῷ 356 παύσας τὴν πολεμῆ κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμάχων, καθ' ὧν εἶχε σταλῆ ὑπὸ τῶν Ἰθην., ἠναγκάσθη τὴν ὁδηγήσῃ τὸν στρατὸν του εἰς τὸν σατράπην Ἀρτάβαζον, ὅστις εἶχε ἀποστή ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν· περιήλθε δὲ ὁ Χάρης εἰς τὴν ἀνάγκην τὴν πράξῃ τοῦτο, διότι δὲν εἶχε τὴν δῶσθαι μισθὸν εἰς τὸν στρατὸν του· ὁ Δημοσθ.

δ' ὅμως ἀναφέρει οὕτω τὸ γεγονός, ὡσεὶ ὁ Χάρης ἠναγκάσθη νὰ πράξῃ τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ του.—πανταχοῖ μᾶλλον, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως: ἢ ἐπὶ τοὺς πολεμίους. — ἀκολουθεῖ, ἐν ᾧ ἔπρεπε ὡς στρατηγὸς νὰ ἡγήται.— εἰκότως = δικαίως.—οὐ . . . ἔστ' (= ἔνεστιν) ἄρχειν (τινὰ) μὴ διδόντα μισθὸν=δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀρχῇ τις χωρὶς νὰ δίδῃ μισθὸν (τίσι;).

§ 25—27.

τὰς προφάσεις ἀφελεῖν (δηλ. κελεύω) καὶ τοῦ στρατ. καὶ τῶν στρατ.—σας προτρέπω ν' ἀφαιρέσητε τὰς προφάσεις καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν· οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται πολλάκις ἐγκατέλειπον τὸν κατὰ τοῦ Φιλίπ. πόλεμον ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἐλάμβανον μισθόν.— μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατ. οἰκ... παρακαταστήσαντας (δηλ. τῷ στρατηγῷ καὶ τοῖς ξένοις)=ἄφ' οὗ προμηθεύσητε μισθὸν καὶ τοποθετήσητε πλησίον τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν ξένων στρατιώτας ἰδικούσας (δηλ. πολίτας Ἀθηναίους). — ὡσπερ ἐπὶ οὔτις (= μάρτυρας [§ 47]) τῶν στρατηγουμένων (= τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πραττομένων=τῶν πράξεων τοῦ στρατηγοῦ), μεταφρικῶς ἐνταῦθα ὁμιλεῖ ὁ ῥήτωρ· ἢ ἐννοία: καθὼς οἱ ἐπόπται ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις (δηλ. οἱ μύσται τοῦ τρίτου καὶ ἀνωτάτου βιβλίου) εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ παρίστανται μάρτυρες πάντων τῶν τελουμένων, οὕτω καὶ οἱ πολῖται στρατιῶται πρέπει νὰ παρίστανται μάρτυρες τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πραττομένων.— ἐπεὶ νῦν γε γέλωσ ἔστ' = διότι τῶρα βεβαίως εἶναι γελοῖον πρᾶγμα.— ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμα., ὑποκείμε. τοῦ ἔστι, εἰς ὃ κατηγγρμ. τὸ γέλωσ=ὁ τρόπος, καθ' ὃν φροντίζομεν περὶ τοῦ πολέμου. — εἰ γὰρ ἔροιστό τις (δηλ. ξένος) . . . πολεμοῦμεν, ὁ ῥήτωρ ἐνταῦθα πλάττει διάλογον μετὰ ξένου καὶ πολίτου Ἀθηναίου, ὃν διακόψας διὰ τοῦ οὐκ ἐχειροτονεῖτε ἐρωτᾷ τοὺς Ἀθην. ὁ ῥήτωρ καὶ ἐρωτῶν ἐξελέγχει τὴν κουφότητα καὶ ῥαθυμίαν αὐτῶν.— οὐχ ἡμεῖς γε, δηλ. ἄγομεν εἰρήνην. — Φιλίππῳ πολεμοῦμεν, ἀπὸ τοῦ 357, ἀφ' οὗτο ὁ Φίλιπ. κατέλαβε τὴν Ἀμφίπολιν, ἀνέλαβον οἱ Ἀθην. τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον· ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε οἱ ἴδιοι μετέσχον τῆς στρατείας.— οὐκ ἐχειροτονεῖτε... ;, δηλ. καθ' ὅλον τὸν μέχρι τοῦδε χρόνον, καθ' ὃν ἐπολεμεῖτε πρὸς Φίλ. (ἦτοι ἀπὸ τοῦ 357) ἢ ἀποκρίσις εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν θὰ ἦτο: βεβαίως ἐπράττομεν τοῦτο

καὶ νῦν ἀκόμη πράττομεν· τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ὡς εὐνόητον παραλείπει ὁ ῥήτωρ καὶ ἐξακολουθεῖ ὁ ἴδιος διὰ τῆς ἐρωτήσεως: τί οὖν ποιοῦσιν (δηλ. οἱ πρὸ μικροῦ χειροτονημένοι ἄρχοντες καὶ εἰσέτι ἐν ταῖς ἀρχαῖς διαμένοντες); — δέκα ταξ. καὶ στρατ. κτλ., κατ' ἔτος ἐξελέγοντο δέκα στρατηγοὶ ἔχοντες τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ περικῷ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τούτων ἦσαν οἱ δέκα ταξίαρχοι ἐκλεγόμενοι ἕκαστος ἐξ ἐκάστης φυλῆς. Τὴν δ' ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ ἱππικῷ εἶχον οἱ δύο ἱππαρχοὶ ἐκλεγόμενοι ἐξ ἀπάντων τῶν πολιτῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἱππάρχων ἦσαν οἱ δέκα φύλαρχοι πάντες δὲ οὗτοι οἱ ἄρχοντες ἐξελέγοντο ψήφῳ τοῦ λαοῦ ἦσαν λοιπὸν χειροτονητοὶ καὶ οὐχὶ κληρωτοί.—ὄν ἂν πέμψητ'—ὄν ἐκάστοτε ἀποστέλλετε.—τὰς πομπὰς πέμπουσι—ἡγῶνται (=προπορεύονται) τῶν πομπῶν· οἱ Ἀθηναῖοι ἐτέλουν πομπὰς ἐν τοῖς Παναθηναίοις, Ἐλευσινίοις καὶ λοιπαῖς ἑορταῖς, ἐν αἷς μάλιστα οἱ ἱππεῖς διέπρεπον (ὡς φαίνεται τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ζυφόρου τοῦ Παρθενῶνος).—ὑμῖν, δοτκ. ἡθικῆ = πρὸς εὐχαρίστησίν σας.—μετὰ τῶν ἱεροποιῶν, διὰ τὴν διοργάνωσιν ἑορτῶν καὶ τὴν ἐποπτεῖαν θυσιῶν τιῶν ἐξελέγοντο διὰ κλήρου κατ' ἔτος δέκα ἄρχοντες καλούμενοι ἱεροποιοί.—ὥσπερ γὰρ οἱ πλ. κτλ.—ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους ταξίαρχους καὶ φυλάρχους πλάττουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν (=διὰ τὴν ἀγορὰν [πρὸς πώλησιν]), οὕτως ὑμεῖς εἰς τὴν ἀγορὰν (=διὰ τὴν ἀγορὰν, ἴνα δηλ. αὐτοῦ ἡγῶνται τῶν πομπῶν) χειροτονεῖτε κτλ.· διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ὁ ῥήτωρ κηθάπτεται τῶν Ἀθηναίων ἢ ἔννοια: καθὼς οἱ κοροπλάθοι πλάττουσι τοὺς πηλίνους ταξίαρχους καὶ λοιποὺς ἄρχοντας καὶ ἐκθέτουσιν εἰς τὴν ἀγορὰν ὄχι πρὸς ὠφέλιμόν τινα χρῆσιν, ἀλλὰ πρὸς παιδιὰν τῶν παιδῶν, οὕτω καὶ ὑμεῖς χειροτονεῖτε τοὺς ἄρχοντας ὄχι πρὸς χρῆσιμόν τινα πράξιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγορὰν, ἴνα δηλ. ἡγῶνται τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τελουμένων πομπῶν.—οὐ γὰρ ἐχοῖν . . . εἶναι = λοιπὸν δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι· ἐὰν ὁ παραττικ. ἐχοῖν ἦτο μετὰ τοῦ ἂν τίνα σημασίαν θὰ εἶχε;—παρ' ὑμῶν . . . παρ' ὑμῶν, ἐπαναφορά.—ἱππαρχον, καθ' ἐνικὸν ἀριθμόν, ὡς καὶ κατωτέρω: τὸν παρ' ὑμῶν ἱππαρχον, διότι ὁ ῥήτωρ ἔχει ὑπ' ὄψει τὸν εἰς τὸν πόλεμον ἐκπεμπόμενον· διότι τῶν δύο ἱππάρχων ὁ ἕτερος ἔμενεν ἐν τῇ πόλει, ἴνα φροντίζη περὶ τῶν ἑορτῶν καὶ πομπῶν.—ἄρχοντας οἰκείους (=παρ' ὑμῶν) εἶναι = ἐν γένει ἄρχον-

τες νὰ εἶναι ἐξ ὁμῶν.—Ἰν' ἦν..., τί δηλοῖ ἐνταῦθα ἡ τελικὴ πρότασις;—ὡς ἀληθῶς=πράγματι.—Λῆμινον, νῆσον τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἀρχαίαν κτῆσιν τῶν Ἀθηναίων πρὸς διοίκησιν ταύτης οἱ Ἀθην. ἀπέστελλον κατ' ἔτος σῶμα ἱππέων ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἐνὸς ἱππάρχου· ἡ αὐτόθι δὲ διαμονὴ τοῦ ἱππάρχου ἦτο ἄνετος.—ὑπὲρ τῶν... κτημάτων=ὑπὲρ τῶν κτήσεων.—Μενέλαον ἱππαρχεῖν=νὰ εἶναι ἱππαρχος ὁ (ξένος) Μενέλαος (καὶ οὐχὶ ὁ παρ' ὁμῶν ἱππαρχος)· ὁ δὲ Μενέλαος ἦτο ἑτεροθαλῆς ἀδελφὸς τοῦ Φιλ.· φοβούμενος δὲ καὶ μισῶν τὸν ἀδελφόν του κατέφυγε μετὰ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν εἰς τὰ ξενικὰ τῶν Ἀθην. στρατεύματα· οἱ δὲ ξεναγοὶ ἐδέχθησαν αὐτὸν καὶ ὡς ἔμπειρον κατέστησαν ἱππαρχον. Ἐνταῦθα κατηγορεῖ ὁ ῥήτωρ τοὺς Ἀθην. 1) διότι· δὲν ἔπεμψαν οἰκτεῖον ἱππαρχον καὶ 2) διότι· δὲν ἐχειροτόνησαν αὐτὸν τοῦτον τὸν Μενέλαον.—κεχειροτονημένον εἶναι (=κεχειροτονηθῆσαι) τοῦτον=νὰ ἔχη χειροτονηθῆ οὗτος.—ὅστις ἂν ἦ=ὅστιςδῆποτε καὶ ἂν εἶναι.

§ 28—29.

τὸ τῶν χρημάτων, δηλ. ζήτημα.—πόσα (τὰ χρήματα) καὶ πόθεν ἔσται (ταῦτα), ἐπεξήγησις τοῦ: τὸ τῶν χρημάτων=πόσα δηλ. τὰ χρήματα θὰ εἶναι· καὶ πόθεν ταῦτα θὰ ἐξοικονομηθῶσι.—μίλιστα=πρὸ πάντων.—τοῦτο δὴ καὶ περαινῶ, ὁ ἐνεστῶς ἐνταῦθα ἀντὶ μέλλοντος (περαινῶ) = τοῦτο ἤδη (καθὼς σεῖς ἐπιθυμεῖτε, οὕτω) καὶ ἐγὼ θὰ διαπραγματευθῶ.—χρήματα τοίνυν=λοιπὸν ὡς πρὸς τὰ χρήματα (σὰς λέγω τὰ ἐξῆς).—ἔστι μὲν=ὑπολογίζεται μὲν· ἢ ἀπόδοσις τοῦ μὲν κατωτέρω ἐν § 29 «εἰ δέ τις οἶεται...».—ἡ τροφή=ἡ διατροφή, ἡ συντήρησις· ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τὴν τροφήν δύναται νὰ νοηθῆ πλὴν τοῦ σιτηρέσιου καὶ ὁ μισθός, διὰ τοῦτο ὁ ῥήτωρ περιορίζει τὴν ἔννοιαν διὰ τοῦ σιτηρέσιον μόνον· τὸ σιτηρέσιον δὲ τῶν στρατιωτῶν ἐδίδετο εἰς χρήματα, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐφρόντιζε νὰ πηρευρίσκωνται ἐν τῷ στρατοπέδῳ πωληταὶ τῶν τροφίμων.—τῆ δ. ταύτη=διὰ τὴν δύναμιν ταύτην (ποίαν;).—τάλαντ' ἐν. καὶ μικρόν τι πρὸς=ἐνενήκοντα τάλαντα καὶ ὀλίγον ἀκόμη προσέτι (δηλ. καὶ δύο τάλαντα)· λοιπὸν ἐν συνόλῳ ἐνενήκοντα δύο τάλαντα. Τὸ τάλαντον (=6.000 δρ.), καθὼς καὶ ἡ μνᾶ (=100 δρ.), δὲν ἦσαν νομίσματα, ἀλλ' ὀνομασίαι χρηματικῶν ποσοῦ.—δέκα ναυσὶ ταχεαίαις=διὰ τὰς δέκα ταχεαίας ναῦς (πρὸλ.

§ 22).— εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ τοῦ μηνὸς ἓκ. = δηλ. εἴκοσι μναῖ δι' ἕκαστον πλοῖον καθ' ἕκαστον μῆνα.—στρατιώταις, πρβλ. § 21.— τοσαῦθ' ἕτερα=ἄλλα τόσα (δηλ. τετταράκοντα τάλαντα). — τοῦ μηνὸς= καθ' ἕκαστον μῆνα. — ὁ στρατιώτης = ἕκαστος στρατιώτης.—σιτηρέσιον, κτηρμ.= ὡς σιτηρέσιον. — τοῖς δ' ἴπ. διακ. οὔσι = διὰ δὲ τοὺς διακοσίους ἵππεις. — μικρὰν ἀφορμὴν κτλ.= (τὸ) ὑπάρχειν σιτηρέσιον μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι τοῖς στρατ. = ὅτι τὸ νὰ ἔχωσιν αἱ στρατιῶται σιτηρέσιον (μόνον) εἶναι μικρὸν βόηθημα.— οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν = δὲν κρίνει ὀρθῶς. — τοῦτ' ἂν γένηται, ὥστε δηλ. τὸ σιτηρέσιον ὑπάρχειν. — προσποριεῖ = θὰ ἐξοικονομῇ.—τὰ λοιπ., δηλ. τὸν κυρίως μισθόν.—ἀπὸ τοῦ πολέμου=ἓκ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου.—οὐδένα... ἀδικοῦν= χωρὶς κανένα ν' ἀδικῇ.—μισθὸν ἐντελῆ= τὸν πλήρη μισθόν (δηλ. καὶ τὸ σιτηρέσιον καὶ τὸν μισθὸν [περὶ ὧν βλ. ἐν § 23]).—ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντῆς (=ὡς ἐθελοντῆς= ἐκουσίως)... ἔτοιμος (δηλ. εἰμί), ταῦτα δεικνύουσιν οὐ μόνον τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην τοῦ ῥήτορος, ἀλλὰ καὶ τὴν πεποιθήσιν—ἐπαυξανομένην καὶ διὰ τοῦ ἀσυνδέτου—, ἣν ἔχει οὗτος περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης του.—πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρ. (δηλ. γενήσεται)=πόθεν οὖν τὰ χρήματα πορισθήσεται (=ἔσται [§ 28]). — τοῦτο, ἐπαναλαμβάνει τὸ πόθεν ὁ πόρος τῶν χρημάτων.—ἦδη, πρβλ. § 15.

§ 30.

πόρου ἀπόδειξις, τὴν ἀπόδειξιν ταύτην ὁ Δημοσθ. πάντως εἶχε γράψει ἐν καταλόγῳ, ὃν παρέδωκε τῷ γραμματεῖ πρὸς ἀνάγνωσιν· ὁ κατάλογος οὗτος λείπει ἐν τῷ λόγῳ.— ἡμεῖς, ἀναφέρεται ὅχι μόνον εἰς τὸν Δημοσθ., ὅστις οὐδέποτε περὶ ἑαυτοῦ ὁμιλεῖ ἐν πληθυντικῷ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς πολιτικούς του φίλους, οὓς ὁ ῥήτωρ βεβαίως εἶχε προσκαλέσει πρὸς ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποδείξεως.—ἐπιχειροτονῆτε... χειροτονήσετε, παρονομασία· τὸ δ' ἐπιχειροτονῶ ἐνταῦθα=χειροτονῶ=δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ψηφίζω ἢ ἀποφασίζω (τι).—χειροτονήσετε, δηλ. τὰ ὑφ' ἡμῶν εὑρημένα ἢ ἂ ἐγὼ γέγραφα· ὁ μέλλων ἐνταῦθα ἀντὶ προστακτικῆς. — ἐν τοῖς ψηφ. καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς=διὰ τῶν ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἀνγγραφόμενων δυνάμεων (πρβλ. § 19). — ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις, δηλ. πολεμῆτε.

§ 31—32.

δοκεῖτε δέ μοι...=δοκεῖ δέ μοι ὑμᾶς...—εἰ... ἐνθυμηθεῖτε καὶ λογίσαισθε, συνωνυμία=ἐὰν ἠθέλετε λάβει ὑπ' ὄψει καὶ ἠθέλετε σκεφθῆ. —τὸν τόπον... τῆς χώρας=τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας (δηλ. τῆς Μακεδονίας). —ὅτι τοῖς πν. καὶ ταῖς κτλ., ἡ σύνταξις: ὅτι Φίλ. διαπράττεται τὰ πολλὰ τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους προλαμβάνων (δηλ. αὐτὰ—τὰ πνεύματα κτλ.—) —ὅτι ὁ Φίλ. κατορθοῖ τὰ πλεῖστα τῇ βοήθειᾳ τῶν (καταλλήλων) ἀνέμων (δηλ. τῶν ἐτησίων) καὶ τῶν (καταλλήλων) ἐποχῶν τοῦ ἔτους (δηλ. τοῦ χειμῶνος) προλαμβάνων αὐτὰ (δηλ. τοὺς ἀνέμους καὶ τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).—φυλάξας (=περιμείνας) τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶνα, διὰ τούτων προσδιορίζεται ἀκριβέστερον τό: τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους· ἐτησίου δὲ=οἱ ΒΔ. ἄνεμοι οἱ πνέοντες τακτικῶς κατὰ τὰ κυνικὰ καύματα—κατὰ τὸ θέρος—ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει (τὰ Τουρκιστὶ λεγόμενα μελτέμια)· οἱ ἄνεμοι οὗτοι κωλύουσι τὸν πλοῦν εἰς τοὺς πρὸς Β. ἀπ' Ἀθηνῶν πλέοντας.—ἐπιχειρεῖ, ἄνευ ἀντικμ.—ἡνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυνάμεθ' ἐκεῖσ' ἄφ., ἀντὶ τῆς ἀναμενομένης ὑποτακτικ. (ἡνίκ' ἂν μὴ δυνώμεθα) ἐτέθη εὐκτικὴ ἐν τῇ χρονκ. προτάσει, διότι τὰ ἐν αὐτῇ λεγόμενα παρίστανται ὡς γνώμη τοῦ Φιλίππου=καθ' ὃν χρόνον ἡμεῖς, κατὰ τὴν γνώμην του, δὲν δυνάμεθα νὰ πλεύσωμεν ἐκεῖ (ποῦ).—μὴ βοηθείας πολεμεῖν=νὰ μὴ πολεμῶμεν δι' ἐπικουρικῶν στρατευμάτων (ταχέως συνειλεγμένων)· εἰς τοῦτο ἀντιτίθεται τό: παρασκευῆ συνεχεῖ καὶ δυνάμει.—ὑστεριοῦμεν γὰρ ἀπάντων (γέν. οὐδ.)=διότι (τότε — ἂν δηλ. πολεμῶμεν δι' ἐπικουρικῶν στρατευμάτων—) θὰ καθυστερῶμεν εἰς ὅλα (δὲν θὰ δυνάμεθα δηλ. νὰ ἐπωφελώμεθα παρουσιαζομένην τινὰ εὐκαιρίαν)· πικραδείγματα τοιούτων καθυστερήσεων τῶν Ἀθην. βλ. κατωτέρω ἐν § 35 «τοὺς ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζει κτλ.».—παρασκευῆ συνεχεῖ=ἢ διαμενεῖ ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν (§ 15).—καὶ δυνάμει, ἀποδοτέον καὶ εἰς τοῦτο τὸ συνεχεῖ =ἢ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖνον ποιήσει (§ 19).—ὑπάρχει (=ἔξῃστι) δ' ὑμῖν χειμαδίῳ (κτγρμ.) μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει (δκκ. χαριστικῆ) Λήμν. καὶ Θάσφ καὶ... νήσοις (ἀντικμ.)=δύνασθε δὲ σεῖς νὰ ἔχητε ὡς χειμαδίον μὲν (=ὡς τόπον διαχειμάσεως=ὡς

χειμαδιὸ) διὰ ταύτην τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τὴν Ἀθήμον καὶ τὴν Θάσον καὶ τὴν Σκίαθον καὶ τὰς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ (δηλ. ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει) κειμένας νήσους (ἦτοι τὴν Ἴμβρον, Σκύρον καὶ Πεπάρηθον)· περὶ τῆς Ἀθήμον βλ. ἐν § 27· ἡ Θάσος εἶναι νήσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐν τῇ Θρακικῇ παραλίᾳ ἀπέναντι τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Νέστου, ἡ δὲ Σκίαθος, μικρὰ νήσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς Β. τῆς Εὐβοίας (βλ. γεωγρ. πίν.)· πᾶσαι αὗται αἱ νῆσοι ἦσαν τότε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀθην.—καὶ λιμ. καὶ σῖτος καὶ ἄ..., διὰ τοῦ πολυσυνδέτου, διὰ τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς περιόδου καὶ ἐν τῷ τέλει ὑπάρχει, καθὼς καὶ διὰ τοῦ ἐμφαντικοῦ ῥᾶδιον καὶ ῥαδίως ὁ ῥήτωρ ζητεῖ νὰ καταστήσῃ τὴν πρότασίν του ἀποδεκτὴν.—ἃ χρῆ στρατ., δηλ. ὑπάρχειν.—τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, αἰτιατικ. δηλοῦσα χρονικὴν διάρκειαν=κατὰ τὴν καλὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους (δηλ. κατὰ τὸ ἔαρ).—ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῆ γεν. ῥᾶδιον (ἔστι)=ὅτε εὐκόλον εἶναι νὰ προσεγγίσῃ ἡ δύναμις (=νὰ ἀποβιβάσῃ) καὶ εἰς τὴν ξηρὰν.—καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές (ἔστι)=καὶ (ὅτε) οἱ ἀνεμοὶ εἶναι ἀσφαλεῖς (οὐδεὶς δηλ. κίνδυνος ὑπάρχει ἀπὸ τῶν ἀνέμων).—πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασι ῥαδίως ἔσται (δηλ. αὕτη ἡ δύναμις)=εὐκόλως θὰ διατρίβῃ αὕτη ἡ δύναμις εἰς αὐτὴν τὴν χώραν (τοῦ Φιλίπ.) καὶ εἰς τὰ στόμια τῶν ἐμπορικῶν λιμένων αὐτῆς (ἵνα δηλ. ἐξερχομένη εἰς τὴν ξηρὰν λεηλατῇ καὶ τὰς ναῦς, τὰς εἰς τοὺς λιμένας εἰσερχομένης ἢ ἐξερχομένης ἐξ αὐτῶν, διαρπάζῃ καὶ οὕτω βλάβῃ τὸν Φίλιπ. καὶ τροφὰς παρασκευάζῃ εἰς αὐτὴν [§ 23, § 29]).

§ 33.

ἃ μὲν... χρήσεται καί..., πλαγία ἐρωτημ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ βουλευσεται· τὸ ἃ σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ χρήσεται=τίνα χρῆσιν χρήσεται=πῶς θὰ μεταχειρισθῇ· ἐτέθη τὸ ἃ ἀντὶ τὶ διὰ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τό: ἃ δ' ὑπάρξει...—παρὰ τὸν καιρὸν=ἐν τῇ καταλλήλῳ περιστάσει.—ὁ τούτων (=ἃ χρήσεται καὶ πότε) κύριος καταστάς ὑφ' ὧμῶν, τοῦτο χρησιμεύει ὡς ὑποκμ. καὶ τῆς πλαγίας ἐρωτηματικ. προτάσεως: ἃ μὲν χρ. κτλ. = ὁ διόρισθεις ὑφ' ὧμῶν στρατηγὸς εἰς τούτῳ (ποῖα).—ἃ δ' ὑπάρξει δεῖ παρ' ὧμῶν=ποῖα δὲ πρέπει σεις νὰ πράξητε.—ἃ γὰρ γέγραφα = τὰ

ὅποια ἐγὼ ἐγγράφως ἔχω προτείνει· οἱ ἀγορεύοντες ὄφειλον πρό-
 τερον ἐγγράφως νὰ παραδίδωσι τὰς γνώμας των ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ
 ἔπειτα ν' ἀγορεύωσι πρὸς ὑποστήριξιν τούτων. — ἂν ταῦτ' κτλ.,
 ἀσύνδετον ὡς συγκεφαλαιωτικὴ ἐπανάληψις τῶν εἰρημένων ἢ
 σύνταξις : ἂν πρῶτον πορίσῃτε ταῦτα . . . εἶτα καὶ . . . κατακλεί-
 σῃτε . . . παύσεσθε. — τὰ χρήματα, ἃ λέγω = τὰ χρήματα, περὶ ὧν
 εἶπον (ἐν § 28 καὶ ἐφεξῆς). — εἶτα καὶ τᾶλλα παρασκευάσαντες . . .
 κατακλείσῃτ' = εἶτα καὶ τᾶλλα παρασκευάσῃτε . . . καὶ κατακλεί-
 σῃτε. — τᾶλλα, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ : τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις,
 τοὺς ἱππέας. — ἐντελῆ, συνζυγίον τῷ τᾶλλα = καὶ μάλιστα τέλεια.
 — πᾶσαν τὴν δ. νόμῳ κατακλείσῃτ' = ὑποχρεώσῃτε διὰ νόμου
 πᾶσαν τὴν δύναμιν. — ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν = νὰ μένῃ ἐπὶ τοῦ
 πεδίου τοῦ πολέμου (δηλ. ποῦ ;). — τῶν μὲν χρημάτων, δηλ. τῶν
 92 ταλάντων, περὶ ὧν ὠμίλησεν ἀνωτέρω ὁ ῥήτωρ. — αὐτοί, σεις
 οἱ ἴδιοι (καὶ οὐχὶ οἱ στρατηγοί, εἰς οὓς μέχρι τοῦδε ἀφίετο ἡ
 φροντις τῆς ἐξευρέσεως τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς συντήρησιν τοῦ
 στρατοῦ χρημάτων [πρὸβλ. § 24]). — ταμίαι καὶ πορισταί, πρω-
 θύστερον = πορισταὶ καὶ ταμίαι· ἀμφοτέροι ἦσαν οἰκονομικαὶ
 ἀρχαί : οἱ πρῶτοι ἔργον εἶχον τὴν ὑπόδειξιν δημοσίων πόρων πρὸς
 συνζωγίαν χρημάτων, οἱ δὲ δεύτεροι τὴν ταμίεισιν τῶν ἐσπρα-
 χθέντων καὶ διαθεσίμων χρημάτων· ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ δὲν ἐννοεῖ
 τινὰς τούτων τῶν ταμιῶν καὶ ποριστῶν, ἀλλὰ προτρέπει τοὺς Ἄθην.
 νὰ γείνωσιν αὐτοὶ — καὶ ὄχι οἱ στρατηγοί, ὡς συνήθως ἐγένετο — πο-
 ρισταὶ καὶ ταμίαι. — γιγνόμενοι . . . ζητοῦντες, μετχ. τροπικαί. — τῶν
 πράξεων παρὰ τοῦ στ. τὸν λόγον ζητοῦντες = ζητοῦντες παρὰ τοῦ
 στρατηγοῦ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένην λογοδοσίαν τῶν πρά-
 ξεῶν του· μέχρι τοῦδε οἱ στρατηγοὶ ἀπέφευγον ταύτην διὰ τῶν
 ἐν § 25 μνημονευθεισῶν προφάσεων. — παύσεσθ' αἰεὶ περὶ κτλ.,
 ἀπόδοσις τῆς ὑποθετικ. προτάσεως : ἂν πορίσῃτε . . . εἶτα καὶ . . .
 κατακλείσῃτε = (τότε) θὰ παύσῃτε νὰ σκέπτησθε πάντοτε διὰ τὰ
 ἴδια πράγματα καὶ νὰ μὴ κατορθώνητε τίποτε.

§ 34.

καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ = καὶ ἀκόμη ἐκτὸς τούτου (τίνος ;). — πρῶ-
 τον μὲν, ἢ ἀπόδοσις ἔπειτα ἄνευ τοῦ δὲ (πρὸβλ. § 2). — ἐκεῖνου,
 δηλ. τοῦ Φιλίππου. — ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμ. πολ. συμμαχῶν = ἄσ

πολεμεί μὲ τὰ χρήματα τῶν ἰδικῶν σὺς συμμάχων· αἱ περισσότεροι τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων πόλεων, ὧν οἱ κάτοικοι ἔπλεον περὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος χάριν ἐμπορίου, συνεμάχουν τοῖς Ἀθην. (πρβλ. § 32). — ἄγων καὶ φέρον, τροπικαὶ μετοχ. ἐπεξηγοῦσαι τό: ἀπὸ τῶν ὑμ. συμμάχων· τὸ δὲ ἄγω καὶ φέρω = λεηλατῶ. — τοὺς πλείοντας τὴν θ., δηλ. χάριν ἐμπορίου. — τί πρὸς τούτῳ, δηλ. γενήσεται = τί ἄλλο ἐκτὸς τούτου θὰ συμβῆ. — τοῦ πάσχειν κτλ., ἢ σύνταξις: αὐτοὶ ἔξω τοῦ πάσχειν κακῶς γενήσεσθε = σεις αὐτοὶ θ' ἀπαλλαγῆτε ἀπὸ τοῦ νὰ κακοπραθῆτε. — οὐχ ὥσπερ κτλ., τὸ πλήρες εἶναι ὡς ἐξῆς: οὐκ οἰχίσεται ἔχων ὥσπερ... ὄχητο ἔχων, οὐκ ἐκλέξει ὥσπερ... ἐξέλεξε, οὐκ ἀποβήσεται ὥσπερ... ἀπέβη καὶ οὐκ οἰχίσεται ἔχων ὥσπερ... ὄχητο ἔχων· κατ' ἔννοιαν = δὲν θὰ συμβῆ πλεον, καθὼς κατὰ τὸν παρελθόντα χρόνον, καθ' ὃν οὗτος... ἀπῆλθεν ἔχων κτλ. — εἰς Λῆμνον καὶ Ἰμβρον κτλ., παρατηρητέα ἐν τοῖς παραδείγμασι τῶν κακοπραγιῶν τοῦ Φιλ. 1) ἡ ἐπιτυχὴς ἐκλογή αὐτῶν: ὁ Φίλ. ἀφήρει ἀτιμώρητος τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἀθην. — οἱ Λήμνιοι καὶ οἱ Ἰμβριοὶ ἦσαν πολῖται Ἀθην. — τὴν περιουσίαν αὐτῶν — τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα —, καὶ τὴν τιμὴν — τὴν ἱερὰν τριήρη — καὶ 2) ἡ κατάταξις τῶν παραδειγμάτων: ἀφήρει ἐκ Λήμνου καὶ Ἰμβρου, παρὰ τὸν Γεραιστὸν — ἀκρωτήριον καὶ πόλιν τῆς Εὐδοσίας, πολὺ πλησίον τῆς Ἀττικῆς —, ἐν Μυραθῶνι — ἐν αὐτῇ τῇ Ἀττικῇ —. Τὰ παραδείγματα ταῦτα — ἀσυνδέτως ἐκφερόμενα — σαφῶς ὑποδεικνύουσι τοῖς Ἀθ. τὸ βράχθρον, πρὸ τοῦ ὁποίου οὗτοι ἴστανται: ταῦτα ὀφείλουσιν οὕτω ζωηρῶς νὰ ἐξεγείρωσι τὸ αἶσθημα καὶ τὴν πεποιθήσιν τῶν Ἀθην. περὶ τῆς ἤδη ἐπικρατούσης ἀθλίας καταστάσεως, ὥστε νὰ εἰσακουσθῆ παρ' αὐτῶν ἡ ἔντονος προτροπὴ τοῦ βήτορος νόμου κατακλεῖσαι τὴν δύναμιν (§ 33). — ἐμβάλων, μετχ. χρονκ. ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ Φιλ. κατὰ τῆς Λήμνου καὶ Ἰμβρου, καθὼς καὶ αἱ ἄλλαι, αἱ ἐν τῷ παρόντι χωρίῳ ἀναφερόμεναι, κακοπραγίαι αὐτοῦ, ἐγένοντο πιθανῶς τῷ 352. — πολίτας ὑμετέρους, οἱ Λήμνιοι καὶ Ἰμβριοὶ ὡς κληροῦχοι Ἀθηναῖοι: ἦσαν πολῖται Ἀθηναῖοι κατὰ τε τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα. — τὰ πλοῖα = τὰ ἐκεῖ — ἐν Γεραιστῷ — ἡγκυροβολημένα ἐμπορικὰ πλοῖα (τὰ ἔτοιμα νὰ ἐκπλεύσωσιν εἰς Ἀθήνας). — ἀμύθητα = ἀναρίθμητα, ἄπειρα. — ἐξέλεξε = εἰσέπραξεν (ὡς λύτρα διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν πλοίων). — εἰς

Μαρ. ἀπέβη καὶ . . . ὄχετο, ἐνταῦθα ἀνεμένετο (κατὰ τὸ ἐμβάλων καὶ συλλαβὸν) τό : εἰς Μαρ. ἀποβάς . . . ὄχετο· ὁ Δημοσθ. ἔμωσ εἶπεν οὕτως (ἀπέβη καὶ . . .), διότι τὸ γεγονός τοῦτο (ἢ ἀπόβασις δηλ. τοῦ Φιλ. εἰς Μαραθῶνα) εἶναι τόσῳ σπουδαῖον, ὥστε ἔπρεπε νὰ ἐξενεχθῆ ὑπὸ τοῦ ῥήτορος δι' ἰδίας ἀνεξαρτήτου προτάσεως· τὸ ὄνομα δὲ τοῦ Μαραθῶνος μετὰ τόνου ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ἀπαγγελλόμενον προκαλεῖ τὴν ἀνάμνησιν—τὴν πάντοτε ζωηρὰν διατηρουμένην—τῆς ὁμοίας ἐκείνης ἀποβάσεως τῶν Περσῶν καὶ τῆς ὅλως διαφόρου τύχης αὐτῶν.—τὴν ἱερὰν κτλ., ἢ σύνταξις : ἀπὸ τῆς χώρας ὄχετ' ἔχων τὴν ἱερὰν τριήρη· οἱ Ἀθην. εἶχον δύο ἱεράς τριήρεις, τὴν Πάραλον καὶ Σαλαμινίαν· ταύτας μετεχειρίζοντο εἰς θεωρίας (= τὰς ὑπὸ τῆς πόλεως πεμπομένας πρεσβείας εἰς μαντεῖα ἢ εἰς ἀγῶνας) ἢ εἰς ἄλλας σπουδαίας δημοσίας πράξεις, ὡς εἰς ἀνάκλησιν στρατηγῶν, μεταβίβασιν ἀπροστολῶν, μετκρόμισιν τῶν φόρων ἐκ τῶν ὑποτελῶν τοῖς Ἀθην. πόλεων κτλ.· ἐνταῦθα νοεῖται ἡ Πάραλος, ἣτις κατ' ἔτος μέλλουσα νὰ κομίσῃ τοὺς θεωροὺς εἰς Δῆλον ὄρμει πλησίον τοῦ Μαραθῶνος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος ἠύλογεῖτο καὶ ἐστέφετο ἢ πρύμνα τῆς.—ἀπὸ τῆς χώρας, δηλ. ἀπὸ τοῦ Μαραθῶνος.—ὕμεις δ'—ἐν ᾧ σεῖς.—ταῦτα == ταύτας τὰς κακοπραγίας (τοῦ Φιλ.).—οὔτε.. δύνασθε, διὰ τοῦ ἐνεστώτος ἐμφαντικῶς δηλοῦται ὅτι καὶ νῦν ἀκόμη διαρκεῖ ἡ ἀδυναμία τῶν Ἀθην.—εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν—νὰ πέμπητε βοήθειαν, καθ' ὃν χρόνον ἠθέλετε προσδιορίσει.

§ 35—36.

καίτοι τί δῆποτ'—καὶ ἔμωσ διατί ἄρά γε.—τὴν μὲν . . . γίνεσθαι (= ὅτι ἢ μὲν . . . γίνεται) . . . τοὺς δ' ἀποστόλους . . . ὑστεροῖξιν, ἀντίθεσις.—τῶν Παναθηναίων . . . τῶν Διονυσίων, τὰ Παναθήναια καὶ Διονύσια ἦσαν ἑορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων· τὰ πρῶτα ἐτελοῦντο εἰς τιμὴν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς κατὰ μῆνα Ἐκατομβαιῶνα (15 Ἰουλίου-15 Αὐγούστου) ἢ καθ' ἕκαστον τέταρτον ἔτος—τὰ μεγάλα Παναθήναια—ἢ κατ' ἔτος—τὰ μικρά—τὰ δὲ Διονύσια ἐτελοῦντο εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου· ὑπῆρχον δὲ τέσσαρα: 1) τὰ κατ' ἀγροὺς ἢ τὰ μικρά, ἐν μηνὶ Ποσειδεῶν (τέλ. Δεκεμβρίου - μέσ. Ἰανουαρίου), 2) τὰ ἐν Λήμναις ἢ Λήναια, ἐν μηνὶ Γαμηλιῶν (τέλ. Ἰανουαρίου - μέσ. Φεβρουαρίου), 3) τὰ Ἀνθεστήρια, ἐν μηνὶ Ἀν-

θεστηριῶν (τέλ. Φεβρουαρίου-μέσ. Μαρτίου), καὶ 4) τὰ ἐν ἄστει ἢ τὰ μεγάλα, ἐν μηνὶ Ἑλλαφρολιῶν (τέλ. Μαρτίου-μέσ. Ἀπριλίου). — τοῦ καθήκοντος χρόνου = κατὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον (δηλ. ;). — ἄν τε δεινοὶ λάχωσιν ἂν τ' ἰδιῶται = εἴτε ἔμπειροι διὰ κλήρου ἀναδειχθῶσιν εἴτε ἄπειροι. — οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι = οἱ ἐπιμεληταὶ ἀμφοτέρων τῶν ἑορτῶν τούτων, ἐκεῖνοι δηλ., εἰς οὓς ἦτο ἀνατεθειμένη ἢ διοργάνωσις τῶν ἑορτῶν τούτων ὡς ἐπιμεληταὶ τῶν μὲν Πανκθηγαίων ἦσαν οἱ ἀθλοθέται, δέκα τὸν ἀριθμόν, εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς, τῶν δὲ Διονυσίων ὁ ἐπώνυμος ἄρχων. — εἰς ἅ = δι' ἅς ἑορτάς. — οὐδ' εἰς ἓνα (ἐντονώτερον τοῦ : εἰς οὐδένα) τῶν ἀποστόλων = δ' οὐδεμίαν ἐκ τῶν ναυτικῶν ἀποστολῶν. — καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν, νοητέον τὸ ἔχει, εἰς δ' ὑποκμ. τὸ ἅ = καὶ αἱ ὁποῖαι ἑορταὶ ἀπαιτοῦσι τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων (δηλ. χορευτῶν, ἀθλητῶν, χορηγῶν, γυμνασιάρχων κτλ.) καὶ τσαύτην προπαρασκευὴν (δηλ. πολυτελεῆ σκευή, ἐσθῆτας κτλ., ὧν ἡ χρῆσις ἀπαραίτητος ἐν ταῖς ἑορταῖς). — ὅσην οὐκ οἶδ', εἴ τι τῶν ἀπάντων (γέν. οὐδετ.) ἔχει = ὅσην δὲν γνωρίζω, ἂν ἀπαιτῆ ἄλλο τι ἐξ ἑλῶν τῶν πραγμάτων = ὅσην ἴσως οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα ἀπαιτεῖ. — τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστεροῖεν τῶν καιρῶν, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ νομίζετε = αἱ δὲ ναυτικαὶ ὑμῶν ἀποστολαὶ (δτι) φθάνουσιν ἄργὰ διὰ τὰς περιστάσεις (= δὲν ἐπιωφελοῦνται τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις [πρὸβλ. § 32]). — τὸν εἰς Μεθ., τὸν εἰς Παγ., τὸν εἰς Ποτείδ. = καθὼς π. χ. ἢ εἰς Μεθώνην (ἀποστολή), ἢ εἰς Παγασάς, ἢ εἰς Ποτείδειαν. Τὴν Μεθώνην κατέλαβεν ὁ Φίλ. τῷ 353, τὰς δὲ Παγασάς, πόλιν παράλιον τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐπίνειον τῶν Φερῶν, τῷ 352 καὶ τὴν Ποτείδειαν τῷ 356· οἱ Ἀθην. — ἐννοεῖται: — ἔστελλον εἰς τὰς πόλεις ταύτας βοηθείας, ἀλλ' αὐταὶ οὐδὲν κωπῶρουν ὡς ἐρχόμεναι συνήθως μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῶν πόλεων. — ὅτι ἐκεῖνα μὲν..., ἀπάντησις εἰς τὸ τί δῆποτε...; = διότι ἕλα μὲν ἐκεῖ (ἐν ταῖς ἑορταῖς) διὰ νόμου ἔχουσιν ὀρθοτή. — προοιδεν = ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζει. — ἐκ πολλοῦ (δηλ. χρόνου) = πρὸ πολλοῦ. — τίς χορηγὸς ἢ γυμν... , δηλ. ἔσται χορηγὸς λέγεται ὁ καταβάλλων τὰς δαπάνας πρὸς παρασκευὴν χοροῦ, γυμνασίαρχος δὲ ὁ ἀναλαμβάνων τὴν δαπάνην διὰ τὸν εὐπρεπισμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐνάσκησιν καὶ διατροφήν τῶν ἀθλητῶν ἢ χορηγία καὶ ἡ γυμνα-

σιαρχία ἦσαν αἱ σπουδαιόταται τῶν ἐν Ἀθήνῃσι τακτικῶν λειτουργιῶν.—τῆς φυλῆς=τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς.—πότε καὶ παρὰ τοῦ (=τίνος) καὶ τίνα λαβόντα (αὐτόν, δηλ. τὸν χορηγὸν ἢ γυμνασίαρχον) τί δεῖ ποιεῖν=πότε (ἄφ' οὗ λάβῃ) καὶ παρὰ τίνος (ἄφ' οὗ λάβῃ) καὶ τίνα (πράγματα) ἄφ' οὗ λάβῃ αὐτός (ὁ χορηγὸς ἢ ὁ γυμνασίαρχος) τί πρέπει νὰ πράττῃ.—οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ' ἄοριστον ἐν τούτοις ἡμέληται, ἀσύνδετον συγκεφαλαιοῦν τὰ προηγούμενα· τὸ δὲ ἀνεξέταστον καὶ ἄοριστον προληπτικὰ κατηγορούμενα (πρόβλ. § 8 «ἀθάνατα»)= ἐν συντόμῳ οὐδὲν εἰς αὐτὰ ἔχει παραμεληθῆ, ὥστε νὰ εἶναι ἀνεξέταστον καὶ ἄοριστον. — ἐν δὲ τοῖς κτλ., ὁ Δημοσθ. ἄφ' οὗ τὴν γενικὴν καὶ ἀφηρημένην ἔννοιαν «ἅπαντα νόμῳ τέτακται» διεσάφησε διὰ συγκεκρυμένων αὐτῆς λεπτομερειῶν—διότι τοιαῦτα ἐπιδρῶσιν ἀποτελεσματικῶς—«καὶ πρόοιδεν ἕκαστος...», συγκεφαλαιοῖ εἶτα πάσας ταύτας τὰς λεπτομερείας διὰ τοῦ «οὐδὲν ἀνεξέταστον... ἡμέληται», ἵνα ἐπιφέρῃ τὴν ἀντίθεσιν «ἐν δὲ τοῖς. . . ἅπαντα».—ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς τούτου παρασκευῆς = εἰς δὲ τὰ ἀφορῶντα τὸν πόλεμον καὶ τὴν προετοιμασίαν αὐτοῦ. — ἄτακτα, ἀδιόρθωτα, ἄοριστα ἅπαντα (= ὅλα ἀνεξαιρέτως εἶναι ἄνευ τάξεως, ἀκκνόνιστα, ἀπροσδιόριστα), τὸ ἀσύνδετον, τὰ ἀλλεπάλληλα φωνήεντα, τὸ ὁμοιοτέλευτον, ἡ χασμωδία καὶ ὁ ἀκκνόνιστος ῥυθμὸς συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἔννοια τῆς ἀταξίας, τῆς ἐπικρατούσης ἐν τῷ στρατιωτικῷ ὀργανισμῷ τῶν Ἀθηναίων.

§ 37.

τοιγαροῦν=διὰ τοῦτο λοιπόν.—ἅμ' ἀκηκόαμέν τι καὶ... καθίσταμεν, ἀμρότεραι αἱ πράξεις παρίστανται ὡς σύγχρονοι, ἐν ᾧ ἢ πρώτη ὄφειλε νὰ εἶναι ὑποτεταγμένη εἰς τὴν δευτέραν = εὐθύς ὡς ἀκούομέν τι (δηλ. πολεμικὴν τινα πρᾶξιν τοῦ Φιλ.), ἀμέσως τότε καὶ... διορίζομεν.—τριηράρχους, τριήραρχος ἐκαλεῖτο ὁ ἀναλαμβάνων ἰδίᾳ δαπάνην νὰ ἐξαπλίσῃ τριήρη, ἣν κενὴν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως.—καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα=καὶ ἐπιτρέπομεν εἰς τούτους νὰ κάμωσιν ἀντιδόσεις. Ὁ ἐκλεγόμενος ὡς τριήραρχος, ἐὰν ἐνόμιζεν ὅτι τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ λειτουργίαν δίκαιον ἦτο ἄλλος πλουσιώτερος νὰ λειτουργήσῃ, εἶχε τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ προσκαλέσῃ τὸν πλουσιώτερον ν' ἀναλάβῃ τὴν

λειτουργίαν ἢ ν' ανταλλάξωσι τὰς περιουσίας αὐτῶν. Ἡ πρὸς τούτου ἄγουσα διαδικασία ἐκαλεῖτο ἀντίδοσις.—καὶ περὶ χρ. πόρου σκοποῦμεν = καὶ σκεπτόμεθα περὶ προμηθείας χρημάτων. — καὶ μετὰ ταῦτ' ἐμβαίνειν (δηλ. εἰς τὰς τριήρεις [§ 16]) τοὺς μετ. ἔδοξε (γνωμικ. ἀόριστος=δοκεῖ) καὶ τοὺς χωρὶς οἰκ. = καὶ μετὰ ταῦτα ἀπορραξίζομεν νὰ ἐμβαίνωσιν εἰς τὰ πλοῖα οἱ μέτοικοι καὶ οἱ κατοικοῦντες χωριστὰ (ἀπὸ τοὺς μέχρι τοῦδε κυρίου των), δηλ. οἱ ἀπελεύθεροι· μέτοικοι δ' ἐκαλοῦντο οἱ ξένοι, οἱ ἀντὶ φόρου, μετοίκου καλουμένου (12 δραχμ. κατ' ἔτος), ἔχοντες τὸ δικαίωμα νὰ κατοικῶσιν ἐν Ἀθήναις· τούτων οἱ μὲν εὐποροὶ ὑπεχρεοῦντο νὰ στρατεύωνται. ὡς ὀπλίται, οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἐρέται ἐν τῇ ναυτικῇ τὴν αὐτὴν ὑποχρέωσιν εἶχον καὶ οἱ ἀπελεύθεροι. — εἴτ' αὐτοὺς (ἡμᾶς) πάλιν, δηλ. ἐμβαίνειν ἔδοξε=ἔπειτα πάλιν ἀποραξίζομεν νὰ ἐμβαίνωμεν εἰς τὰ πλοῖα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι (οἱ Ἀθην.).—εἴτ' ἀντεμβιβάζειν, δηλ. τοὺς μετοίκους καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας ἔδοξε=ἔπειτα ἀπορραξίζομεν νὰ ἐμβιβάζωμεν εἰς τὰ πλοῖα ἀντὶ ἡμῶν αὐτῶν πάλιν τοὺς μετοίκους καὶ τοὺς ἀπελευθέρους.—εἴτ'... προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν ἐκπλέωμεν, κατ' ἔννοιαν=ἔπειτα ὁ σκοπὸς τοῦ ἐκάστοτε γινομένου ἰδικοῦ μας ἀπόπλου ἐκ τῶν προτέρων ματαιοῦται.—ἐν ὅσῳ (δηλ. χρόνῳ) ταῦτα μέλλεται = ἐν ὅσῳ ταῦτα ἀναβάλλονται.—τοιγαροῦν ἅμ' ἀκ. κτλ., ἡ ἔννοια : λοιπὸν τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι : α') τὸ νὰ λαμβάνωμεν τὰ κατὰλληλα μέτρα εὐθὺς ὡς μανθάνωμεν εἰδησίην τινα περὶ πολεμικῆς ἐνεργείας τοῦ Φιλ. καὶ οὐχί—ὡς ὄφειλεν — ἐκ τῶν προτέρων, προτοῦ δηλ. ὁ Φίλ. ἐπιχειρήσῃ τι, καὶ β') τὸ νὰ λαμβάνωμεν διαφόρους ἀποράσεις ἀναίρουσας ἀλλήλας ἀντὶ μιᾶς ὀρισμένης. Τὸ α' ὁ ῥήτωρ εἰκονίζει διὰ τοῦ πρακτικτοῦ ἅμα καὶ διὰ τοῦ τριμελοῦς πολυσυνδέτου καὶ... καὶ... καί, τὸ β') διὰ τοῦ καί... εἶτα... εἶτα... εἶτα· πῶς χαρακτηρίζονται οἱ Ἀθην. διὰ τῆς α' πράξεως αὐτῶν καὶ πῶς διὰ τῆς β' ;—εἰς τὸ παρασκ. = εἰς τὰς προετοιμασίας.—οἱ δὲ τῶν πραγμάτων (=τοῦ πρώττειν)... καιροὶ=αἱ δὲ ἐκάστοτε εὐνοῖαι περιστάσεις πρὸς δράσιν.—οὐ μένουσι=δὲν περιμένουσι.—εἰρωνεῖαν =τὴν προσποίησιν (ἦν ἕκαμνὸν πολλοί, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς αὐτοὺς λειτουργίας[πρβλ. § 7]).—ἃς δὲ τὸν μετ. κτλ., ἡ σύνταξις : αἱ δὲ δυνάμεις, ἃς οἰόμεθα ἡμῖν ὑπάρχειν τὸν μεταξὺ χρόνον, ἐξελέγχονται ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν οὐδὲν οἶαί τ' οὔσαι

ποιεῖν=αἱ δὲ (στρατιωτικαὶ) δυνάμεις, ἅς κατὰ τὸν μεταξὺ χρόνον (μέχρις ἔτου δηλ. περατωθῆ καὶ φθάσῃ ἢ ἀποφασισθεῖσα ναυτική παρασκευή) νομίζομεν ἀρκετὰς δι' ἡμᾶς, ἀποδεικνύονται εἰς αὐτὰς τὰς καταλλήλους περιστάσεις ὅτι οὐδὲν δύνανται νὰ κατορθώσιν. Ἡ ἔννοια : οἱ Ἄθην. συνήθιζον νὰ προπέμπωσιν ὀλίγας τινὰς ναῦς πρὸς κχτασκόπευσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐνόμιζον ταύτας ἀρκετὰς, μέχρις ἔτου παρασκευασθῆ ἢ ἀποφασισθεῖσα ναυτικὴ ἀποστολή· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν ὀλίγαι, ἐὰν κατάλληλος περίστασις παρουσιάζετο, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπωφεληθῶσιν αὐτήν.—δ δ' κτλ., ὁ Δημοσθ. αἰφνιδίως καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἄνευ τινὸς μεσολαβήσεως ὑπομιμνήσκει τοὺς Ἄθην. τὴν πρὸς αὐτοὺς περιφρονητικὴν δ.αγωγὴν τοῦ Φιλ.—εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλίλυθεν = εἰς τσαύτην ἀθάδεϊαν ἔχει φθάσει (πρβλ. § 9 «οἶ... ἀσελγείας»).—ὥστ' ἐπιστέλλειν=ὥστε νὰ στέλλῃ.—τοιαύτας ἐπιστολάς, ὁποῖα εἶνα: ἐκείνη, ἥτις νῦν θ' ἀναγνωσθῆ.

§ 38—39.

ἐπιστολῆς ἀνάγνωσις, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ τῶν Ἄθην. μικρὰς ἰδέας τοῦ Φιλ. ἀναγνώσκει· ὁ ῥήτωρ ἐπιστολὴν τινα αὐτοῦ σταλεῖσιν πρὸς τοὺς Εὐβοεῖς, ἐν ἣ—καθὼς περὶχθίδεται—ὁ Φιλ. συνεβούλευεν αὐτοὺς «μὴ δεῖν ἐλπίζειν εἰς τὴν Ἀθηναίων συμμαχίαν, ὅτι (= διότι) οὗτοι οὐδὲ αὐτοὺς δύνανται σφῆζειν». Οἱ Ἄθην. τῷ 358 π. Χ. εἶχον συνάψει συμμαχίαν μετὰ τῶν Εὐβοϊκῶν πύλεων· ταύτην ἐξῆτε: νὰ διαρρήξῃ ὁ Φιλ.: καὶ πράγματι κατάρθωσε τοῦτο τῷ 350. — τῶν ἀνεγνωσμένων, δηλ. ὑπ' ἐμοῦ. —τὰ πολλὰ=τὰ πλείω.—ὡς οὐκ ἔδει = ὡς δὲν ἔπρεπε· κατ' ἐννοίαν=δυστυχῶς.—οὐ μὴν ἀλλ'=ἀλλ' ὅμως: τὸ πλήρες θὰ ἦτο: οὐ μὴν ἔδει ἀληθῆ εἶναι, ἀλλά.—οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως . . . ἀκούειν, ταῦτα ὁ ῥήτωρ λέγει· εἰρωνικῶς· πῶς θὰ ὠμίλει· οὗτος ἄνευ εἰρωνείας;—ὅσ' ἂν τις ὑπερβῆ τῷ λόγῳ = ὅσα τις παρέλθῃ διὰ τοῦ λόγου (= ἀποσιωπήσῃ). — καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερβήσεται, ὡς ὑποκμ. τοῦ ῥ. τό: τὰ πράγματα, ὡς ἀντικεῖμ. δὲ νοητέον ἐκ τοῦ ὅσα τό: ταῦτα = καὶ ἢ πραγματικότης (ὅπως δηλ. καὶ ὁ ῥήτωρ) θὰ παρέλθῃ ταῦτα (=θ' ἀφήσῃ ταῦτα ἀνέπαφα· ἐπομένως=δὲν θὰ πραγματοποιηθῶσι ταῦτα).—δεῖ πρὸς ἠδονὴν δημ. = (τότε) πρέπει· νὰ ὀμιλῇ τις πρὸς εὐχαρίστησιν (τῶν ἀκροατῶν του).—εἰ

δ' ἢ τῶν λόγων χάρις . . . ἔργῳ ζημία γίνεται = ἐὰν δ' ὁμοῦς οἱ ὦρατοι λόγοι . . . πράγματι καταλήγουσιν εἰς βλάβην.— ἂν ἢ μὴ προσήκουσα = ὅπου οὗτοι (οἱ ὦρατοι λόγοι) δὲν ἀρμόζουσιν. Ὁ Δημοσθ. φρονεῖ ὅτι ὁ σοβαρὸς πολιτικὸς ὀφείλει πάντως ν' ἀποκλείῃ τὸ ἐπιδεικτικὸν γένος—ἐνθα τὸ λέγειν πρὸς ἡδονὴν ἐν γένει ἐπικρατεῖ—ἀπὸ τοῦ συμβουλευτικοῦ γένους.—φανακίζων ἑαυτοῦς = ν' ἀπατάτε τὸν ἑαυτὸν σας.—καὶ ἄπ. ἀναβαλ. . . πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων=καὶ διὰ τῆς ἀναβολῆς ὄλων ἐκείνων... νὰ καθυστερήτε εἰς ὄλας τὰς ἐπιχειρήσεις. — ἂν (= ἂ ἂν) ἢ δυσχεροῖ= ὅσα τυχὸν εἶναι δυσάρεστα.—μαθεῖν = νὰ ἐννοήσητε.— ὅτι δεῖ τοὺς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο=ἔτι δηλ. οἱ θέλοντες νὰ διεξάγωσιν ὀρθῶς τὸν πόλεμον δὲν πρέπει ν' ἀκολουθῶσι τὰ γεγονότα (δὲν πρέπει δηλ. νὰ σκέπτονται μετὰ τὰ γεγονότα).—οὐκ ἀκολουθεῖν, ἢ ἄρνησις οὐ καὶ ὄχι μὴ, διότι ἀνήκει εἰς τὸ δεῖ (= οὐ δεῖ . . . ἀκολουθεῖν). ἐτέθη πρὸ τοῦ ἀκολουθεῖν διὰ τὴν ἀντίθεσιν (ἀλλ' αὐτοὺς..).—ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι (= ἠγεῖσθαι) τῶν πραγμ.= ἀλλὰ τοῦναντίον αὐτοὶ πρέπει νὰ προηγῶνται τῶν γεγονότων (νὰ σκέπτονται δηλ. πρὶν γείνωσι τὰ πράγματα). Κατὰ ταῦτα ὁ Δημοσθ. συμβουλεύει τοὺς Ἀθην. νὰ προβλέπωσι, μὴ συμβῆ κακὸν τι εἰς αὐτούς, καὶ νὰ διεξάγωσι τὸν πόλεμον οὐχὶ βοηθείαις, ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ (§ 32). — τὸν αὐτὸν τρόπον =κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπικυαλαμβάνεται διὰ τοῦ οὗτω, εἰς ὁ νοητέον τό: δεῖ ἀξιούν.— ὡσπερ τῶν στρατ.... οὗτω, παραβολή· τί ζητεῖ διὰ τῆς παραβολῆς ὁ ῥήτωρ καὶ ποῖον τὸ κύριον σημεῖον αὐτῆς; — καὶ τῶν πραγμάτων (δηλ. ἠγεῖσθαι) τοὺς β. = καὶ οἱ (καλῶς) σκεπτόμενοι νὰ προηγῶνται τῶν πραγμάτων (=νὰ διευθύνωσι τὰ πράγματα).—ἂν (= ἂ ἂν) ἐκείνοισ (= τούτοις [δηλ. τοῖς βουλευομένοις]) = ὅσα φανῶσι καλὰ εἰς τούτους.—ἀναγκάζονται, δηλ. οἱ βουλευόμενοι.—διώκειν=ἀκολουθεῖν.

§ 40—41.

πλείστην δύναμιν κτλ., ἡ πολεμικὴ δύναμις τῶν Ἀθην. καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθ. ἦτο μεγίστη· κατ' αὐτὸν τὸν ῥήτορα ἀλλαχοῦ—ἐν τῷ περὶ συμμοριῶν λόγῳ—οἱ Ἀθην. εἶχον «χιλίους μὲν ἱππέας, ὀπλίτας δὲ ὄσους ἂν ἐθέλη τις (κατὰ τὸν Θουκυδ. [ἐν βιβλ. II, κεφ. 13] «τρισηκίους καὶ μυρούς»), ναῦς

δὲ τριακοσίας». — ἔχοντες, μετχ. ἐνδοτικῆ. — χρημάτων πρόσδοδον, τὸ δλον εἰσόδημα τῆς Ἀττικῆς ἦτο 6.000 τάλαντα (δηλ. πόσας Ἀττικὰς δραχμὰς;). — τούτων μὲν... οὐδενί... εἰς δέον τι κέκρησθε = οὐδὲν μὲν ἐκ τούτων πρεπόντως κἄπως ἔχετε χρησιμοποιήσει. — ἄχρι τῆς τήμερον ἡμέρας = μέχρι τῆς σημερινῆς ἡμέρας = μέχρι σήμερον. — οὐδὲν (αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι) ἀπολείπετε... οὕτω πολεμεῖν Φιλ. = οὐδόλως πύετε ἀπὸ τοῦ νὰ πολεμήτε οὕτω πρὸς τὸν Φιλ. = διεξάγετε τὸν κατὰ τοῦ Φιλ. πόλεμον ἀκριβῶς οὕτω. — ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσι (= πυγμαχοῦσι), οἱ βάρβαροι δὲν ἐπυγμαχούν κατὰ τοὺς γυμναστικούς κανόνας, ὡς οἱ Ἕλληνες. — ὥσπερ οἱ β... οὕτω πολ. Φιλ., παραβολή· ποῖον τὸ κύριον σημεῖον αὐτῆς; — καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγείς, ἢ ἀπόδοσις τοῦ καὶ κατωτέρω καὶ ὑμεῖς = διότι καθὼς ὁ κτυπηθεὶς ἐξ ἐκείνων (δηλ. τῶν βαρβάρων)... οὕτω καὶ ὑμεῖς... — αἰ τῆς πληγῆς ἔχεται = παντοτε πιάνεται ἀπὸ τὸ κτυπηθὲν μέρος = φέρει τὴν χειρὰ του πάντοτε πρὸς τὸ κτυπηθὲν μέρος (τοῦ σώματος [πρὸς τίνα σκοπόν;]). — κἂν ἐτέρωσε πατάξις (τοῦ ῥ: πατάσσω) = καὶ ἂν εἰς ἄλλο μέρος (τοῦ σώματος) κτυπήσῃς· ἐτέθη τὸ β' πρὸς. ἀντὶ τοῦ γ' (κἂν... πατάξῃ τις) ὡς ἐμφαντικώτερον. — ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες, βραχυλογία = ἐκεῖσε κινοῦνται αἱ χεῖρες καὶ ἐκεῖ εἰσὶν. — προβάλλεσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον (ἐπίρρ.) = νὰ προτείνῃ ὁμοῦς τὰς χεῖράς του (πρὸς προφύλαξίν του) ἢ νὰ βλέπῃ κατὰ πρόσωπον τὸν ἀντίπαλόν του (ἵνα ἐκ τῶν προτέρων διακρίνῃ, ποῦ ὁ ἀντίπαλος σκοπεύει· νὰ κτυπήσῃ). — οὐτ' ἐθέλει, καὶ ἐὰν δηλ. τις ὑποδείξῃ αὐτῷ ὅτι ἀδεξίως πυγμαχεῖ. — ἂν... πύθησθε, δηλ. ὄντα. — ἐν Χερρονήσῳ... ἐν Πύλαις, πρβλ. § 17. — ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε = ἀποφασίζετε νὰ πέμπητε βοήθειαν ἐκεῖ. — ἂν ἐν Πύλαις, δηλ. πύθησθε Φιλ. ὄντα. — ἐκεῖσε, δηλ. βοηθεῖν ψηφίζεσθε. — ἂν ἄλλοθί που, ποῖον τὸ ῥ. τῆς προτάσεως; — συμπαραθεῖτ' ἄνω κάτω = τρέχετε κατόπιν αὐτοῦ (τοῦ Φιλ.) ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. — στρατηγεῖσθ' ὑπ' ἐκείνου = διευθύνεσθε ὑπ' ἐκείνου (τοῦ Φιλ.) ὡς ὑπὸ στρατηγοῦ = στρατηγός σας εἶναι ἐκεῖνος (ὁ Φιλ. [ὁ ἐχθρός σας]); διὰ τούτων πικρῶς καθάπτει τῶν Ἀθην. ὁ ῥήτωρ. — πρὸ τῶν πραγμάτων πρὸ οὐρατ'... πρὶν..., διὰ τοῦ διπλοῦ πρὸ, καθὼς καὶ διὰ τοῦ πρὶν, ἐξαίρεται ἢ ἔννοια. — πρὶν ἂν ἢ γεγεννημένον κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ: πρὸ τῶν πραγμάτων = προτοῦ δηλ. πληροφο-

ρηθῆτε ἢ ὅτι ἔχει γίνεαι τι ἢ ὅτι γίνεται. — ταῦτα ἴσως... ἐνῆν = ταῦτα (ὁ τοιοῦτος δηλ. τρόπος τοῦ πολεμεῖν) ἴσως... ἦσαν δυνατά.—πρότερον, ὅτε δηλ. οἱ μὲν Ἀθην. εἶχον ἔτι τὰ ἐν Μακεδονίᾳ φρούρια, ὁ δὲ Φίλ. δὲν εἶχε κατσοτῆ ἰσχυρὸς (πρβλ. § 4-6). — ἐπ' αὐτὴν ἦκει τὴν ἀκμὴν (δηλ. ταῦτα [=τὰ πράγματα]) = ἡ (ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τοῦ πολεμεῖν δημιουργηθεῖσα) κατάστασις ἔχει φθάσει· εἰς τόσφ κρῖσιμον σημείον· πρβλ. παροιμιώδη ἔκφρασιν: ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἴσταται, ὅπερ κυρίως = ἴσταται εἰς τὴν κόψιν τοῦ ξυραφιοῦ· εἶτα=εὐρίσκεται· εἰς κρῖσιμώτατον σημείον.—ὥστ' οὐκέτ' ἔγχωρεῖ (δηλ. ταῦτα)=ὥστε ταῦτα (ὁ τοιοῦτος δηλ. τρόπος τοῦ πολεμεῖν) δὲν ἐπιτρέπεται πλέον.

§ 42.

θεῶν τις... ἐμβαλεῖν Φιλ., μεγάλη καὶ παράδοξος αὐτῆ ἡ γνώμη, ἀλλὰ λίαν καταληπτὴ τῷ Ἑλλην. λαῶ, ὅστις διὰ τοῦ ἔπους καὶ τῆς τραγωδίας ἦτο ἐξφκειωμένος πρὸς τὸν ἀπὸ μηχανῆς θεόν.—τοῖς γινν. ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυνόμενος=ἐξ ἐνδοῖα φέροντος πρὸς τὴν πόλιν ἐντρεπόμενος διὰ τὰ συμβαίνοντα.—τὴν φιλ. ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλ.=ὅτι ἐνέβαλεν εἰς τὸν Φίλ. ταύτην τὴν φιλοπραγμοσύνην (=τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιχειρῇ πολλὰ πράγματα [πρβλ. § 9, ἔνθα ἐκτίθεται ἡ φιλοπραγμοσύνη αὐτῆ τοῦ Φιλ.]).—εἰ... ἡσυχίαν ἔχειν ἠθέλε=ἐὰν ἠθέλε νὰ ἡσυχάζῃ.—ἔχων, ἃ κατέστραπται καὶ προεἰλήφεν = κατέχων ὅσα ἔχει καθυποτάξει καὶ ἔχει προκταλάδει (πρβλ. § 9, 31).—ἀποχοῆν (ἀπρμφ. τοῦ ἀπροσ. ῥ. ἀπόχη = ἀρκετὸν εἶναι: [πρβλ. § 22]) ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι δοκεῖ, ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως θέσις τοῦ ἀπρμφ. πρὸς ἔμφρασιν =δοκεῖ μοι ἀποχοῆν ἂν ἐνίοις ὑμῶν· ὡς ὑποκεῖμ. τοῦ ἀποχοῆν χρησιμεύει· ἡ ἀναφορ. πρότασις: (ταῦτα) ἐξ ὧν αἰσχ... ὀφληκότες ἂν ἦμεν (τοῦ ῥ. ὀφλισκάνειν) δημοσίᾳ = νομίζω ὅτι μερικοὶ ἐξ ὑμῶν θὰ ἤρκοῦντο (=θὰ ἦσαν ἠύχρηστοι) εἰς ταῦτα, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἠθέλομεν ἐπισύρει καθ' ἡμῶν αὐτῶν δημοσίᾳ (=ἐνώπιον τοῦ κόσμου) δυσφημίαν καὶ τὴν κατηγορίαν τῆς δειλίας καὶ πάντα τὰ αἰσχίστα· τὸ ὀφλισκάνω κυρίως = καταδικάζομαι· εἰς χρηματικὸν πρόστιμον· εἶτα ὀφλισκάνω αἰσχύνην, ἀνανδρίαν κ.τ.τ. =ἐπισύρω κατ' ἑμαυτοῦ κατῆσχύνην, τὴν κατηγορίαν τῆς δειλίας κ.τ.τ.—ἐπιχειροῶν αἰεὶ τι καὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος =

ἐπειδὴ οὗτος (ὁ Φίλ.) ἐπιχειρεῖ πάντοτε (νέον) τι καὶ (πάντοτε) ἐπιθυμεῖ τὸ περισσότερον (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἀθην., οἵτινες ἦσαν ἠδὲ χαριστήμενοι εἰς τὸ ὀλιγώτερον).—ἴσως ἂν ἐκκαλέσαι(ο) ὑμᾶς = ἴσως ἤθελεν ἐξεγείρει ὑμᾶς (ἐκ τῆς νωθρότητος ὑμῶν)· πρβλ. § 17 «ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν... ἴσως ἂν ὀρμήσατε». —εἴπερ μὴ παντάπασι ἀπεγνώκατε (ἀμτὸτ.)=ἐὰν βεδζίως δὲν ἔχητε ἀπελπισθῆ καθ' ὀλοκληρίαν.

§ 43—44.

θαυμάζω, εἰ... , μετὰ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥ. (χαίρειν, θαυμάζειν κτλ.) καὶ τὰς ταυτοσήμους ἀπροσώπους ἐκφράσεις (αἰσχροὺν ἔστι, θαυμαστόν ἔστι κτλ.) τὸ αἷτιον τοῦ ψυχικοῦ πάθους ἐκφέρεται ὄχι· μόνον διὰ τοῦ ὅτι, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν τύπον ὑποθέσεως καὶ διὰ τοῦ εἰ, δι' οὐ πολλάκις ἐκ λεπτότητος ἀττικῆς ἐκφέρεται καὶ πραγματικὸν αἷτιον.—ἐνθυμεῖται=ἀναλογίζεται, σκέπτεται.—ὄρῶν=ἐὰν βλέπη.—ὦ ἄνδρες Ἀθην., ἡ κλητ. ἀπομακρυνθεῖσα τοῦ ὑμῶν παρενετέθη ἐκεῖ, ἔνθα ἔμελλε νὰ διεγείρῃ τὴν μεγίστην προσοχὴν.—τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολ. γεγενημένην... τὴν δὲ τελευταίην οὔσαν ἤδη, αἰ μετχ. κατγρμ. ἐξαρτώμεναι ἐκ τοῦ ὄρῶν=ὅτι ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ πολέμου ἔχει γείνει... τὸ δὲ τέλος αὐτοῦ (ἔτι) εἶναι ἤδη.—ὑπὲρ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλ.=διὰ νὰ τιμωρήσωμεν τὸν Φίλιππον (διότι οὗτος ἐκπολιορκήσας τὴν Ἀμφίπολιν δὲν ἀπέδωκεν εἰς ἡμᾶς ταύτην, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆ). —περὶ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλ.=διὰ νὰ μὴ κακοποιηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Φιλ.—ἀλλὰ μὴν (=ἀλλὰ τῷ ὄντι), διὰ τούτου εἰσάγεται σπουδαιότερόν τι.—ὅτι γ' οὐ στήσεται = ὅτι βεβαίως δὲν θέλει σταματήσει (ἀλλὰ ὅτι θὰ προχωρήσῃ καὶ τέλος θὰ ἐπέλθῃ καθ' ἡμῶν αὐτῶν [πρβλ. § 50]).—δήλον, δηλ. ἔστι.—εἰ μὴ τις κωλύσει, δηλ. αὐτὸν προΐεναι.—εἶτα, τοῦτο ἐν ἀρχῇ ἐρωτήσεως ἐμφανίζει ἀγανάκτησιν=καὶ ἔπειτα (πρὰ ταύτην δηλ. τὴν βεβαιότητα, ὅτι οὗτος δὲν θὰ σταματήσει, ἀλλ' ὅτι θὰ ἔλθῃ καθ' ἡμῶν αὐτῶν).—τοῦτο, δηλ. τὸ προΐεναι καὶ ἤκειν Φίλιππον εἰς τὴν Ἀττικὴν.—ἀναμενοῦμεν καὶ το. κτλ., ἡ σύνταξις: ἀναμενοῦμεν καὶ οἵεσθε πάντα καλῶς ἔχειν, ἂν (=ἐὰν) ἀποστείλητε τριήρεις κτλ.—κενάς, δηλ. πολιτῶν Ἀθηναίων.—τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος (ἐξ ὀνομοστκ. ὁ δεῖνα) ἐλπίδας = τὰς (κενάς) ἐλπίδας (περὶ ἐπιτυχῶν ἐκβάσεων

στρατηγού τινος τῶν μισθοφόρων [ἴσως τοῦ Χαριδήμου]) τὰς παρεχομένας ὑπὸ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ῥήτορος· πρβλ. κατωτέρω ἐν § 45 «τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας». — οὐκ ἐμβησόμεθα (δηλ. εἰς ναῦς [§ 16]) κτλ., ἢ βραχύτης τῶν προτάσεων καὶ ἡ ἐπιώρευσις τῶν ἐρωτήσεων ἐκφράζει ἄριστα τὴν σφοδρότητα τοῦ λόγου. — μέρει γέ τιτι στρ. οἴκ. = τοῦλάχιστον μετὰ μέρους τινὸς ἰδικῶν μας (πολιτῶν δηλ. Ἀθην.) στρατιωτῶν (κατὰ τὴν ἐν § 21 πρότασιν τοῦ ῥήτορος). — νῦν=νῦν γε=τώρα τοῦλάχιστον (πρβλ. § 7). — εἰ καὶ μὴ πρότερον, δηλ. ἐξήλθομεν. — ἐπὶ τὴν ἐκείνου, δηλ. χώραν. — «ποῖ οὖν προσορμιούμεθα»; ἤρετό τις (=ἔροίτο ἂν τις) =λοιπὸν εἰς ποῖον μέρος θὰ προσορμισθῶμεν; ἤθελε μὲ ἐρωτήσει τις (=ἴσως μ' ἐρωτήσῃ τις). Σχῆμα προλήψεως· ὁ Δημοσθ. προδλέπων ὅτι ἴσως τις τῶν ἀκρατῶν τοῦ ἀντίπῃ αὐτῷ, προλαμβάνων θέτει εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ τὴν ἐνδεχομένην ἐρώτησιν (ποῖ οὖν προσορμιούμεθα;), εἰς ἣν εὐθὺς ἀπεκρίνεται διὰ τοῦ: εὐρήσει κτλ. — τὰ σαθρὰ... τῶν ἐκ. πραγμάτων = τὰ ἀσθενῆ μέρη ἐκείνου (τοῦ Φ:λ.)=τὰ μέρη, ἐνθα ἐκεῖνος δύναται νὰ προσβληθῇ. — ἂν ἐπιχειρῶμεν = ἀρκεῖ μόνον ἡμεῖς νὰ ἐπιχειρῶμεν (τί;). — ἂν καθώμεθ' (ὑποτακτ. τοῦ κἀθημαι) οἴκοι = ἂν καθήμεθα ἐν τῇ πατρῴδι: ἀδρανεῖς. — λοιδο. ἀκ.κτλ.=ἀκούοντες τῶν λεγόντων (=τῶν ῥητόρων) λοιδορουμένων καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους = ἀκούοντες τοὺς ῥήτορας νὰ ἀλληλοὑβρίζωνται καὶ ν' ἀλληλοκατηγορῶνται. — οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δ.=οὐ δέος ἔσται μὴ ποτέ τι τῶν δεόντων γένηται ἡμῖν = οὐδέποτ' οὐδὲν τῶν δεόντων γενόμενον ἔσται ἡμῖν=(τότε) οὐδέποτε βεβαίως θὰ γείνη εἰς ἡμᾶς τι ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια πρέπει νὰ γείνωσιν.

§ 45—46.

ὅποι ἂν... συναποσταλῆ = ὅποι (=ὅπου) ἂν ἀποσταλῆ σὺν τοῖς ξένοις· ὁ Δημοσθ. ἐπκνέρχεται εἰς τὴν ἐν § 21 ἀναπτυχθεῖσαν πρότασιν του. — μέρος τι τῆς πόλεως=(μόνον) μέρος τι τῶν πολιτῶν. — κἂν μὴ πᾶσα (ἢ πόλις), δηλ. ἀποσταλῆ=καὶ ἂν μὴ πάντες οἱ πολῖται ἀποσταλώσι. — καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενές, δηλ. ἔστιν αὐτῇ (τῇ πόλει) =(ἐκεῖ) καὶ οἱ θεοὶ εἶναι εὐμενεῖς (=δι'ἀκείναι εὐμενῶς) πρὸς αὐτὴν (τὴν πόλιν). — καὶ τὸ τῆς τύχης (πρβλ. § 12 «τὰ τῆς τύχης») συναγωνίζεται (δηλ. αὐτῇ)=καὶ ἡ τύχη ἀγωνίζεται

μετ' αὐτῆς (=βοηθεῖ αὐτήν).—στρατηγὸν=μόνον ἓνα στρατηγὸν (ἄνευ στρατοῦ, ἰδίᾳ ἄνευ στρατοῦ ἐκ πολιτῶν Ἀθην.).—ψηφίσμα κενὸν=ψήφισμα περιέχον κενὰς μόνον λέξεις, ὅπερ οὐδέποτε ἐκτελεῖται (πρβλ. § 19 «τὰς ἐπιστολιμαίους δυνάμεις» καὶ § 30 «μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε»).—τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας = τὰς ἐλπίδας τὰς παρεχομένας ὑμῖν ἀπὸ τοῦ (ῥητορικῶ) βήματος (πρβλ. § 43 «τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας»).—οὐδὲν ὑμῖν τῶν δ. γίνεταί=(ἐκεῖ) οὐδὲν γίνεται εἰς ὑμᾶς ἐξ ὧν πρέπει νὰ γίνωνται.—καταγελωσί, δηλ. τῶν τοιούτων ἀποστόλων=ἐμπαίζουσι τὰς τοιαύτας ἀποστολάς.—τεθναῖσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους, ἢ αἰτιατκ. ἐξερτ. ἐκ τοῦ τεθναῖσι τῷ δέει, ὅπερ=ὑπερφοβοῦνται=φοβοῦνται τὰς τοιαύτας ἀποστολάς καθὼς τὸν θάνατον· περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. § 24.—οὐ... ἔστιν (=ἔξεστι), οὐκ ἔστιν (=δὲν εἶναι δυνατόν, ὄχι, δὲν εἶναι δυνατόν), ἀναδίπλωσις (πρβλ. § 10 «πότ', ὦ ἄνδρες Ἀθ., πότε...»).—ἐν' ἄνδρα δυναθῆναι ποτε=εἰς μόνον ἀνὴρ (δηλ. εἰς στρατηγὸς ἄνευ στρατοῦ) νὰ δυναθῆ ποτε.—ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι (τοῦ ῥ. φάσκω)=νὰ σὰς ὑποσχεθῆ ὁμοῦς (αὐτὸς—ὁ εἰς ἀνὴρ—) καὶ νὰ σὰς εἴπη πολλά· καθὼς οἱ ῥήτορες ἀπὸ τοῦ βήματος (§ 43) χαριζόμενοι τοῖς Ἀθην. παρεῖχον ἀγαθὰς ἐλπίδας περὶ τοῦ πολέμου, οὕτω καὶ πολλοὶ τῶν στρατηγῶν· ἐνταῦθα ὁ Δημοσθ. ὑπαινίσσεται τὸν στρατηγὸν τῶν μισθοφορικῶν στρατευμάτων Χάρητα, τοῦ ὁποίου αἱ ὑποσχέσεις—καθὼς παραδίδεται—ἦσαν παρομιώδεις.—καὶ τὸν δεῖνα αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖνα=καὶ νὰ κατηγορήσῃ τοῦτον καὶ ἐκεῖνον· ἐν ταῖς ἀποτυχίαις συνήθιζον οἱ στρατηγοὶ νὰ κατηγορῶσιν ἄλλους, ἵνα αὐτοὶ ἀποφύγωσι τὴν τιμωρίαν· οὕτως ὁ Χάρης διέβλεπε κατὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον (358) τοὺς συνάρχοντας Ἴφικράτην καὶ Τιμόθεον ὡς προδότας καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἔγραψε περὶ αὐτῶν ὡς ἐγκαταλιπόντων ἐκουσίως τὴν ναυμαχίαν, τὴν συγκροτηθεῖσαν πρὸς τοὺς ἀποστάτας συμμάχους κατὰ τὸ στενὸν τὸ χωρίζον τὴν Χίον ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς ἡπείρου.—ἔστιν =εἶναι δυνατόν.—τὰ πράγματ' ἐκ τούτων (δηλ. ἐκ τοῦ ὑποσχέσθαι κτλ.) ἀπόλωλεν=ἡ θέσις τῆς πολιτείας ἕνεκα τούτων κατέστη ἀξιοθρήνητος.—ὅταν ἠγγῆται... ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων=ὅταν ἔχη ὑφ' ἑαυτὸν ἀθλίους ξένους στρατιώτας μὴ λαμβάνοντας μισθόν.—οἱ δ'... πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ὀφθαλμῶς

(συναπτόεν τῶ: ὧσι [πρβλ. § 32 «ῥαδίως ἔσται»]) ἐνθάδ' ὧσι= καὶ ὅταν ἐνταῦθα (ἐν Ἀθήναις) πειραμένωσιν ἀνενοχλήτως ἀνθρωποι, οἵτινες ψεύδονται πρὸς ὑμᾶς: ἐνταῦθα ὁ Δημοσθ. ὑπαινίσσεται τὸν Κηφισόδοτον, τὸν ἐχθρὸν τοῦ Χάρητος. — ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ=ὑπὲρ (=περὶ) τούτων, ἃ ἂν ἐκεῖ (δηλ. ἔξω πρὸ τοῦ ἐχθροῦ) ὁ στρατηγὸς πράξῃ: κατ' ἔννοιαν=περὶ τῶν ἐκεῖ πράξεων τοῦ στρατηγοῦ. — ὑμεῖς δ',... ὅ,τι ἂν τύχητε (δηλ. ψηφίζομενοι), ψηφίζησθε=καὶ (ὅταν) σεις λαμβάνητε τὰς τυχούσας ἀποφάσεις (=ἀπερ:σκέπτως ἀποφασίζητε). — ἔξ ὧν ἂν ἀκούσῃθ' =ἐκ τούτων, ἃ ἂν ἀκούσῃτε=ἐπὶ τῇ ἐκάστοτε (ψευδεῖ) εἰδήσει. — τί καὶ χροὴ προσδοκᾶν = (τότε) τί τέλος πάντων (=καὶ) πρέπει: νὰ ἐλπίζῃ τις: κατ' ἔννοιαν= (τότε) οὐδὲν βεβαίως πρέπει: νὰ ἐλπίζῃ τις.

§ 47.

ταῦτα, ποῖα:—ὅταν ὑμεῖς κτλ., πῶς ἀνωτέρω (ἐν § 20) περιεσκεμμένως εἰσήγαγεν ὁ ῥήτωρ ταύτην τὴν δυσάρεστον τοῖς Ἀθῆν. πρότασίν του καὶ πῶς προφυλακτικῶς διετύπωσε ταύτην: πῶς σπουδαίως ἐτόνισεν (ἐν § 33); πῶς ὀρμητικῶς ἐπανελάβε (ἐν § 44) καὶ πῶς κολακευτικῶς ἤτισιλόγησε (ἐν § 45);—ὅταν, τοῦτο μετὰ τὸ πῶς ἐμφαντικώτερον τοῦ εἶν. — ὑμεῖς, πρέπει: νὰ τονισθῇ μετ' ἐμφάσεως καθὼς καὶ τὸ κατωτέρω: ὑμᾶς τὰ ὑμέτερο' αὐτῶν.—τούς αὐτούς (ἀντικμ.) ἀποδείξετε στρατ. (κατγρμ.) καὶ μάρτυρας (κατγρμ.)=τούς ἰδίους ἀνθρώπους καταστήσητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας (συγχρόνως). — τῶν στρατηγουμένων=τῶν πράξεων τῶν στρατηγῶν των (πρβλ. § 25). — καὶ δικαστὰς οἶκ. ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν (ἐξ ὀνομαστκ: ἡ εὐθυνα), δηλ. ἀποδείξετε=καὶ (ὅταν) αὐτούς ἐπανελθόντας εἰς τὴν πατρίδα των καταστήσητε δικαστὰς τῶν εὐθυνῶν (τῶν στρατηγῶν). Πάντες οἱ ἄρχοντες ἐξερχόμενοι τῆς ἀρχῆς ὄφειλον νὰ δώσωσι λόγον τῶν πεπραγμένων αὐτῶν πρὸς τὰς εὐθυνούσας ἀρχάς, ἤτοι πρὸς τοὺς λογιστὰς: οὗτοι, 10 τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ἐξήλεγchon πάντα τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπευθύνου ἄρχοντος καὶ εἰσήγον τὰς εὐθύναις αὐτοῦ εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον ἐκ 501 δικαστῶν κληρούμενον. — ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερο' αὐτῶν (=τὰ ὑμῶν αὐτῶν [πρβλ. § 7])=ὥστε σεις νὰ μὴ γνωρίζητε μόνον ἐξ ἀκοῆς τὰς ὑποθέσεις σας: τὸ ὑποκμ. δὲ τοῦ ἀπαρμφ. (ὑμᾶς) ἐτέθη κατ' αἰτιατικὴν, διότι τοῦτο εἶναι:

διάφορον τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς περιόδου ὑμεῖς· καθ' ὅσον τὸ μὲν ὑμεῖς ἀναφέρεται εἰς σύμπαντα τὸν λαὸν (τὸν ἀποστελλόντα πολίτας εἰς τὸν πόλεμον), τὸ δὲ ὑμᾶς εἰς τοὺς ἀποστελλομένους (εἰς πόλεμον) Ἀθηναίους.—εἰς τοῦθ' ἴκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης, κατ' ἔννοιαν=ἐπικρατεῖ κατάστασις τόσον ἀναξιοπρεπής.—τῶν στρατ. ἕκαστος, ὁ Δημοσθ. ἐννοεῖ ἐνταῦθα διαφόρους στρατηγούς τῆς ἐποχῆς του, ἄγνωστον ἀκριβῶς ποίους· ἴσως τὸν Χάρητα, πολλάκις κατηγορηθέντα καὶ κριθέντα δι' ἀποτυχίας αὐτοῦ ἐν διαφοροῖς ἐπιχειρήσεσιν (ὡς ἐν τῇ ἀποστολῇ αὐτοῦ εἰς Ὀλυμπον πρὸς βοήθειαν αὐτῆς [τῷ 349])· πάντως δὲ δὲν ἐννοεῖ τὸν Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον, διότι οὗτοι, ἂν καὶ κατηγορηθέντες (§ 46) ὑπὸ τοῦ Χάρητος κτεδικάσθησαν εἰς χρηματικὸν πρόστιμον, διεκρίθησαν δ' ὅμως πάντοτε διὰ τε τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν (§ 23) καὶ πολλάκις ὑπὸ τοῦ Δημοσθ. ἐπαινοῦνται.—κρίνεται... περὶ θανάτου (=δικάζεται· περὶ ζωῆς καὶ θανάτου), ἡ ποιῆ τοῦ ἐγκλήματος τίθεται συνήθως κατὰ γενκ.· ἐνταῦθα προσετέθη εἰς τὴν γενκ. ἡ πρόθεσις διὰ τὴν συμφωνίαν πρὸς τὸ ἀγωνίσασθαι περὶ θ., ὅπερ =νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του, ἢ=νὰ ἀγωνισθῆ μέχρι θανάτου.—πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς=πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους.—οὐδ' ἅπαξ, ἐμφαντικῆ ἀντίθεσις πρὸς τὸ προηγούμενον· δις καὶ τρίς.—αὐτῶν, συναπτέα ἢ γενκ. τῷ οὐδεῖς.—τῶν ἀνδραποδιστῶν=τῶν σωματεμπόρων, δηλ. ἐκεῖνων, οἵτινες ἀπάγουσι τοὺς ἐλευθέρους εἰς δουλείαν ἢ ἀποσπῶσι τοὺς δούλους ἀπὸ τῶν δεσποτῶν εἰς ἑαυτούς· κατὰ τούτων δέ, καθὼς καὶ κατὰ τῶν λωποδυτῶν (=κλεπτῶν), ἡ τιμωρία ἦτο θάνατος.—αἰροῦνται=προτιμῶσι...—τοῦ προσήκοντος=τοῦ ἀρμόζοντος, τοῦ ἐντίμου θανάτου (δηλ. τοῦ ἐν τῇ μάχῃ).—κακούργου... ἔστι κτλ.—διότι· ἴδιον μὲν (κοινῶ) κακούργου εἶναι ν' ἀποθάνῃ, ἀπ' οὗ κριθῆ (ἐν τῷ δικαστηρίῳ), ἴδιον δὲ στρατηγοῦ ν' ἀποθάνῃ μαχόμενος πρὸς τοὺς ἐχθροὺς=διότι· ὀφείλει ν' ἀποθάνῃ (ἢ ἀποθνήσκῃ) ὁ μὲν κοινὸς κακούργος συμφώνως πρὸς τὴν δικαστικὴν ἀπόφασιν, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μάχῃ.

§ 48—49.

ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιόντες (δηλ. κατὰ τὴν ἀγορὰν [πρβλ. § 10]) =ἐξ ἡμῶν δὲ ἄλλοι μὲν περιερχόμενοι ἀνὰ τὴν ἀγορὰν.—μετὰ Λακ. φασὶ Φίλ. πράττειν τὴν Θηβ. κατάλυσιν = διαθρυλοῦσιν ὅτι

ὁ Φίλ. τῇ συμπράξει τῶν Λακεδ. μηχανάται τὴν κατάλυσιν τῆς (ἐν Βοιωτίᾳ) ἡγεμονίας τῶν Θηβαίων· οἱ Λακεδ. ἀπὸ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης ἔτρεφον ἄσπονδον μίσος κατὰ τῶν Θηβ., καθ' ὧν καὶ οἱ Ἄθην. ὡσαύτως εἶχον ἀπέχθειαν· ἐπομένως, ἀν οὔτοι ἤκουον ὅτι θὰ πάθωσι κακόν τι οἱ Θηβ., πολὺ θὰ ἠὺχαριστοῦντο· διέδιδον ὅθεν τινές, ὅτι ὁ Φίλ. διανοεῖται τῇ συμπράξει τῶν Λακεδ. νὰ καταλύσῃ τὴν ἐν Βοιωτίᾳ ἡγεμονίαν τῶν Θηβ.· τὴν τοιαύτην ὁμοῦς φήμην—καθὼς καὶ τὰς ἐπομένας—ἐνήργει αὐτὸς ὁ Φίλ. νὰ διαθρολήται ἐν Ἀθήναις διὰ τῶν ἐμπίσθων ὀργάνων αὐτοῦ θέλων ν' ἀποσπᾷ τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθην. ἀπὸ τῶν μελετωμένων σχεδίων του.—τὰς πολιτείας διασπᾶν, τὸ ἀπρμφ. (οὐχὶ ἐκ τοῦ πράττειν, ἀλλ') ἐκ τοῦ φασί=ὅτι διαλύει τὸ κοινὸν τῶν Βοιωτῶν καὶ Ἀρκάδων (=τὸν σύνδεσμον τῶν Βοιωτικῶν καὶ Ἀρκαδικῶν πόλεων)· οἱ Λακεδ. ἐπεζήτουν τὴν τοιαύτην διάλυσιν· διατί;—οἱ δὲ ὡς...=οἱ δὲ φασί, ὡς...· παρατηρητέα ἐνταῦθα ἡ σύνταξις τοῦ φημί μετὰ εἰδικῆς προτάσεως, ἐν ᾗ τοῦτο σχεδὸν πάντοτε συντάσσεται μετ' εἰδικῶ ἀπρμφ.—πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα=πρέσβεις ἔχει ἀποστείλει· πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα (ἵνα ἀπαιτήσωσι ν' ἀφήσῃ ἐλευθέρως καὶ αὐτονόμους τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις)· βασιλεὺς δ' ἐννοεῖται ἐνταῦθα Ἀρταξέρξης ὁ Ὡχος, ὅστις ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 359-338 καὶ μεθ' οὗ ὁ Φίλ. εἶχε συνάψει συμμαχίαν· τοιαύτη πρεσβεία πρὸς τὸν βασιλέα δὲν ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Φιλ., διότι οὗτος ὡς ἔχων ἐν τῷ κράτει του πολλοὺς περισπασμοὺς δὲν εἶχε τὸν καιρὸν διὰ τοιαύτης ἐνεργείας· φαίνεται λοιπὸν ὅτι καὶ τοῦτο—καθὼς καὶ τὰ ἄλλα—οἱ Φιλιππίζοντες ἔπλαττον, διὰ νὰ καταστήσωσι τοὺς Ἀθην. ἀμερίμνους, ὡς ἐνασχολουμένου τοῦ Φιλ. περὶ ἄλλα.—ἐν Ἰλλυριοῖς=ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἰλλυριῶν· οἱ δ' Ἰλλυριοὶ κατῴκουν ἐν ταῖς Α. ἀκταῖς τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους (ἐνθα νῦν ἡ Δαλματία, Βοσνία καὶ Ἀλβανία)· οὔτοι δὲ ἀνέκαθεν διέκειντο ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς Μακεδ.· τὸ πρῶτον καθυπέταξεν αὐτοὺς ὁ Φίλ., εὐθὺς ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδ. (359)· ὀλίγῳ δὲ ὕστερον (τῷ 356) ἐπιχειρήσαντας ν' ἀποσείσωσι τὸν ζυγὸν κατὰ κράτος ἐνίκησε καὶ ὑποχειρίους πάλιν κατέστησε διὰ τοῦ Παρμενίωνος.—πόλεις τειχίζειν, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ φασί=ὅτι ὀχυρώνει πόλεις (κτίζων ἐν αὐταῖς φρούρια πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν κατακτήσεων αὐτοῦ).—οἱ δὲ..., ὁ ῥήτωρ διακόπτει ἐνταῦθα τὴν

ἀπαρίθμησιν τῶν διαδόσεων, εἴτε διότι οὗτος δὲν θέλει ν' ἀπαριθμήσῃ πάσας τὰς ἀνοήτους φλυαρίας τῶν λογοποιῶν εἴτε διότι οὐδὲν οὐσιῶδες πλέον γνωρίζει ν' ἀναφέρῃ· τελειώνει δὲ συγκεφαλαίων τὸ πᾶν ἀνακολούθως διὰ τοῦ: λόγους πλάττοντες...περιερχόμεθα (ἀντί: περιέρονται)=ἐν συντόμῳ, πλάττοντες ἕκαστος λόγους (ψευδεῖς καὶ ἀνυπάρχτους) περιερχόμεθα (ἀνὰ τὴν ἀγοράν).— οἶμαι μὲν, ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω: οὐ μέντοι (§ 4 «ὄρθῳς μ ἐ ν οἶται, λογισάσθω μ ἐ ν τ ο ι», ἔνθ πρὸς πλείονα ἀντίθεσιν τίθεται ἀντὶ τοῦ δὲ ὁ μέντοι).—νὴ τοὺς θεοὺς . . . οὐ μὰ Δία, παρατηρητέα ἢ διάφορος χρήσις τῶν ὁμοτικῶν μορίων νὴ καὶ μὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.—ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μ. τῶν πεπο. = ὅτι ἐκεῖνος εἶναι μεμεθυσμένος (=ἐκτὸς ἑαυτοῦ) διὰ τὸ μέγεθος τῶν κατορθωμάτων του.—πολλὰ τοιαῦτ' ὄνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ = ὅτι πολλὰ τοιαῦτα σχέδια — ὅποια τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ § δηλωθέντα — ὄνειρεύεται ἐν τῇ δianoίᾳ του (=φαντάζεται μὲ τὸν νοῦν του).—τὴν ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων = τὴν (πνυτελῆ) ἔλλειψιν ἀνθρώπων, οἵτινες θὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὸν (=ν' ἀντιστῶσι κατ' αὐτοῦ).—ὄρωντα καὶ τοῖς πεπο. ἐπηρμένον (τοῦ ῥ. ἐπαίρομαι), αἰ μετχ. αἰτιλγκ.=διότι βλέπει... καὶ (διότι) εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὰς πράξεις του.—οὐ μέντοι γε . . . προαιρεῖσθαι (δηλ. ἐκεῖνον), τὸ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ οἶμαι=ἀλλ' ὅμως βεβαίως δὲν νομίζω ὅτι ἐκεῖνος προτιμᾷ.—οὔτω, συναπτέον τῷ πρᾶττειν=νὰ ἐνεργῆ (= νὰ καταστρώνῃ τὰ σχέδιά του) οὔτως.—οὔτω προαιρεῖσθαι πρᾶττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν, παρατηρητέα ἢ ἐπισώρευσις τῶν πολλῶν τ.—οἱ λογοποιοῦντες=οἱ λόγους πλάττοντες· οὔτοι δὲ εἶναι κατὰ τὰ ἐν τέλει τῆς § 48 λεχθέντα σχεδὸν πάντες οἱ Ἀθηναῖοι: διὰ τοῦτο καὶ ἐξυκολουθεῖ ὁ Δημοσθ. ἐν τῷ πρώτῳ προσώπῳ («ἀλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτα ἐκεῖν' εἰδῶμεν»).

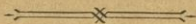
§ 50.

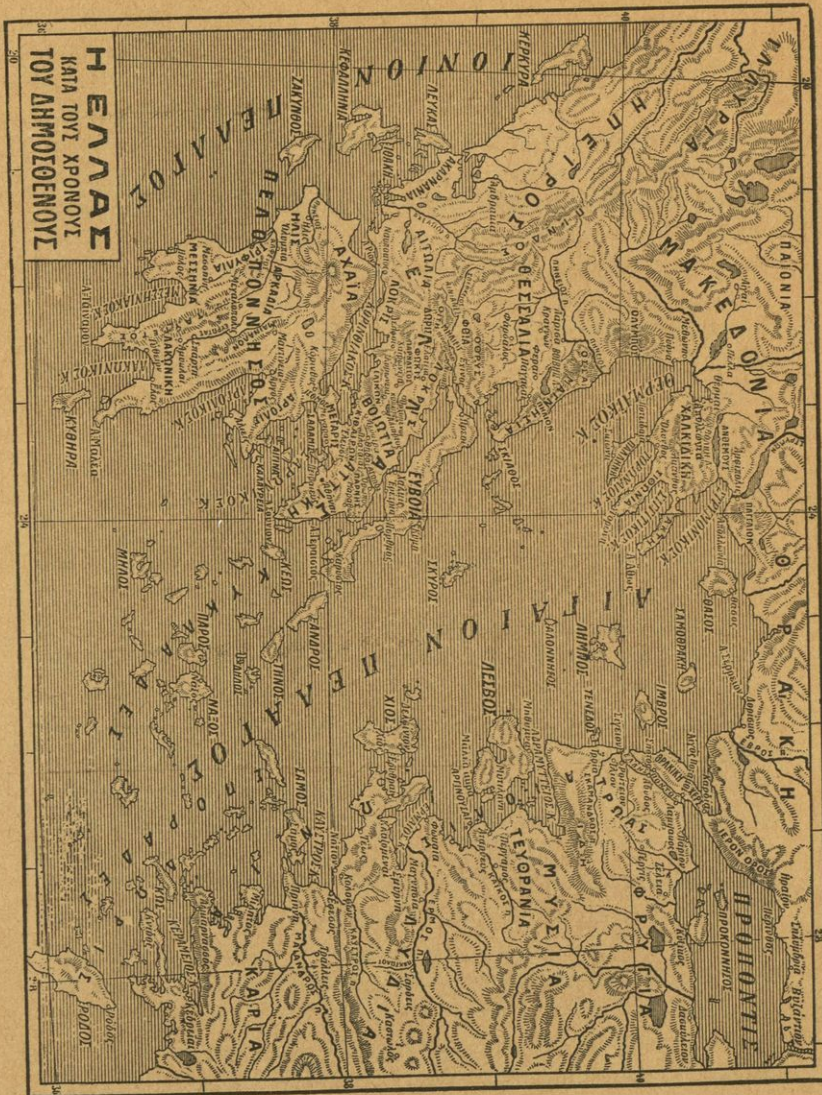
ἂν ἀφέντες... εἰδῶμεν = ἂν ἀφήσωμεν . . . καὶ ἐννοήσωμεν.—ταῦτα = ταύτας τὰς ἀνοήτους φλυαρίας.—ἐκεῖν(α), ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν κατωτέρω ὅτι ἐχθρὸς κτλ. — ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρωπος (= ὁ ἄνθρωπος [δηλ. ὁ Φίλιππος]), νοητέον τὸ ἔστι. — τὰ ἡμέτερο' ἡμᾶς ἀποστερεῖ = προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἀποστερῇ τὰς ἰδικὰς μας κτήσεις· παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. σύνταξις τοῦ ἀπο-

στερεῖν.—χρόνον πολὺν ὕβριεν = ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔχει προσε-
 νεχθῆ (πρὸς ἡμᾶς) ἀθάδως.—καὶ ἄπανθ'... καθ' ἡμῶν εὐρηται,
 δηλ. πράξας, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ πράξειν ὡς ὑποκείμε. δὲ τοῦ
 εὐρηται νοητέον ἐκ τοῦ τινα τό τις, δι' οὗ ὁ Δημοσθ. ἐννοεῖ τὸν
 Φίλιππον = καὶ (ἔτι) ἔχει εὐρεθῆ οὗτος (ὁ τις) ἔτι: ὅλα ἔπραξε
 ἐναντίον ἡμῶν.—ὅσα πώποτε ἤλπ. τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν=ὅσα
 ἠλπίσαμεν ποτε ἕως τῶρα ἔτι: θὰ πράξῃ τις (δηλ. ὁ Φίλ.) δι' ἡμᾶς
 ὁ Φίλ. πολλὰ πολλάκις ὑπεσχέθη τοῖς Ἀθην., ἀλλ' οὐδὲν τῶν
 ὑπεσχημένων ἔπραξεν.—ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν, ἢ ἐπανάληψις
 τῶν ἀντωνυμιῶν κατὰ διάφορον ἐννοιοῦν δίδει χάριν καὶ ἔμφραστον
 εἰς τὸν λόγον.—καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἐστι=καὶ (ἔτι) τὰ
 μετὰ ταῦτα ἐξαρθῶνται: ἐξ ἡμῶν τῶν ἰδίων (καὶ οὐχὶ ἐξ ἄλλων).
 —κἂν=καί, ἐάν' ὁ καὶ συναπτέος τῷ: ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθ.
 τοῦτο ποιεῖν=καὶ (ἔτι) ἐδῶ (δηλ. ἐν Ἀττικῇ) ἴσως θ' ἀναγκα-
 σθῶμεν νὰ πράττωμεν τοῦτο (δηλ. νὰ πολεμῶμεν πρὸς τὸν Φίλ.).
 ὁ Δημοσθ., ἵνα ἐξεγείρῃ τοὺς Ἀθην. ἐκ τῆς ῥαθυμίας καὶ ἐμβάλλῃ
 εἰς αὐτοὺς τὸν πρὸς τὸν Φίλ. φόβον πολλάκις ὑπομνησκει αὐτούς,
 ἔτι: ὁ Φίλ. θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἂν μὴ οἱ Ἀθην. προσθά-
 λωσιν αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ.—ἐκεῖ, δηλ. ἐν Μακεδονίᾳ.—ἂν ταῦτ'
 (δηλ. τὰ ἀνωτέρω [τὸ ὅτι δηλ. ἐχθρὸς ἀνθρώπος κτλ.]) εἰδῶμεν,
 ἐπαναλαμβάνει τὸν διὰ τῶν παρεπιπτουσῶν προτάσεων διακο-
 πέντα λόγον: ἂν ἀφέντες... εἰδῶμεν.—καὶ τὰ δ. ἐσόμεθ' ἐγνω-
 κότες κτλ., ἢ ἀπόδοσις τῆς ὑποθτικ. προτάσεως ἂν ἀφέντες εἰδῶ-
 μεν (ἦτις ἐπαναλαμβάνεται καὶ διὰ τοῦ ἂν... εἰδῶμεν) = (τότε)
 καὶ πᾶν ὅ,τι πρέπει νὰ πράξωμεν θὰ ἐννοήσωμεν καὶ θ' ἀπαλλα-
 γῶμεν ματαίων λόγων (οὗς οἱ λογοποιοῦντες πλάττουσι).—οὐ
 γὰρ, ἅττα (=ἅτινα) ποτ' ἔσται, δεῖ σκοπεῖν = διότι δὲν πρέπει
 νὰ ἐξετάζῃτε—καθὼς νῦν πράττουσιν οἱ λογοποιοῦντες (§ 48)—
 ποῖα ἄρα γε θὰ εἶναι (τὰ μέλλοντα): τὸ δὲ ἅττα ποτ' διὰ τῆς
 παρηγήσεως ἀποτελεῖ ζωηρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ὅτι.—ἀλλ' ὅτι
 φαῦλα... εὔ εἰδέναι = ἀλλὰ δεῖ εὔ εἰδέναι, ὅτι φαῦλα ἔσται =
 ἀλλὰ πρέπει καλῶς νὰ γνωρίζῃτε (=πρέπει: νὰ εἰσθε πεπεισμέ-
 νοι) ἔτι ταῦτα—τὰ μέλλοντα—θὰ εἶναι ἀθλία (=ἢ μέλλουσα
 κατάστασις θὰ εἶναι ἀθλία): τὸ εὔ εἰδέναι ἐτέθη ἐν τέλει πρὸς
 ἔξαρσιν τῆς ἐννοίας αὐτοῦ.

§ 51.

ἐγὼ μὲν οὖν, διὰ τούτων μεταβαίνει ὁ ῥήτωρ εἰς τὸν ἐπίλογον. — οὔτ' ἄλλοτε πώποτε. . . νῦν θ' (=τε) . . . = καθὼς οὐδέποτε ἔως τώρα ἄλλοτε. . . οὕτω καὶ τώρα . . . ὁ Δημοσθ. πρὸ τοῦ πκρόντος λόγου, ὅστις ἐξεφωνήθη τῷ 351, ἐξεφώνησε καὶ τοὺς ἐξῆς πολιτικούς λόγους: τὸν περὶ συμμοριῶν (τῷ 354) καὶ τὸν ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν (τῷ 352). — πρὸς χάριν . . . λέγειν = νὰ ὀμιλῶ πρὸς τὰς ἀκρατάς μου ὅπως εὐχαριστοῦνται (=θέλουσι): ἐπομένως = νὰ ὀμιλῶ κολακευτικῶς (πρβλ. § 38). — εἰλόμην, σχεδὸν = προεἰλόμην = διειροήθη. — ὅ,τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν (δηλ. ὑμῖν) π. ὦ = (περί τινος), ἐὰν δὲν εἶμι πεπεισμένος ὅτι τοῦτο καὶ θὰ σὰς ὠφελήσῃ. — πάνθ' ἁπλῶς, οὐδὲν ὑποστειλάμενος πεπαρορησίασμαι = ὅλα ἔχω εἶπει: ἐλευθέρως κατὰ τρόπον ἀπέριττον, ἀνυπόκρυπτον (=χωρὶς ἐκ φόβου ν' ἀποκρύψω τι): τὸ ὑποστελέσθαι κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν νκυτῶν, οἵτινες φοβοῦμενοι ἐπικειμένην καταγίδα καταβιβάζουσι τὰ ἰστίχ' εἶτα μεταφορικῶς καὶ ἐπὶ τῶν ῥητόρων, οἵτινες ἐκ φόβου ἀποσιωπῶσί τι. — ὥσπερ ὑμῖν συμφέρον, ἢ μετοχ. κατγρμτκ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ οἶδα' ὡς ὑποκαίμ. δὲ ταύτης τό: (τὸ) τὰ βέλτιστα ἀκούειν = καθὼς γνωρίζω ὅτι σὰς συμφέρει: τὸ νὰ ἀκούητε τὰ ἄριστα. — οὕτως εἰδέναι (ἐκ τοῦ ἐβουλόμην ἂν = θὰ ἤθελον) συνοίσειν (δηλ. τὸ τὰ βέλτιστα εἰπεῖν, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ: τὰ βέλτ. ἀκούειν) καὶ τῷ τὰ β. εἰπόντι = οὕτω νὰ γνωρίζω ὅτι ἢ ἀρίστη γνῶμη θὰ ὠφελήσῃ καὶ τὸν εἰπόντα αὐτήν. — πολλῶ ἂν ἥδιον εἶχον = (τότε — ἐὰν δηλ. ἐγνώριζον κτλ.) θὰ ἤμην πολὺ περισσότερον ἠδευχαριστημένος. — ἐπ' ἀδήλοις οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμ. γενησομένοις = παρὰ πᾶσαν τὴν ἀβεβαιότητα τῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα θὰ προκύψωσιν εἰς ἐμὲ ἐκ τούτων (δηλ. τῶν συμβουλιῶν μου) = ἂν καὶ ἀβέβαιον εἶναι τί ἐκ τούτων θὰ μοι συμβῇ. — ἐπὶ τῷ συνοίσειν κτλ., ὑπερβατὸν = αἰροῦμαι λέγειν ἐπὶ τῷ πεπεισθαι ταῦτα συνοίσειν ὑμῖν, ἂν πράξητε = λαμβάνω τὸν λόγον, διότι εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θὰ σὰς ὠφελήσωσιν αὐταί: (αἱ συμβουλαί μου), ἐὰν τὰς ἐκτελέσητε. — νικῶν ὅ,τι πᾶσιν ἡμῖν μέλλει συνοίσειν = εἴθε νὰ ἐπικρατήσῃ πᾶν ὅ,τι (= ἡ γνῶμη ἐκείνη, ἥτις) μέλλει νὰ ὠφελήσῃ πάντας ἡμᾶς: σκοπίμως ὁ ῥήτωρ τελειώνει τὸν λόγον του μὲ εὐχὴν τινα καὶ μὲ εὐδοκίανιστον λέξιν (συνοίσειν).

Ἄριθ. { Πρωτ. 27967
Διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1917

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Κ. Γ. Κοσμᾶν, καθηγητήν.

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἐνεκρίθη ἡ χρῆσις τοῦ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθέντος ἐντύπου βιβλίου «**Δημοσθένους ὁ Α΄ κατὰ Φιλίππου**» διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν Γυμνασίων καὶ διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1917-1918 καὶ ἐφεξῆς κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 117 πράξιν αὐτοῦ.

Ὁ Υπουργὸς
ΔΗΜ. ΔΙΓΚΑΣ

Π. ΖΑΓΑΝΙΑΡΗΣ

Συνεπεία τῆς ὑπ' ἀριθ. 690/22-8-24 πράξεως τῶν γενικῶν συνεδριῶν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἀξάνεται ἡ τελικὴ τιμὴ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν σχολείων τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ 10% ἐφ' ὅσον ταῦτα μεταφέρονται ἐκ τῆς πόλεως ἐν ἣ ἐξεδόθησαν εἰς ἄλλας πόλεις.